Ч. 5 13.903. Львів, субота 5. січня 1935 Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехо-Словаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41
„ Друкарні : 29-26
В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 35 сот.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ПІД РІЗДВО.

ГАДКО! КУДИ ТИ? КУДИ?
ВІТЕР ЗАГЛАДИВ СЛІДИ,
БЛУД ХОДИТЬ ПОПІД ОСТРІШКИ,
НІ КІНЬМИ, АНІ ПІШКИ,
НЕ ЗАБІЖИШ ТУДИ,
ДЕ БІГАВ ДРІБНИМИ НОГАМИ
КОЛИСЬ, ДАВНИМИ ЛІТАМИ, —
ОТ, КРАЩЕ В ХАТІ СИДИ!

ЛЕГКО СКАЗАТИ!... МАНИТЬ,
ХОЧ НА ХВИЛИНКУ, НА МИТЬ,
ЯК НЕ НА ЯВІ, ТО В СНІ
ПЕРЕЛЕТІТИ В ДАВНІ
ЛІТА МИНУЛІ.
З УСІМИ,
БЛИЗЬКИМИ СЕРЦЮ, СВОЇМИ
ВІДСВЯТКУВАТИ РІЗДВО.
КУТЯ — ЯЛИНКА — ЗВІЗДА,
І ЖИТНИЙ СНІП І КОЛЯДА,
І ВСЕ І ВСЕ ТАК, ЯК БУЛО.

ТАК, ЯК БУЛО!... ТА ГОДІ, БРАТЕ!
АНІ ЛЮДЕЙ ТИХ, АНІ ХАТИ
ТІЄЇ ВЖЕ ДАВНО НЕМАЄ.
ЛИШ КОЛЯДА ЩЕ ТАМ БЛУКАЄ,
ОЦЕЙ НАШ СЛАВНИЙ „БОГ ПРЕДВІЧНИЙ.“
ЯКИЙ, ЯКИЙ ВІН ДОВГОВІЧНИЙ!
БЕЗ РАДІЯ І БЕЗ АНТЕНИ.
ЧИ ЧУЄШ? — ЛИНЕ АЖ ДО МЕНЕ.
І, ХОЧ НАС ДІЛЯТЬ ГОРИ Й ДОЛИ,
НЕ МОВКНЕ НА РІЗДВО НІКОЛИ.

ЗМІСТ:

ВАСИЛЬ МУДРИЙ.

Під Різдво Христове.

Зірка на політичному українському небосклоні.

Львів, 4. січня 1935.

Різдво Христове, це велике свято всього християнського світа, символізує собою народини нового світогляду, нових понять про світ, про суспільність, державу і що найважніше, то нових понять про правду, справедливість, про добро і зло. Словом, свято народин Богочоловіка символізує народини нової етики й моралі для цілого людства. Бо нема ніякого сумніву, що богато з християнської етики й моралі приняв з ходом часу, завдяки сильним цивілізаційним та культурним впливам християнізму і нехристіянський світ. І тому символіка Різдва незвичайно глибока й богата змістом. І тому ця символіка від найдавніших часів по нинішні дні не втратила нічого ні зі свого блеску, ні зі своєї таємничої глибини.

Від зарання української історії до наших часів символіка Різдва відогравала величезну ролю і в духовому житті нашого народу. Нею жили та глибоко її переживали не тільки наші культурні предки, але вона заплоднювала й опановувала собою і творчі сили народньої душі. Різдвяна народня творчість — це велика ділянка в історії нашої духової культури. Всі ті коляди, колядки, вертепи й різдвяні обряди були колись чи не одним з найважніших проявів живучости нашого народу в духовій ділянці.

І тепер не тільки в нас, але в усьому християнському світі панує звичай роздумувати й розважати в часі Різдва над його символікою та допасовувати до неї якісь важні події чи етапи з життя одиниць чи з життя громад, чи з життя народів і держав. Різдвяні роздумування над долею чи недолею, над надією чи безнадійністю все мають те до себе, що дошукуються в символіці того свята аналоґій до окружаючої дійсности, аналоґій більше або менше вірних, але все тим цінних, що з них їхні автори роблять для себе і для своїх близьких, а то й для цілих суспільностей і народів добрі, бо повні віри в перемогу ідеї добра й справедливости висновки. Словом, символіка Різдва є невичерпаним джерелом моральної реґенерації, є джерелом віри й надії на щось краще, на щось світліше і всіма бажане. І тому вона є розрадою та лікаркою і для всіх покривджених, битих горем та злиднями.

Рік-річно займаємося й ми з нагоди свята Різдва Христового роздумуваннями над теперішнім і минулим, а ще більше над нашим, сповитим серпанком загадковости, майбутнім. У символіці Різдва шукали ми вже нераз для себе розради, облекшення та морального підйому. І його находили. Нераз і не два вглиблювалися ми в себе, в нашу особову й народню душу та намагались шукати в ній таких первнів, які забезпечилиб нам вічність як нації, так само, як забезпечили вічність християнізмові ті первні, що лягли в основу його величавого світогляду. І все в тих хвилинах самоаналізи відкривали ми в собі, в нашому народі, найважніший первень, що єдиний зможе нам забезпечити вічність, тобто незнищимість нашій нації, а саме первень **великої віри в ідеали і в себе.** Це той самий первень, що став підвалиною розросту й перемоги християнізму над усім старим поганським світом.

Цього року, як рідко коли в нашому житті, найшли ми теж незвичайно наглядний і промовистий доказ на те, що в нашій нації глибоко вкорінена віра в національні ідеали і в себе. Під кінець цього року ми сприймали нашу дійсність дуже болючо і прикро на всій широкій українській землі передовсім тому, що потрясли нами страшні вісти про нечуваний терор і гнет у самому осередку нашого материка в Києві. І саме в той час, якби з волі Провидіння засіли у Львові, старій столиці західньо-українських земель, представники усіх зорганізованих наших політичних сил за один стіл, щоби найти спільну мову між собою в імя рятунку української нації, в імя її морального піднесення, в імя її підбадьорення та духового усуцільнення і в імя прославлення українського національного імени в культурному світі. Чиж це не віра в життєві сили української нації завела їх до одного стола?

Так якось зложилось, що саме перед Різдвом дійшло в нашому сірому житті до цього переломового, історичного акту, який найшов свій вияв у конференції сімох українських національних політичних партій від найлівіших до найправіших, у справі скликання всеукраїнського національного конгресу.

Конгрес рішили вони зорганізувати не для пустої демонстрації і не для заспокоєння чиїхнебудь амбіцій, а з великої потреби, для вирішення цілої низки важенних справ, звязаних із дальшим життям, самовиявом і самодіяльністю української нації. Вони вложили в цю справу великий засіб доброї волі, піднялися понад партійні інтереси, поставили вище групових і особистих ураз та ворожнечі добро нації і тому досягли великого діла, бо почату конференцію закінчили з повним успіхом і з вірою в перемогу ідеї українського національного конструктивізму над руїнництвом, атаманією та дрібничковістю. **Добро нації та її будуччина** — ось що наказало їм добровільно та без ніякого примусу сконсолідуватись і звязати себе взаїмно спільними постановами.

Чи це в нашому національному житті не велика справа? Чи цей факт не накаже кожному українському громадянинові підтримати ідею консолідації національних сил не тільки морально, але й активно і матеріяльно? Думаємо, що накаже. Бо тільки найгірший руїнник та ворог українського національного скріплення може протиставитись найздоровішому проявові життєздатности української нації, яким є консолідація зорганізованих сил і усуцільнення збірної конструктивної праці.

Ця конференція — це зірка на нашому політичному небосклоні, що заповідає схід сонця, що віщує перемогу світла над темрявою. І тому нею треба дорожити, її треба повитати, її треба захищати і плекати, щоби не втратила ні одного проміничка зі свого сяйва.

Цьогорічне Різдво сприяє нам. Його символіка, близька і рідна нам, напевно змобілізує українського духа в напрямі єднання, в напрямі творчих зусиль для найкращого проведення наших консолідаційних змагань і завершення їх всеукраїнським національним конгресом, що працюватиме для потреб цілого нашого народу.

В. ЦЕЛЕВИЧ.

Роля політики в житті нації.

ПОНЯТТЯ ПОЛІТИКИ.

Політика в найзагальнішому значінні це всяка людська діяльність, спрямована на осягнення чогось у суспільності. Політика в стислішому розумінні це діяльність, яка має на меті здійснювати політичні ідеї, захоплювати владу в державі і здійснювати цілі суспільних верств, політичних партій, держав, націй. Політика має за завдання кермувати життям націй, держав, суспільних верств і т. п.

Політика недержавної нації має завдання так зорганізувати недержавну націю, щоби вона жила свобідно, мала можливости всебічного розвитку і могла підготовитися до здобуття державности в можливо найближчій будучині.

ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Маємо два роди політики, а саме клясову і національну.

Клясова політика змагає до того, щоби одна суспільна верства нації здобула владу в державі чи перевагу в нації і правила нею в інтересі цієї верстви. Завдання національної політики є дбати, щоби нація жила, розвивалася, мала власну державу, була могучою, багатою, свобідною, славною і сильною.

Життя нації творить одну суцільну цілість, а поодинокі ділянки цього життя, як фізичне здоровля, освіта, виховання молодого покоління, культура, народнє господарство, суспільна опіка, наука і мистецтво є зі собою в тісному нерозривному звязку. Не є здоровим організм нації, коли якась частина цього організму завмірає, або є хворою. Напр. коли народне господарство нації є в занепаді, коли нація є убогою, то це впливає шкідливо на освіту, культуру й політичну силу нації. З другого боку ніодна ділянка життя нації не сміє бути незалежною, відірваною від цілости, лише мусить підчинятися головним засадам і завданням національної політики. Тимто національна політика має дбати про всебічний розвиток усіх ділянок життя нації, всіх верств та заставляти їх служити добру, інтересам цілої нації, її найвищим політичним ідеям.

РОЛЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Політику і політичну працю ведуть політичні партії. Політична партія є це добровільний, зорганізований гурт-обєднання людей, які через організацію і боротьбу змагають здобути вплив і владу в державі, кермувати життям нації і здійснити якусь національно-політичну, суспільну чи господарську ціль (програму). Політичні партії мають державні і недержавні нації. У державних націй побіч політичних партій державна влада виконує багато політичних завдань і піклується всебічним розвитком державної нації. Недержавна нація не має держави і всі політичні завдання держави переходять на політичні партії. Політичні партії таких націй мусять вести невпинну боротьбу за всебічний розвиток своєї нації, мусять шляхом організації народніх мас, себто шляхом організації сили змагати до того, щоби пануюча нація давала недержавній можливість розвитку. Крім цього вони мусять виховувати й організувати народні маси до боротьби за здійснення найвищої ідеї кожної недержавної нації. Відповідно до політики, ділимо їх на клясові, і національні. Клясові партії ведуть клясову політику, себто обстоюють інтереси одної суспільної верстви, а деякі з них доходять до того, що інтерес одної суспільної верстви ставлять вище від інтересу нації (клич: „Робітники всіх країн єднайтеся“).

Національні партії є це такі партії, які голосять клич єдности й солідарности усіх членів нації. Вони ставлять вище інтерес нації від інтересу поодинокої верстви, групи чи політичної партії. Вони дбають про всебічний розвиток всіх верств нації, себто національного організму як цілости.

Українське Національно-Демократичне Обєднання є модерною національною політичною партією, яка інтерес нації ставить вище від всяких інших інтересів. Воно у вступі своєї програми голосить:

„Українське Національно-Демократичне Обєднання гуртує в своїх рядах всі верстви українського народу. Як національна партія підпорядковує інтересам нації інтереси поодиноких верств, станів і поодиноких земель.“

НЕХІТЬ ДО ПОЛІТИКИ Й УТЕЧА ВІД НЕЇ.

Широкий український загал, а в першу чергу українська інтелігенція недоцінює ваги політичної праці і необхідности активної участи загалу в політичній боротьбі. В останніх часах нехіть українців до політики й утеча від неї прибирає загрозливі форми. На це складається кілька причин.

У нас став модним клич: „Геть із партіями, геть із партійництвом, хай живе безпартійність.“ „Безпартійність“ є приманчивою, але шкідливою для національного життя і демагогічною фразою. У нас деякі групи, як „Організація Українських Націоналістів“ (ОУН) і тзв. „Фронт Національної Єдности“ поборюють політичні партії, бо мовляв, вони тільки розєднують націю. В дійсності безпартійности в політичному житті немає і не може бути. Обі вище названі „безпартійні“ організації є самі політичними партіями. І є це безперечно глум або рахунок на політичну незрілість українського загалу, коли прим. тзв. „Фронт Національної Єдности“ голосить „єдність“ — змагаючи до розбиття політичних сил нації, обєднаних в УНДО. Італійський фашизм і німецький гітлеризм і московський комунізм є політичними партіями і вони не стидаються цього говорити явно і славно. Прим. організація гітлерівців називається: „Німецька Національно-Соціялістична Робітнича Партія“. Наші націоналісти з ОУН і люди з „Фронту“ висувають клич безпартійности лише для демагогічних і агітаційних цілей, щоби самим приєднати собі скорше і лекше прихильників на кошт інших політичних партій.

Також чужі чинники намагаються або осмішити політичну працю або відтягнути, а то й відстрашити громадян від політичної боротьби. Як часто і на селі і в місті і в польській пресі переконують українців: „Перестаньте політикувати, а буде гаразд“. З цього видно, що політика й політична боротьба є сілю в оці наших противників, вони її не люблять, вони хочуть, щоби припинилась політична боротьба української нації

НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАЦІ.

В іншому місці вказали ми на те, що життя нації творить суцільну цілість, що поодинокі ділянки життя є зі собою в тісному звязку. Зокрема стан і розвиток поодиноких ділянок життя недержавної нації залежить від її політичної сили й організації. Ослаблення політичної ділянки потягає за собою ослаблення, а то й завмертя інших ділянок. Вкажемо на це на

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. СІЧНЯ 1935.

П. КАРМАНСЬКИЙ.

Різдвяна візія.

— Христос раждається!

З уст до уст несуться привіти. А по вбогих „раншах“, з кілля кладених і бляхою критих, серед зелені піль і лісів, гомонять коляди, життям, радістю і вірою пущу оживлюють.

Іду вузькою рудою дорогою, яку обляпували кавові поля і лани кукурудзи, слухаю гомінких свистів шпаків, крекоту зелених папуг і безконечної симфонії цикад. Сонце пече і сліпить очі — піт горохом скочується з мого обличча.

Іду в сорочці, в соломяному капелюсі, в сандалах на ногах. Солодким мамоном гашу спрагу, звогчую горло, що засихає. І пускаю з папіроски дим; він прозірчастим серпанком сідає на придорожні, темнозелені кущі кави, всотується в ліс, що пнеться повз дорогу непрохідною стіною.

Ніяка вечірня думка не сколихне занімілого дзеркала моєї душі. Самота обгортає мене білою габою, душа моя біла, ввесь світ, бачиться, білий. Свято!

Свистять шпаки, кречуть папуги, гомочать цикади. І аромат пянить мене наркозою і мріяти хочеться.

Здалі густими лісами несуться приглушені напіви коляд, мов розгублені в безвісти, мов несміливі і залякані. Мужицькі серця обєднуються з далекими рідними селами, які вже десятки літ ходять за ними, як зла совість. Єднаються з селами, снігами завіяними, морозом скованими, злиднями смоктаними.

— Нова радість стала...

Невже справді вона настала?

Буйна зелень від пахощів пяна, довкола мене. Все буяє, все росте, цвите, пахне — родючій землі і Ладі-Сонцю пеан співає. Якась оргія життя і росту довкола мене.

Іду, краплі поту мов самоцвіти по дорозі розгублюю. Розстібнувши сорочку, подих леготу в груди втягаю і ароматом сп'янілий що-сили співаю:

„Нова радість стала!“

Вилискується на сонці соковите, темнозелене листя на кущах кави, що останнім квітом сніжаться; буяють кукурудзи, поля з бавовною білими й рожевими метеликами застелені, рижові поля як поля з доспілим просом їжаться.

Яке те все дивне! яке парадоксальне!

Дивлюся на хату сусіда, ген на горбочку при дорозі, в зеленому гаю помаранчевих дерев, що гилля під вагою дозріваючого овочу додолу схилили. Бачу під хатою юрбу дітей, що при дорозі граються і з пістолів лускають та ракети в гору пускають, і співаю мов хлопчина:

„Нова радість стала,
яка не бувала...“

Та враз моя думка злітає крізь океан в далеке підкарпатське село.

Бачу посеред снігового поля село задубіле, що в ярі між ялиною куняє. Чую, як голодне гайворння над маленькими хатинами крякає; бачу, як обідрані, перемерзлі діти на долівці на соломі порозсідалися, чорний хліб гложуть і з горіх у поліпці спорять. І бачу вимарнілі обличчя господарів, що на столі на долоні голови сперли і журяться, як зиму дозимувати, весни і літа діждатися.

І до мого вуха долітає ледве чутний, вітрами розхрістаний, далекий спів:

„Над вертепом зоря ясна
Світу засіяла...“

І кожне слово пісні ріже мої вуха і хочеться що-сили кричати: Цитьте! Для вас не було Вефлеєму; вам зоря не ясніла! Ваша правда далекими світами блукає; ваш вертеп щойно дожидає її народин! Зорю над вертепом писано вам самим запалити.

І ви запалите її зусиллями міліонів.

Раншарія, в день Різдва 1930. р.

прикладах з нашого таки життя. Коли лівніччо-західні українські землі в 1922 р. при виборах виявили політичну силу, то там йшла жива освітня, господарська, культурна і виховна праця. Коли опісля наслідком внутрішнього ослаблення і кволости політичної національної організації та політики влади наступило заломання національного політичного фронту, то сперш наступило припинення освітньої праці, а під теперішню хвилю переводиться спробу ліквідації самостійного господарського життя (спроби відірвання українських кооператив від їхнього ідейного центру у Львові).

Те саме явище помічуємо і в Галичині. На наших очах переводить влада шляхом законів і практики звуження і обмеження нашої діяльности на ріжних ділянках життя. Згадаємо лише шкільні і самоуправні закони і новий кооперативний закон. Так само нашу невдачу при громадських виборах слід записати на рахунок за малої їх політичної підготовки. Коротко: в інтересі збереження наших надбань на всіх ділянках життя мусимо скріпити участь громадянства в політичній праці, мусимо спинити втечу інтелігенції від політики, мусимо побороти безпартійність і аполітичність, мусимо взагалі присвятити більшу увагу політичній праці. Ми мусимо скріпити політичну организованість українській нації, бо в противному випадку грозять нам заломання всіх інших ділянок національного життя.

МИКОЛА МАТІІВ.

ЛЮТУЄ ІРОД.

ОЙ, ДЗВОНЯТЬ ДЗВОНИ, ГРАЮТЬ ДЗВОНИ,
ПАЛАЄ ДОСВІТНЯ ЗОРЯ —
ДРИЖИТЬ ЗЕМЛЯ, ШУМЛЯТЬ МОРЯ
І ЛИНЕ СПІВ ПОНАД КОРДОНИ.

— „ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!"— „СЛАВІТЕ!"
ПОКИНЬТЕ ГНІВ, ЩО ПЄ ВАМ КРОВ!
НЕХАЙ ДО ВАШИХ ХАТ ЛЮБОВ
ПРИЙДЕ Й ЗОРЕЮ ВАМ ЗАСВІТИТЬ.

НЕХАЙ ЗА СТІЛ ПОСПОЛУ СЯДЕ
БРАТЕРСЬКА СИЛА СЕРЕД ВАС:
БО ЙДЕ НА НАС ТРИВОГИ ЧАС
І ТРЕБА ЄДНОСТИ В ГРОМАДІ!!...

ЛЮТУЄ ІРОД — КАТ ЧЕРВОНИЙ
І ЛЛЄТЬСЯ ВЖЕ РІКОЮ КРОВ
І В КИЄВІ ЗАГЛУХЛИ ДЗВОНИ —
ЛИШ БРЯЗКІТ ЧУТИ З-ПІД ОКОВ...

ЗЛЯГЛА ВАЖКА, СТРАШНА ГОДИНА,
ЖАЖДУТЬ В НАС ОЧІ І УСТА:
ЖАЖДЕ МЕСІЇ УКРАЇНА, —
СВОГО РОЖДЕННОГО ХРИСТА!

Д-р СТЕПАН БАРАН.

Шлях пройдений і шлях перед нами.

НАПЕРЕЛОМІ 1899-1900 і 1934-35 РР.

Після памятних років 1848-49 мин. стол. найзамітнішими в історії Галицької Землі були часи на переломі 10. і 20. віків. По віковій політичній, національній і соціяльній неволі Галицька Земля пробудилася справді до нового національного життя у весні народів 1848 р. і з незнаним досі розмахом та силою взялася до першої його організації у національно політичній і культурній ділянці. Створено тоді першу політичну організацію у формі „Головної Руської Ради" у Львові, що у своїй першій відозві до руського народу з 10. травня 1848 р. проголосила окремішність нашого народу від народів польського і московського і його національну єдність на всіх його етнографічних просторах. Видвигнено як реальне політичне домагання справу створення в Австрії окремої української провінції шляхом поділу Галичини на дві окремі провінції з окремими соймами і окремою адміністрацією — польською на заході і українською на сході, до якої мала б належати і Буковина. За цим основним політичним домаганням пішла велика агітація в краю, предложено австрійському урядові обширний меморіял щодо поділу Галичини і видвигнено цю справу у першій австрійській конституанті в Кромерижі. Наше населення з усіх закутин краю тисячами підписів на петиціях підтримало цю акцію наших тодішніх політичних кол — Головної Руської Ради і нашої репрезентації в австрійській конституанті. Повстала у Львові і перша наша національна політична преса „Зоря Галицька", що була выкладником нашої громадянської думки. Були і почини пропаганди нашої справи на зовні, головно серед словянських кругів на словянському конгресі в Празі в 1848 р. Створено теж тоді і початки нашої культурної організації в Галичині. Не зроблено тільки нічого на полі економічному і соціяльному, бо до цих справ наші керманичі з половини 19. віку не мали ще зрозуміння і на свою чергу мусіли вони ждати близько 40 літ.

Слідував занепад, а то й наразі затрата того, що видвигнено або здобуто в 1848-49 рр. З поворотом абсолютизму в Австрії та поширенням московської пропаганди в Галичині зросла національна зневіра і як її практичний вислід повстало у нас москвофільство, що на кілька десятків літ заморозило наше життя.

Від появи „Батьківщини" Юл. Романчука (1879) і „Діла" Вол. Барвінського (1880), що були політичними органами т. зв. народовецької групи, нотується наш політичний поступ, зразу повільний, а опісля щораз бистріший, у всіх царинах нашого національного життя, що організаційною сіттю обіймає і наші низи. Ширшає і поглиблюється культурно-освітня праця й організація, родиться й економічна організація, а все те завдяки тому, що ми вийшли з давнього культурництва і побутовщини на національно-політичний шлях. Не втеча від політики, а навпаки, живіша участь у політичному житті оживила і всі інші наші громадянські ділянки. Зломила вона зовсім і безповоротно дотеперішню москвофільську перевагу, даючи нашим публичним проявам ясне національне українське обличчя.

Народовці як самостійна, політично оформлена група виступають щойно з появою політичної організації у політичному товаристві „Народна Рада" у Львові в 1885 р. під проводом Юл. Романчука і д-ра Олекс. Огоновського, де перші свої політичні кроки як секретар виділу ставив пізніший довголітній політичний провідник австрійських українців д-р Кость Левицький. Не була це політична організація в новочасному розумінні у виді політичної партії і на таку перетворилася щойно 1899 р., задержуючи при цьому з тактичних оглядів і істнування аж до світової війни і давнішої „Народньої Ради", якої виділ входив у склад Укр. Нац. Дем. Партії. Народна Рада у своїй першій відозві з 24. жовтня 1885 р. піднесла вправді, що це товариство є відновою давної Головної Руської Ради з 1848 р. з її програмою, що „галицькі русини є частиною самостійного 15-міліонового малоруського народу", не видвигнула однак найважнішого політичного домагання з 1848 р. — утворення самостійної української провінції в межах Австрії.

Основана в 1891 р. Укр. Радикальна Партія, зложена з молодих людей зі своєрідним соціялістичним світоглядом, внесла в наше політичне життя деяке оживлення, не змогла однак стати осередньою партією і головним двигуном нашого політичного поступу. Роки 80 і 90-ті мин. стол. — це часи політичної ферментації і творення нових цінностей культурних і економічних та нових організаційних форм. Про це згадується у споминах Олександра Барвінського і д-ра Евгена Олесницького, в „Історії політичної думки галицьких українців 1848—1914" д-ра Костя Левицького та у цілій низці публікацій наших істориків і діячів.

Політична ферментація між політично-соціяльним максималізмом і національною струєю слідна була і в рядах Укр. Рад. Партії на прикінці 90-ти рр. м. ст. З її рядів виступали найрухливіші молоді члени д-р Евген Левицький, д-р Вол. Охримович, Вяч. Будзиновський та старий діяч д-р Іван Франко. Два перші разом з Іваном Трушем зачали були видавати у Львові в 1899 р. суспільно-політичний часопис „Будучність" з метою консолідації національних українських кол у новочасну українську політичну демократичну партію. На сторінках „Будучности" критиковано дотеперішню політичну діяльність і тактику галицьких народовців, вказуючи рівночасно на конструктивні завдання, що стояли тоді перед нашим громадянством. Критика була річева й остаточно осягнула свою мету на прикінці 1899 р.

Підготовну роботу переведено на сходинах двох груп: членів виділу „Народньої Ради" і групи українців, що стояли поза нею, а до якої як ініціятори належали д-р Евг. Левицький, д-р Вол. Охримович, проф. Михайло Грушевський і д-р Іван Франко. Порозуміння осягнено і ці обі групи скликали разом на день 26. грудня 1899 до Львова зізд найвидніших громадян українців з краю, на який прибуло 151 осіб. Ініціятива була в руках молодих. Політичну програму і тактику створеної тоді партії — Укр. Нац. Дем. Партії — зреферував д-р Евген Левицький, організацію д-р В. Охримович.

По довшій основній дискусії принято з деякими змінами всі три предложення в справі партійної програми, організаційної тактики, а на самому вступі до партійної програми проголошено ось таку декляративну постанову.

„Ми галицькі русини, часть українсько-руського народу, що мав колись самостійність державну, відтак боровся віками за свої державно-політичні права, а ніколи не зрікся і не зрікається прав народу самостійного, заявляємо, що остаточною метою наших народних змагань є зміна до того, щоби цілий українсько-руський нарід здобув собі культурну економічну і політичну самостійність та зеднався згодом в одноцільний національний організм, в якім би загал на свою користь орудував всіми своїми справами: культурними, економічними і політичними".

Дальше зазначено у згаданій деклярації, що

„змагаючи до тої наконечної мети, а зважаючи на нашу приналежність до австрійської держави, ставимо собі для нашої народньої роботи отсю програму: в межах Австрії поділу Галичини на части: руську і польську і Буковини на руську і волоську і створення з руських частей Галичини і Буковини одної національної провінції з окремою адміністрацією і окремим національним соймом."

У відношенні до тодішньої російської України постановлено таке:

„Будемо піддержувати, скріпляти та розвивати почуття національної єдности з російськими українцями та змагати до витворення разом з ними культурної одноцільности; будемо серед російських українців піддержувати такі змагання, які ведуть до перетворення російської держави з абсолютної і централістичної в державу конституційно-федералістичну, оперту на автономії народностей".

„Та щодо Угорської Руси: будемо змагати, щоби серед угорських русинів викликати подібний рух національний, який є між галицькими й буковинськими русинами, щоби загріти їх до уживання і плекання рідної мови, до боротьби проти винародовлювання, та до культурної, економічної і політичної діяльности в користь угорсько-руського народу, та в тій цілі будемо нав'язувати з угорськими русинами тісніші взаємини і будемо старатися зблизити їх до себе".

Про інші, неполітичні частини програми тут не згадуємо, підчеркуючи лише ще раз, що в деклярактивній частині програми піднесено тоді in thesi державну самостійність і соборність українських земель, хоч з тактичних і цензурних оглядів не висказувано цього expressis verbis.

На цьому першому Народньому Зізді Укр. Нац. Дем. Партії вибрано партійну управу — Тісніший Народній Комітет, — до якої увійшли: голова Народньої Ради Юліян Романчук як голова; член виділу Нар. Ради Олександер Борковський як заступник голови, Василь Нагірний, д-р Евген Озаркевич, Іван Белей, о. Олександер Стефанович і о. Олександер Темницький з виділу Нар. Ради, та вибрані на

Зізді: проф. Михайло Грушевський, д-р Евген Левицький, д-р Кость Левицький, д-р Волод. Охримович, д-р Дамян Савчак і д-р Іван Франко. Фактична керма партійної управи знайшлася в руках д-ра Костя Левицького, що одинокий з тодішньої першої управи живий і здоровий між нами.

У цьомуж році 1899. управа Укр. Рад. Партії вирішує не переходити в соціяльно-демократичний табор і лишитись самостійною партією, внаслідок чого д-р Роман Яросевич, д-р Михайло Новаковський і Семен Вітик переходять до соціял-демократів, що саме тоді творять окрему Укр. Соц. Дем. Партію.

Кінець 19. віку застає на галицькому терені три політичні партії: Укр. Нац. Дем. Партію, що фактично здобуває в житті майже повний монополь і кермує ним на всіх його ділянках і дві інші партії, що у практиці були тільки її сателітами. Управа партії — Народній Комітет — став, так сказатиб, національним українським правительством і здобув такий моральний авторитет, якого опісля не мала у нас ніодна наша політична установа, ні навіть уряди нашої держави.

На рік 1899 припадає теж перше віче українських студентів у Львові в справі отворення українського університету у Львові. Ті самі студентські круги видали брошуру „Самостійна Україна", яка поруч попередньої публікації Юліяна Бачинського „**Ukraina irredenta**" причинилася до того, що наше студентське покоління — сьогодні вже 50- і 60-літники — кінця 19-го і початку 20-го віку виховувалось і виховалось на українських державних самостійників.

В Олеську, малому містечку Золочівщини заходами о. Томи Дуткевича утворено місцеве товариство з господарськими завданнями „Сільський Господар", що його в кілька літ пізніше перенесено до Львова і завдяки величезній ініціятиві і праці д-ра Евгена Олесницького поширено на цілий край і створено могучу селянську організацію. Заснованням Краєвого Союза Кредитового (нині Центро-Банк) у Львові в 1898 р. положено основи для нашої кооперації, що невдовзі своїх клітин покриває густо цілу Східню Галичину. Товариство „Просвіта" уводить фонетичний правопис і береться з небувалою у нас енергією до орґанізації культурно-освітньої і у значній мірі теж і господарської.

У 20-тий вік входимо в Галичині політично-сконсолідовані під проводом Укр. Нац. Дем. Партії. Наш загал інтересується політикою і бере у ній активну участь, до якої втягнено і широкі народні маси. Всі здають собі справу з того, що політична праця впливає животворно і на інші ділянки і тому всюди бачимо поступ, зростає та кріпне віра в успіх і побіду наших змагань, що довели до Великого Зриву в 1918 р.

У інших відносинах і серед іншої духової атмосфери минув 1934 р. і настає 1935 р. Розтіч і зневіра, отаманія і демагогія ще не зовсім перевелися. Працює підпілля, до світової війни в Галичині незнане, комуністичне у виключну користь червоної Москви і націоналістичне. Робота обох розкладова. Ще слідні відемні наслідки наших невдач з р. р. 1919 до 1923 у великому ділі нашого державного будівництва. Політичні невдачі спричинили на галицькому терені політичний хаос, що тревав до половини 1925 р. до хвилі створення центральної політичної орґанізації — Укр. Нац. Дем. Обєднання (УНДО). Щойно тоді наступає нова політична консолідація наших творчих, конструктивних сил, що негайно відбивається і на розмаху праці й організації і на інших ділянках нашого збірного життя — культурно-освітній, рідношкільній і господарській. УНДО вибивається як концентраційний осередок наших практичних завдань у даний мент мимо всіх наклепів, що падуть на нього з усіх сторін, від своїх і чужих.

Започаткована в 1925 р. консолідація і концентрація наших сил стала йти правильним шляхом до кращих як нині вислідів. У наші краєві справи вмішалася і наша еміграція, виступило чинно підпілля, настав у Польщі відомий режім і все те довело до катастрофи осінню 1930 р. під назвою т. зв. пацифікації.

Останні роки перед нашими очима. На гонинах наслідків подій з осені 1930 р. пішла львина часть нашої національної енергії. Ми зачали відбудову наших національних установ і велими жертвами та зусиллями її майже завершили. Прийшли однак нові удари на всіх сливе ділянках, головно шкільній і церковній з найболючішим ударом на нашу кооперацію в 1934 р.

Режім загострився. Настала утеча від громадянської праці. Від неї вже давніше усунулася в цілости вся наша інтелігенція на державних чи взагалі залежних посадах. Усуваються вже і ті, яким держава не виплачує платні. Нема кандидатів до політичної праці і організації, що відбивається дуже відемно на інших царинах національного життя. Зі старших одні вимирають, другі старіються і їх місця у конструктивній політичній праці займають їх наслідники повільно. Без дійсної причини і з великою для нас шкодою шириться зневіра й апатія до політичної акції й організації.

Одною з причин цього невеселого явища є поява деструктивних елементів на нашому політичному овиді. До них у першу чергу слід причислити „Фронт Національної Єдности" (що за іронія у назві!). Дмитра Палієва з її пресою „Перемога" і „Батьківщина". Метою їх іступування це напади на УНДО і на все те, що з ним хочби і найдальше звязане. Побороється все, не подаючи ніяких плянів санації відносин. Яка величезна ріжниця між „Будучністю" Евг. Левицького і Вол. Охримовича з 1899 р. та „Перемогою" Дмитра Палієва з 1934.! Там конструкція — тут деструкція, там конкретні пляни віднови й розбудови — тут демагогічне пустомельство, що старається вхопити менше критичних!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. СІЧНЯ 1935.

МАДУ.

Свят-Вечір у тунелі

„Де перевести Свят-Вечір?" — думала Мена, молода дівчина найновішого типу.

Двацятьпять літ, — очевидно, зовнішній вигляд: найбільше сімнацять, — стояла вона сама в світі на своїх гарно збудованих ногах. Вона рисувала моди в одній великій фірмі жіночих одягів; заняття добре платне, а крім того зароблялв гарну суму рисунками реклям. Отже талановита дівчина. Вона мала свою власну робітню на семім поверсі в однім новім домі й жила там зовсім сама. Отже порядна дівчина! Коли цілий день маєш роботу, нема місця на дівочі мрії!

Одначе на свята є три дні відпустки. — Три дні свободи. Три дні можна жити як усі інші.

— Поїду на свята до Ґ. — рішила, — що буду тут робити з вільним часом. Двацятьчетвертого передполуднем маю ще бюро, пополудне поїду."

— Але проведеш Свят-Вечір у поїзді, — подумала в ній мала міщаночка, що досі кожний Свят-Вечір святкувала в однім малім провінціональнім містечку, з родичами,ріднею та тітками. Різдво без ялинки! Це був майже гріх.

— Одначе не буду сидіти самісінька в чотирьох стінах, а їхати до дому нема чого, бо мами вже нема. Провести Свят-Вечір самій, значить: один вечір самоти, смутку, найстрашнішої туги.

— Ні, — подумала Мена — бути того вечора самій, це понад мої сили!

„Ця Коко хоче конечно провести свята зі мною", думав Дерек Сміс. (Відколи писав він до американського часопису, замериканізував своє імя.) „Так, начеб я не потребував конечно відпочати без неї. Ні, моя дорога, на свята хочу бути раз без жінок; здоровіше поїздити на лещетах..."

І Дерек рішив втекти двацятьчетвертого пополудні поїздом до Ґ.

„На Свят-Вечір поїзд порожній, то найкраще подорожувати", подумав вдоволено; „всі святкують дома того вечора. Візьму писальну машину й зможу спокійно стукати.

*

Чи втікла Мена від пригноблення, коли сиділа двацятьчетвертого грудня в поїзді до Ґ?

— Господь це знає, але мені аж плакати хочеться. — думала.

Цілий вагон другої кляси порожній.

Її пригноблення побільшилося.

Поїзд переїздив все ще попри темні вікна векопченого передмістя. В декотрих заясніли вже світла. В однім побачила Мена ялинку, а кругом неї стояло кілька осіб. „Навіть тут прибрали ялинку... лише я її не маю..."

„Мені хочеться плакати", подумала знову.

Крізь вікно видно було брудні мури з наліпленими афішами. Між мурами бігли сірі вулиці. На площі, куди переїздив поїзд, перед мостом побачила Мена, як продавали ялинки. І тут стояло кілька осіб. Ах, коби вже бути за тим містом, де все пригадує, що нині Свят-Вечір. Мільйони ждуть тепер до вечері. Тисячі жінок мріє тепер про якусь солодку несподіванку...

„Лише я така самітва"... думала Мена й глянула крізь вікно. Як інакше уявляла вона собі їзду! Непотрібно лише помне собі свою нову сукенку.

„Краще було зложити її в валізку", думала.

Вкінці поїзд лишив місто за собою й виїхав в чисте поле. Стало трохи ясніше, хоч уже зачинало смеркати; сніг блистів. Мена пригноблено дивилася на безкраї сніжні поля. Поїзд почав ворушати й вдиратися в далеч. Мена дивилася крізь вікно.

*

Перед самим відіздом вскочив Дерек Сміс до поїзду. Вже з поїзду що поволі котився, купив часопис і всунув його до кишені. Трохи хитаючися, перейшов коридор і ввійшов до пустого переділу. Скоро кинув свою велику валізку на сітку, отворив столик при вікні, поставив на ньому свою ручну машинку і почав писати статтю про Паневропу. Тема під той час була дуже актуальна.

Слуга з ресторанного ваґону перервав йому працю:

„Кава, чай, чеколяда..."

Гарячий чай, це не було би погано.

Зовсім добре було би трохи перервати писанину.

Встав, замкнув обережно машину, й хитаючися перейшов коридор, закриті залізні помости й знову коридори. Але той ваґон з рестораном усе богзна де находиться! Переходячи дивився до переділів. Вони були здебільша порожні. Лише в декотрих сиділи пани, певно представники фірм. В однім якась суха анґлійка. Стара. В кожнім разі нічого небезпечного. Слініґ. Знову два товсті пани.

„Ніяких жінок в цілім поїзді", вирішив Дерек з вдоволенням.

Однак тут, у тім переділі сидить якесь молоде дівчатко й дивиться крізь вікно. „Якась білявка", подумав Дерек. „Їде певно домів." — Новий ваґон мав ресторан.

Дерек замовив чай і їв сухі ріжки. Потім розсівся вигідно в кріслі й закурив папіроску. Коли її викурив, встав, перейшов попри кухню, звідки доходили вже гострі запахи вечері, перейшов сильно хитаючися поміст і ввійшов в коридор нового ваґону.

Зупинився перед переділом, де сиділо ясноволосе дівчатко. „Це природно ясне волосся", по-

Тамті стали новаторами і санаторами — цей напевно ним не буде без уваги на бундючну назву „Перемога“!

Та на темному нашому небосклоні заблис ясний промінь. Ніхто інший, тільки всіми поборюване УНДО ухвалою свого Народнього Комітету з 1. січня 1934 дало почин до скликання Всеукраїнського Національного Конгресу з метою обєднання всіх українських політичних угруповань крім підпілля, для вироблення засадничих точок нашої всеукраїнської політики і створення відповідного органу для пропаганди і репрезентації нашої справи назовні. По довшій підготовці праці представники сімох українських політичних угруповань засіли у Львові до спільних нарад, виробили і приняли тези, що будуть основою Всеукр. Національного Конґресу і причиняться до утворення одноцільного фронту, зверненого проти большевицької Москви, яка переводить повне винищення нашого народу.

Під знаменем початків обєднання наших національних сил у найширших розмірах входимо в 1935 р. Побажатиб тільки, щоби це обєднання стало у 1935 р. справді переломовим фактом!

Українці!

Важкі господарські часи придавили український нарід. Та ще важче давлять його душу всякі інші умовини. Але глибока віра у світле майбутнє української нації додає їй силу видержливости. Цю віру в народі треба переливати з покоління на покоління, щоби не було перерви в розвитку нації, щоби не затемнювався її світлий ідеал. Нехай-же ця думка освітить нашу зубожілу землю так, як перед тисячліттями Зоря Вифлеємська освітлила вбогу стаєнку в часі Христового Народження.

Вже друге пів століття трудиться всенародне Товариство Рідна Школа серед українського народу, щоби підготовити покоління до змагань за наші всенаціональні ідеали. Десятки тисяч молоді вона сповиває теплом свого виховання у сотнях своїх шкіл і всякого роду заведеннях.

Колиж рознесеться по сільських загумінках чи міських вуличках радісна пісня-коляда чи щедрівка; коли зайдуть до вас старші чи молодші громадяни з побажаннями від Рідної Школи, тоді не відмовте їм свого датку. Бо він піде на науку, на одіж, на страву для вбогої української дітвори, що стоїть під покровом Рідної Школи. Нехай у той святочний день і Рідна Школа скріплена й піддержана масовими датками побачить у дні Різдва Христового вокруг себе всенародне обєднання, щоби з того приводу „Нова радість стала“.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ:

Іван Галущинський, голова. *Д-р Мирон Коновалець,* секретар.

СТЕПАН ЧАРНЕЦЬКИЙ.

ПІД ЗВУКИ КОЛЯДИ...

ЛЕҐЕНДО ДАВНІХ ЛІТ — ДИТЯЧИХ, НЕЗАБУТНІХ,
ЯКА ТИ СВІЖА ВСЕ І ЧАРАМИ СПОВИТА!
ЖИВЕШ НА ФІЛЬМІ СНІВ І ЗВУКІВ ЛЕДВИЧУТНИХ
І В ПАМЯТІ ЛЕЖИШ, ЯК МАРМУРОВА ПЛИТА...

БИВ ТЕБЕ ЗИМНИЙ ДОЩ, ОСІННЯ ЖЕРЛА МРЯКА
І ЗИМОВИЙ МОРОЗ НА ТВОЇ ГРУДИ КЛАВСЯ,
ТИ ВСЕ ЛИШАЛАСЯ ВСМІХНЕНА ТА ОДНАКА,
ХОЧ Я В ДОРОЗІ ВЖЕ ЗНЕВІРИВСЯ Й ПОДАВСЯ...

РІЗДВО! ЯЛИНКА! ГЕЙ З ПОДІЛЛЯ ВІТЕР ВІЄ,
НІЧЛАВА Й СЕРЕТ ВЖЕ ПІД КРИГОЮ ДРІМАЮТЬ,
СЕЛО ЗАДУМАНЕ. ЙДЕ ВЕЧІР. СУТЕНІЄ.
НА НЕБІ ПОВНО ЗІР... КОЛЯДНИКИ СПІВАЮТЬ...

ПОДІЛЛЯ, ТИ — МОЄ, ЗАСТЕЛЕНЕ СНІГАМИ,
ВСЕ СПОГАДОМ ШУМИШ І ДЕНЬ І НІЧ ЗА МНОЮ!
ХОЧ ЗРАДИВ Я ТЕБЕ І МОВ З ОБІЙМІВ МАМИ
В ЧУЖИЙ ПІШОВ Я СВІТ — ЩЕ ТУЖУ ЗА ТОБОЮ.

РІЗДВО ВКОЛИСАНЕ ГРІМКОЮ КОЛЯДОЮ, —
ЩО В НЕЇ ВСЛУХАЛИСЬ ПОДІЛЬСЬКІ ТИХІ СЕЛА!
— ЩЕ НИНІ ТИ В МОЇЙ ДУШІ ТРЕМТИШ ДУГОЮ
ДЛЯ МЕНЕ ТИ ЄДИНА ПІСНЯ ЩЕ ВЕСЕЛА.

ЛУНАЙ МЕНІ, ЛУНАЙ В ДУШІ, ВКОЛИСУЙ СНАМИ,-
НАВІВАЙ СПОМИНИ З ЛІТ ДАВНІХ НЕЗАБУТНІХ,
КОЛИ МЕНІ ВВЕСЬ СВІТ — БУВ ДОБРИЙ УСМІХ МАМИ
І ЗВУКИ КОЛЯДИ, ДАЛЕКІ, ЛЕДВИ ЧУТНІ...

ОСТАП ЛУЦЬКИЙ.

На струї і проти неї.

(Кілька проблєм із нашої політики.)

Не можна бути щасливим, поки батьківщина не має щастя!

Тепер це виходить ясніше, ніж за батьків, а тимбільше дідів наших. Бо в небувалій суматосі ідей, яку переживаємо в сучаснім структуральнім переломі світа, **ціле сяйво життя відпливає від прав сірої одиниці до її обовязків у громаді,** від сірого „я“ до нації чи держави.

УНДО сформувало свою політичну ідеольоґію й проблематику ще в листопаді 1926. року. Воно добре підхопило духа роззброєної української армії і цілого нашого національно-державного змагання та добрим інстинктом відчуло живі гасла нового европейського світанку, — коли вже тоді поставило в основу своєї програми гасло: **нація і її власні сили понад усе!** — і потім раз-у-раз підкреслювало, що недержавність цілої нації — важке каліцтво.

Як довго триватиме це каліцтво, нехай ніодно українське покоління не нарікає, що його життя важке та що не може бути щасливим. Важне лиш, щоби й це важке життя було гідне, чесне та доцільне.

Проти нашого гасла: нація понад усе — стануло друге гасло часу: все для держави! Життя недержавних націй тепер тяжче, ніж у XIX. столітті.

*

Чуємо, що вистане наше **„хочу“**, щоби все, чого нам треба, здійснилося відразу та всеціло. Чи не забагато в цьому польської політичної романтики? Ціла Польща воскресла напевно не тільки завдяки своїй політичній романтиці. І чи в найлютішій боротьбі за існування дійсно єдиним доцільним змаганням є узалежнити цілу велику справу від ставки на політичній льотерії? Ні, політика це не тільки преважне „хочу“, без якого ніщо не починається і не здійснюється, але й важко здобуте **„можу“**. Саме „хочу“ міститься і у вічній романтичній **імпровізації,** а політика це плянова, всебічна **організація.** Чим більше „хочу“ і чим краща організація сил, направлених на його здійснення, тим певніше „можу“

*

Нація це організм. **Політика мусить у всяких умовинах м..ти на увазі ціле життя всієї** нації. Політика, що обмежується до спорадичних вистрілів і не охоплює церкви й школи, „крови й землі“, культури й господарки, фізичної підготовки й суспільної опіки, господарської й громадської самоуправи, науки й мистецтва, є пустою політикою. Така політика привела би нас у найліпшім випадку до ролі нещасних білорусів. І навпаки, коли поставимо освітні й господарські клітини, не зорґанізувавши наперед національно-політичної свідомости в громадянстві, тоді скорше чи пізніше найдемося в сучасній ролі нашого Полісся.

Не можна безкарно легковажити собі тзв. органічної праці. Коли отся й друга доконечна в XX. столітті функція національного орґанізму не чинна або йде під чужим проводом до чужої нам цілі, — а до того, коли дійсну всебічну політику національного солідаризму розбиває вічна хаотична боротьба особових і клясових егоїзмів, — тоді може вийти (особливо для недержавної нації) така ситуація, що нараз поставить усіх перед один тільки вибір: розпука або підлість.

Куди веде підлість — знаємо. Треба також знати, що одним з найгірших дорадників в політиці це — розпука.

*

Єрархія національних потреб є оправдана. В їх основі стоять духові потреби. **Нація є тоді велика, коли переводить у чин потреби свого**

духа. Цілий гін нашого часу, що виплив на жовнярськім хребті, виразно вимітає (Богу дякувати!) супрематію матеріялістичного світогляду. Національний рух мусить захопити народню душу. Тільки ідеалістичний рух захоплює цю душу. Алеж ніхто краще ніж цей-же сам жовнярський світ та його дійсні наслідники не розуміють, що **сила ідеї заступає чимало, але не може заступити всього,** — та що добре є мати хоч дещо також з матеріяльних сил, які має противник.

*

Щоби вдержатися на хвилі в сучасній хуртовині, треба мати **ідею і провід** зорганізованих сил нації, що твердо здійснюють її.

Чи треба нам іншої ідеї як та, щоби пляновим солідарним трудом на всіх ділянках життя привести велику націю нашу на гідне місце побіч інших вільних народів західноевропейської культури? Ідею маємо.

А провід? Його треба, бо без його **авторитету** і без його **твердої** руки (особливо в теперішнім часі) навіть найідеальніша ідея і програма можуть стати мертвою буквою. Цей провід, як і кожний живий сучасний авторитет, мусить єднати в собі відвагу вояка з хистом архитекта-організатора. Він мусить забезпечити в народі селекцію морально-сильних і конструктивних характерів; — він мусить бачити всі потреби нації, доцільно спрямовувати сили народу, куди треба, — він мусить визначатися якнайбільшою ініціятивою та відповідальністю також перед Богом та історією, бо він рішає остаточно про наступ (можна бити, коли є надія на перемогу) і відступ (Боже, що то було би в нас, якби наш провід так „відступав" як напр. Гітлер в німецько-французькій справі чи в усіх економічних точках програми!), — він мусить розуміти небезпеку замалої відваги, але й тримати за чуб фанатиків, що хочуть жати щойно вчора посіяне, — він мусить стояти на стороні рівноваги жертв і успіху, — він мусить так вести справу, щоби чимраз більше бажаного ставало можливим, — він мусить добре знати всі тайни великого мистецтва, яким є політика.

Чим скрутніша ситуація, а таку маємо, тим менша буває віра загалу у свої власні сили. В такий (переходовий) час, як серед повені чи пожежі, нарід лекше забуває на цілий обряд свого народовластя, тужить за проводом, хоче передусім слухати і скоро вірить тим, що наказують.

Де політичне виховання народньої маси не глибоке, там можуть у такий тривожний час мати успіх і найгірші демагоги, найпоганіші **отаманчики** — самолюби, що ніде ні слухати, ні наказувати не навчилися, що не маючи ніякої нової програми ні методики як ріжнопері папуги раз-у-раз блимають перед юрбою кількома безладно перехопленими „современними огнями", — що на ліво й на право обкидують болотом усіх, чия голова й характер перевищують їх голову та їх характер і які, підкреслюючи раз-у-раз своє я — **я** — **я** —, вмовляють у збиту з пантелику юрбу, що це вже не будь-яке „я", а український Мусоліні або (щонайменше) Гітлер.

Тоді суматоха в народі стає ще глибша, зневіра росте, солідарність лопає, небезпека чимраз більша.

*

Цілий культурний світ провірив всі дотеперішні ідеї і всі дотеперішні методи. **Мусимо й ми пильно (але й поважно) стежити за всім, що діється у світі.** Однак не забуваймо при тому і про Шевченкове Посланіє. Це, проти чого нераз так сильно тепер у нас воюється (**матеріялізм, політичний і господарський лібералізм, марксізм, раціоналізм і т. п.**), також прийшло колись до нас з Европи як чужа мудрість. **А нам треба мудрости своєї.** Не завсіди конечна й краща чужа конфекція, часом ліпше мати свій, нами для нас вшитий одяг — а принайменше треба пристосувати чужу конфекцію до себе.

Демократія, напр., — як її нещасну лають! Вона — тепер і міжусобиці князів і татарські люди і безумовна брехня і безумовний хаос.

Гаразд, **кріза демократичного ладу, кріза парляментаризму — це справді поважні справи. Але чи так само для державної як і недержавної нації?** Чи ми маємо таксамо бити парляментаризм як ББ? Чи демократизму й парляментарної трибуни не треба нам на внутрішнім і на зовнішнім фронті, тоді коли демократичним і парляментарним є ще Париж і Ню-Йорк та споконвічний розємчий суддя народів Льондон, — коли навіть диктаторські та авторитарні режіми (Гітлер, Пілсудський) стараються мати для своєї влади згоду більшости або всеж таки залишають у себе парлямент? Демократія (цей покищо нездійснений ідеал, як і багато інших ідеалів) не є також синонімом брехні й хаосу. Вони виростають і на інших загонах. Що більше, правдою є, що **ніяка демократія не може розвиватися без еліти провідників.** І це не заперечує її. Вона хоче тільки, щоби цілий нарід жив серед таких умовин, щоби кожна суспільна верства могла давати нації еліту. Коли при демократії дійсна еліта нидіє, а провід попадає в непокликані руки, то може не демократія цьому винна, тільки недостатчне виховання мас. Чи власне диктаторський або авторитарний режім не прискорюють процесу пасивізації громадян у публичному житті? І чи справді такий малий консервативний і конструктивний змисл та така мала громадська моральна сила в нашім народі, що маємо кинути всі інші турботи і бити власне демократизм?

А далі: — **корпоратизм, сумерк інтелектуалізму, макіявелізм, протижидівський расизм** і подібні їм „современні огні". Заки зможемо організувати націю на клясократичних чи корпоративних основах, чи не краще придбати нам наперед виламані історією щаблі в нашій суспільній драбині? — Безперечно, сам розум не рішає всіх складних проблем і ситуацій. Знаємо його межі й вагу ірраціональних сил, признаємо, що „wegen zuviel Verstand haben manche keine Vernunft", — але чи в нашій дійсности справді аж так шкідливо й небезпечно переважають розум та громадська мораль, що аж треба поборювати їх, бо поступають так напр. німці? — Правда, що мягкотілість „малороса" і мягенькe серце в грудях „рутенця" дуже небезпечні. Правда, що треба нам нових пересічних людей з більшою ініціятивою, відвагою, відповідальністю та почуттям чести, — але чи найкращим методом є при цім апотеоза засади, що ціль освячує всі засоби, що нашим ідеалом мусить бути звір з розкритою зубатою пащею та що ціле наше життя має плисти поза тисячлітньою традицією народу про добро й зло? Чи наш національний організм дійсно аж так дуже хорий, що мусимо лікувати його тільки отрутою? — Або й протижидівський расизм! Можна дебатувати про вплив жидівської крови на ментальність інших народів. Здаємо собі справу з політичних та господарських протилежностей поміж нами й жидами. Алеж чи дійсно доплив жидівської крови до нашого організму і співучасть жидів у нашій духовій культурі, чи в громадському житті аж така велика, щоби разом з німцями, чи поляками дзвонити з цього приводу на алярм, а може ще й виступати проти старого й нового завіту та класти в декальог нашої політики також гасла проти заговору „Мудрців Сіону", без застанови в цьому останньому випадку, що ця книжка тільки зручна російська містифікація твору, що появився в Европі ще 1864. р. під наг.: „Dialogue aux enfers entre Machiavel et Montesquieu" і був звернений не проти жидів, тільки проти внутрішньої політики Наполеона III.? Чи справді без жидів маємо замало противників?

Ясно, що **молодь має бути молодою** і добре є, коли вона ловить усі нові гасла з запалом більшим, ніж „батьки". Однак зле є, коли еліта молоді без розбору дискваліфікує провід батьків за те, що всі ці проблеми про демократію, елітаризм, волюнтаризм, макіявелізм, расизм і т. п. є для них тільки проблемами, а не догмами нашої політики.

*

„Власними силами тільки повіситися можна, кажіть **на яку державу маємо орієнтуватися?"**

Всі чужі держави будуть мірити нас тільки нашою власною силою. До наших власних сил треба нам буде ще й політичної світової конюнктури. Коли на всіх площинах життя докажемо, що ми зрілий нарід, ця конюнктура у слушний час прийде. Велика заслуга передусім теперішньої Парляментарної Репрезентації нашої, що вона навязала деякий контакт з політичними европейськими осередками. Однак згори рахувати на цю конюнктуру для нас в однім осередку чи в означеній констеляції держав годі. Є вже на це деякі дуже болючі й загально відома українські досвіди. Політична ситуація так зміняється, що треба мати очі відчинені на цілий світ.

*

„Батьки й діти". Чи звичайно не занадто примітивна в нас ця боротьба одних з іншими, та ще в такий час, як теперішний.

Памятаймо, що цілу вагу обовязків мусять перебрати по батьках їх діти. Треба, щоби наша молодь на час ставала до громадянської праці побіч батьків, бо без цього наш національний організм попаде в анемію.

Не називаймо себе взаїмно безумними. Де як де, а тут „noblesse oblige!"

Недостачі „батьків" і трагедії молоді є раною на організмі всім спільної, нам нації.

В усіх сумнівних проблемах — нехай вільно (але достойно) проявляється кожна думка. Одних і других. Однак з якнайбільшим зусиллям шукаймо несумнівно спільних основ. Мусимо чимскорше стати до здисциплінованої співпраці.

Шукаючи шляху для цього порозуміння і для цеї конечної співпраці і я оце прихапцем торкнувся деяких проблем у нашій політиці.

РОМАН ГОЛІЯН.

Чи вернуться до Батьківщини?

Враження з подорожі по Басейні Саари.

ЧИ ВЕРНУТЬСЯ до БАТЬКІВЩИНИ?

В листопаді ц. р. перебув я шість днів у Басейні Саари. Трохи за короткий час, щоби пізнати цілість життя навіть такої малої території, як Саарщина, але вповні досить, щоби приглянутися тому життю зі всіх боків. Вистало мені часу, щоби відвідати такі важливі осередки, як Саарбрікен (столиця краю), Саарлюї та Нойнкірхен, щоби говорити з провідниками „Дойче Фронт", католиками, сепаратистами з під стягу „Union Franco - Sarroise" та з сірими людьми з вулиці. Не міг я добитися до папського обсерватора монсіньора Паніко в Саарбрікен, що зберігає строгу, мовчаливу невтральність, але зате говорив я з десятком саарських священиків. Був я на двох вічах, двох противних собі таборів, слухав промов „пекуседістів" „pourvu que ca dure" = „коби лише таке довго тревало") і не міг наслухатися прекрасного саарського гимну нім. патріотів:

„Deutsch schlägt das Herz!
Deutsch schlug's als uns das Glück gelacht;
Deutsch schlägt es auch in Leid und Nacht!

А проте, сумарично, не міг я зробити ніякого висновку крім того, що Саарщина, — це наскрізь німецька країна. До того самого, мінімального висновку, дійшли також й інші чужинецькі журналісти, що мешкали в той-же час в тому самому готелі, що і я, („Ексцельзіор") в Саарбрікен.

Які великі і які глибокі є впливи окремих, політичних партій в масі саарського населення?... Оце питання, яке здається, по сьогодні є для всіх загадкою. Цю загадку розвяже щойно плебісцит, що відбудеться за кілька днів, а саме — 13 січня.

Саарщина. Що таке Саарщина?

Це німецька територія, викроєна своєвільно у версальському договорі з південної частини пруської, ренської провінції та баварського

Палятинату. Її простір виносить 1.910 км. кв.; мешканців має 824.000. Ціль відокремлення Саарщини пояснює найкраще 45 стаття версальського договору:

„Як відшкодування за знищені копальні вугілля в північній Франції і як зачет на належні від Німеччини репарації за зроблені нею воєнні школи, відступає Німеччина повне та необмежене, вільне від всяких довгів та тягарів, виключне право власности копалень вугілля в Басейні Саари в користь Франції. Разом з копальнями переходять на власність Франції всіналежні до них технічні будівлі, будинки та мешкальні доми, а також школи, шпиталі та робітничі доми, що належать до копалень. Французькій державі вільно при копальнях кожночасно творити народні та технічні школи, як допомічні заведення, для дітей фабричних службовиків, даючи туди французьких вчителів, що вчитимуть у французькій мові після французьких шкільних програм".

„**Права німецької суверенности на тій території є завішені аж до плебісциту і на той час переходять вони на Союз Народів**, що управляє тією територією через свою комісію, складену з пяти осіб, у тому числі з одного француза й одного німця, що походить і постійно мешкає в Басейні Саари. Ця комісія дістає повноту державної влади і виконує її незалежно від волі населення. Тільки у випадках зміни дотеперішніх, обовязуючих законів, комісія має вислухати думку населення, причому вона сама визначить спосіб того вислухання".

„Всі податки та публичні данини накладає правляча комісія з цим застереженням, що вони мають служити виключно потребам Саарщини та її населення. Саарщина є звільнена від усіх данин у користь чи то Франції, чи то Німеччини. Її населення є також звільнене від обовязку військової служби. Весь Басейн Саари включається у французький митний простір, але сам не є обтяжений ніякими митами. Однак французька митна адміністрація має право обмежувати вільний від мита привіз німецького краму до тої висоти, в якій консумовано там німецькі товарі перед війною".

„Німецьке судівництво затримує в Басейні Саари свою давну форму, за виїмком найвищої апеляційної інстанції, що була до тепер в Лийпцігу, а яку визначить на майбутнє окремо правляча комісія."

„Коли мине 15-літній речинець, відбудеться плебісцит, який зрішить чи:

Басейн Саари має вернутися до Німеччини;

чи злучитися з Францією;

чи врешті надалі лишитись окремою територією під зарядом Союзу Народів.

Плебісцит відбудеться в загальному і тайному голосуванні при достаточній гарантії безпеки та вільної волі голосуючих.

„Узглядноючи такий, чи інший вислід плебісциту Рада Союзу Народів вирішить оконечно справу приналежности Басейну Саари до Німеччини, або до Франції. **На випадок повороту Саарщини до Німеччини, нім. уряд обовязується відкупити від Франції копальні вугілля готівкою в золоті після ціни, що її встановить міжнародня комісія знавців".**

Осьтак виглядає в головних точках, фактичний і міжнародньо-правний стан Басейну Саари.

НАЙБІЛЬШ УПРІВІЛЕЙОВАНЕ НАСЕЛЕННЯ В ЕВРОПІ.

Чи Саарщина вийшла зле на такому відокремленні?..

Обективно кажучи, — ні.

Цілий Басейн Саари, — це одна величезна фабрика, що всю територію сповиває мрякою фабричного диму. Саарщина має величезні залізні та сталеві гути, хоч не має ні одної жили залізної руди. Бачимо там великі прядільні та ткальні, хоч не найдете в Саарщині ні одної вівці! Лише керамічні фабрики Вілероя та Боха в Метлях, а далі шкляні гути, працюють краєвими сирівцями. Саарський промисл живе лише одним своїм незміримим багацтвом, — камяним вугіллям.

Природні запаси камяного вугілля в Саарщині, обраховано з цілою певністю на 15 міліярдів тон. При теперішній кількости добування, того вугілля вистане на тисячу і сто літ! У 1920 р. оцінено вартість саарських копалень на 300 міліонів золотих марок і ту суму вписано на рахунок німецьких репарацій. В останніх 5 роках добувано там пересічно 13 міліонів тон на рік. Вуглекопів було занятих у копальнях 54.000. При тому французька експльоатація була безоглядна. Вугілля добувано лише з найбагатших копалень. В торговельній палаті в Саарбрікен інформували мене, що до 1932 р. відійшло зі саарських копалень до французької державної каси поверх 250 міліонів золотих марок чистого зиску. Що більше: французькі підприємці придумали ще й собі своєрідний спосіб збагачення саарським вугіллям. Зі своїх шахт, що лежать вже на французькому боці, підкопалися вони на територію Саарщини, під т. зв. німецький Варндт і добували з того неруханого ще підземного скарбу, величезні маси вугілля, — очевидно безплатно. Щойно внаслідок масових нім. протестів у Союзі Народів заключили вони перед трьома роками відповідні договори аренди з Високою Саарською Комісією.

Супроти величезного продукційного наставлення Басейну Саари така господарська пенетрація на дві держави, як це встановив Саарський Статут, могла відбитися лише корисно для господарських інтересів населення. Бо прошу: Саарщина користала з цілком вільного (без мита) торговельного обороту з Францією та Німеччиною, не платила майже ніяких податків, а ще й користувалася спеціяльною протекцією в Берліні та в Парижі. Йшло чейже про зєднання населення у майбутньому плебісциті! Німеччина пошкодила власній продукції, але зі Саарщини брала 50.4% саарського промислового експорту. Франція брала того експорту лише 18.6%, але зате збувала в себе 40% вугільної продукції, утримуючи 54 тисячі вуглекопів. Саарські гути сталі є залежні від залізної руди у французькому Льотрінґені, що є дуже близько і приходить сюди без мита. З другого боку Саарщина дає заробляти Франції, бо майже всю свою харчеву консумцію покриває французьким довозом. В професійному поділі населення Саарщини припадає всього 10% на торгівлю, хліборобство та лісництво, а 61% на промисл та гірництво. Щоби найти селянина в Басейні Саари, треба добре нашукатися! Вирахувано напр., що хліборобство Басейну може прокормити населення лише через 40 днів на рік. Самого льотрінґенського молока споживає населення одної лише столиці, Саарбрікену, — 80 тисяч літрів денно! А мясо, хліб, овочі?..

До перемоги гітлеризму в Німеччині і його нової селянської політики, Німеччина могла ще сяк-так конкурувати з Францією в ділянці сільсько-госп. імпорту до Саарщини, — нині, з огляду на піднесені ціни в Німеччині, це неможливе.

Не диво хіба, що супроти таких умовин, населення Саарщини належить ще сьогодні мабуть до найбільш упривілейованих мешканців Европи. Напр., в такому вільному князівстві Люксембурґу, де здавалось би, населення не має ніяких тягарів, де нема зброєнь і „армія" складається з 250 вояків, люди в розмові зі мною нарікали на податки і крізу. В Саарщині не траплялися мені такі розмови.

МОВЧАЛИВИЙ СФІНКС.

Пятнацять літ користала Франція з Басейну Саари. Інтензивно. Саарський вуголь, що його фахівці називають товстим (дає багато полумя) обслуговував усі майже ґазівні більших міст східної Франції. Користала з нього французька металюрґія для фабрикації та витворювання коксу, що його так дуже потребує ельзаський промисл. Перед війною вся торгівля Басейну була наставлена на Німеччину. Сьогодні Саарщина купує у Франції впятеро стільки, що купувала в 1913 р. Не згадуємо вже про величезне стратеґічне значіння тої території, як випадової брами на Рен (славетне: „la poussé sur la Rhin") про яку гремить ще до сьогодні французький генеральний штаб і французька публіцистика.

Все це малоб скінчитися, якщо населення заявиться 13. ц. м. за Німеччиною.

Що думає населення?

Тут саме лежить загадка. В Саарщині можна французів порахувати на пальцях. Населення тої території є наскрізь німецьке а що найважніше, — думає по німецьки. Французів ненавидить. Франція бере безплатно саарський вуголь і дає працю вуглекопам. Але Німеччина бере більшу половину саарського промислового експорту і якщоб від нього відмовилась, цілий промисл Басейну лежав би на лопатках! Натомісць Франція буде вугілля потребувати все. Від саарського вугілля залежить промисл Ельзасу і Льотрінґену. Беручи справу практично — господарські аргументи промовляють більше в користь Німеччини.

ДМИТРО ФАЛЬКІВСЬКИЙ

На сажень викопали яму..

Поезія ця розстріляного талановитого радянського поета могла би стати епітафом на його власному гробі і гробі його нещасливих товаришів. — **Ред.**

На сажень викопали яму
І труп за трупом в землю — бах!
Одних угору головами, —
Других — аби не на ногах...

І так за шаром шар — могила.
Пятсот... Шістсот... усе одно:
Усіх навіки напоїла
Байдужа смерть своїм вином.

Коли-ж останній шар наслали
Тоді шинелі й штих землі
І — спіть герої з Калевали,
Сини обшарпаних полів...

Оце і все... Спокійно, мляво
Отут же сіли грабарі
І витягши махру з халяви,
У небо сині димарі.

А потім хтось уткнув із боку
З рушниці ржавого штика,
І напис на степи широкі:
„Стрілки НН-ского полка"...

Безумовно, для населення Саарщини булоб економічно найдогідніше, якщоб лишився „статус кво“, — цебто так, як досі. Щоби Німеччина брала більшу половину промислової продукції, а Франція — вугіль. Щоби можна було тягнути конюнктуральні користи з права і зліва. Але одночасно населення Саарщини зрозуміло, що — якби не було — його упривілеєне становище кінчиться. Воно розуміє, що годі думати надалі про втримання німецького митного протекціонізму. Німеччина дуже легко може відректися свого експорту до Басейну, але й унеможливить імпорт.

Тому підходячи до справи з господарської точки погляду, годі булоб предбачувати некорисний для Німеччини вислід плебісциту. І до приходу Гітлера до влади в Німеччині, не існував серіозно інший погляд в Европі. Ситуація змінилася щойно після перевороту в Німеччині. До голосу прийшов інший чинник, — політичнорелігійний.

Населення Саарщини в 72 відсотках — католицьке. Клир має величезний вплив на маси. А положення католицизму в Німеччині, дуже тяжке. І тут саме лежить загадка плебісциту.

Підчас мого побуту в Саар-Брікен говорив я з низкою католицьких діячів м. ін. з членом Краєвої Ради („Landesrat“) дир. Імбушем і гол. редактором католицького щоденника „Ноє Саарпост“ др. Гофманом.

— Не можемо голосувати за Німеччиною через Гітлера — говорив дир. Імбуш. Релігійна нетолєранція в Німеччині лякає нас. Чи ви знаєте, що вони зробили з конкордатом? Ми рішені голосувати за „статус кво“. Наше відношення до „статус кво“ полекшують ще запевнення, які ми дістали в Женеві, а саме, що другий плебісцит, напр. за 10 літ є цілком можливий. Дотепер велике замішання в наших рядах робила „Дойче Фронт“, яка твердила, що січневий плебісцит є одинокою та останньою можливістю повороту до Німеччини. А ми є добрі німці і хочемо бути разом з цілим народом. Нашим кличем є: „За Христа і Німеччину, але проти Гітлера! Нашим „фірером“ є Бог а не Гітлер.“

— Ви певні своїх мас?

— Цілком певні. Прошу вас, нашу силу ми виявили вже підчас виборів до Краєвої Ради в 1932 р. Наш католицький центр дістав на загальне число 324 тисяч голосуючих 155.600 голосів, цебто 14 на 30 всіх мандатів! Це робить 40 відсотків. На таку пропорцію рахуємо підчас плебісциту. А порахуйте ще голоси, соціялістів та комуністів!

— Їх багато?

— Мало. Може 12%, але це вже вистало б.

— А колиб таки ви провалилися? Прийдеться вам емігрувати?

— Щож, божа воля. Зрештою є ще один вихід. Тоді вирине справа про розділ саарської території. Цю справу ми вже заздалегідь порушили в Женеві. Правий беріг вернувся би до Німеччини, а лівий зберіг би „статус кво“. Бо куди ж подітися 200 тисячам протигітлерівських втікачів?

У голосі моїх співрозмовців можна було вичути нервовий тон. Натомісць дуже спокійно трималися священики, з якими доводилось мені говорити.

— Як думаєте панотче? Вернеться Саарщина до Німеччини?

— Це залежить від довіря мас до нім. уряду

— А чи маси це довіря мають?

— Хто нині збагне душу народньої маси? Одне тільки вам скажу: Ніхто ще не виграв війни з Богом!

— Я чув, що ваші єпископи в Трієрі та Шпеєрі доручають вам голосувати за Німеччиною

— Вони приказують лише льояльність супроти Німеччини Людській совісти більше приказувати не можна. Німеччину всі кохаємо і з Францією ніколи не підемо.

Ось таке становище католицького клиру. Мовчить. Бачив я священиків на вічах, як на гітлерівському, так і на католицькому. Було їх кілька десятків. Слухали і ні в одному випадку не забирали голосу. Мовчки приїхали, мовчки відїхали.

Був я також в „Дойче Фронт“, у якій обєдналися всі партії від „Дойче Фолькспартай“ аж до гітлерівців. Приняв мене голова „Фронту“, ляндесфірер др. Пірро. В будинку, де він урядує (на окраїні міста) збережені всі засоби осторожности. Алярмові дзвінки, два кремезні вартові при дверях в голю.

— Гайль Гітлер!

Уважно перевіряють документи. А просто зходу вдаряє великий напис, який не міг я собі відмовити не відписати:

„Spitzel werden nach dem Hausrecht in liebens würdiger Weise, hinausgeworfen“.

Характеристика атмосфери і методів плебісцитової пропаганди.

В розмові з др. Пірро, ствердив я новий, несподіваний факт. Факт безкритичного оптимізму. На його погляд 99% населення є за Німеччиною Гітлера.

— А католики? — питаю.

— Всі чесні католики є з нами!

— А католицький клер?

— Також з нами.

— В редакції „Ноє Саарпост“ говорили мені інакше. — завважую.

— Брешуть! — кинувся др. Пірро. — Земля під ногами їм горить. В „Дойче Фронт“ маємо зареєстрованих 455.174 членів, цебто 93% всіх управнених до голосування. Знаєте, що сказав Гітлер?... „Volk will zu Volk und Blut zu Blut. Gleiches Blut gehört in ein gemeinsames Reich !“

Моєї розмови з автономістами зпід стягу французького агента др. Гектора зі Саарлюї та зі соціялістами Макса Бравна, повторювати не буду. З першими говорити було гидко, з другими смішно. Рямці цієї статті на жаль не дозволяють мені навести тих розмов. Обі групи рахують на автоматичне співділання з католиками та на розділ Саарщини. На всякий випадок, вони вже в листопаді мешкали постійно на французькому боці і тільки доїздили до Саарбрікен.

*

Ось у загальному і дуже короткому нарисі проблєма Саари так, як я її бачив зблизька. Робити конкретні висновки на тому тлі булоб досить важко. Наскільки знаю, положення досі майже не змінилося за вийнятком хіба обєднання всіх католиків у новій партії „Дойчер Фольксбунд“. А дня 6. грудня м. р. заключено в Римі договір між Німеччиною та Францією, силою якого Німеччина заплатить Франції 150 міліонів зол. марок за копальні та 167 міліонів в золоті як зворот за французькі інвестиції в Басейні Саари. Очевидно тоді, колиб Саарщина вернулась Німеччині.

Чи вернеться? Відповідь на це питання причаїлася в душі народньої маси. Щось про те міг би може сказати ватиканський обсерватор монсіньор Паніко, що мешкає в понурому, великому будинку шпиталя св. Духа в Саарбрікен. Але він говорить тільки з вірними. Мури його тимчасової резиденції грубі та мрячні

І загадочні.

ВОЛОДИМИР КУЗЬМОВИЧ.

Помилки, пориви і .... дійсність.

Колишній віцепрезидент галицької Шкільної Краєвої Ради д-р Ф. Цоль пише у „Хроніці Шк. Кр. Ради за рр. 1916—19“, що до нього сказав раз один австрійський ґенерал таке: „Я вчився пильно історії у військовій академії. Знаю, хто був князь Йосиф Понятовський: він був австрійським старшиною, що зрадив Австрію і боровся проти нас під Липськом. А ви, поляки, (і Ви теж), уладжували ще перед війною свята в його честь. Я дивився на це з обуренням і від того часу вам не вірю“. Це було на початку 1918. р., д-р Цоль, інтервенював тоді в якійсь польській шкільній справі у того ґенерала.

Осінню 1931. р. інтервеніював я теж у шкільній справі у тодішнього львівського куратора, п. Свідерського. Справа була трудна, розмова довга. В одному моменті п. Свідерський сказав: „Розумію траґедію Вашого народу“.

Не буду недискретний, коли признаю, що розмов з вищими шкільними урядовцями я перевів — з титулу своєї служби — в останніх трьох роках дуже багато. Але ніколи — без перебільшення — не довелось мені почути слів, які зраджували би незрозуміння справжніх пружин національної боротьби. Подібні примітиви „а ля“ згаданий австрійський ґенерал. — тільки з іншої бочки — можна оправді ще найти у польських підручниках історії і в пресі, головно бруковій і цілій ендецькій. Та й ці підручники сьогодні вже частинно усунено зі шкіл, а ендецькі теорії про поділ українського народу й писання „український“ в „лапках“ можна вже трактувати з гумористичного боку. Можна теж з такими примітивами стрінутися в краю, деколи у виступах шкільних інспекторів, частіше у польських учителів, в урядовців адміністрації тощо. Чомусь також міністр освіти, п. В. Єнджеєвич, дозволив собі на останній буджетовій комісії на означення українських дітей вжити слів „дзєці українськеґо походзеня“. Зрештою, на загал, у бюрократичній верхівці стрічаємо поступ щодо знання українських відносин, хоч опертий іноколи на дуже односторонніх інформаціях політичної і шкільної адміністрації.

Отже порівнюючи старий австрійський і нинішній польський шкільний апарат слід признати, що цей останній політично (у свою користь) зручніший. Тому теж цей апарат використовує конюнктуру з точністю машини, використовує реальні умовини, отже й наші помилки. Особи виказують сентимент у словах, а може й у думанні, але абсолютну і витончену безособовість у виконуванні завдань польської державної політики. І ось, зневіра і гнітуче безсилля це почування, які огортають, коли доведеться зіставляти наші пориви, нашу легкодушність — з нашою дійсністю і зручністю противника. Примітиви в засобах національної боротьби стають чимраз більше лише нашою власністю. Противна сторона засвоює собі щораз більше новітню техніку державної машини. Наша траґедія, що ми з того не здаємо собі справи.

*

Чи можемо сказати, що польській школі вдалося зденаціоналізувати бодай стільки українських дітей, скільки поляки тратять своїх поза межами своєї держави? Сумніваємося. Навпаки, можемо сказати, що державна школа з цілою її політикою і орґанізацією не стала негайним асиміляційним засобом. З трьох етапів асиміляції, з яких перший є ослабленням звязку з рідною культурою, другий втратою рідної мови, а третій затратою національних почувань, шкільні експерименти польської державної політики мають помітні успіхи лише в першому. Зате безперечні успіхи завдячуємо ми шкільній державній політиці у ділянці 3-ій. Нинішня польська державна школа скріплює українські національні почування — поза школою. „Лемківський буквар“ польського зразка пробиває гущавину психіки лемка для української національної ідеї.

Однак тих орґанічних, скажім навіть, ідеольоґічних помилок державної шкільної політики ми не вміємо використовувати. Навпаки, 100 тисяч українських дітей, які згідно з нашими обчисленнями находяться поза школою, це жалюгідне свідоцтво нашої громадської нездарности. При тисячах безробітньої інтеліґентної молоді! Додай-

мо до цього 50—80 відсотків анальфабетів на українських землях. Незадарність переміниться в параліж, а далі в національно-історичний безрух, якщо в масі, солідарним зусиллям усіх активних верств народу не розбудуємо позашкільних впливів української культури. Програємо велитенську історичну ставку, коли даватимемо відпір деклямаціями, одиничними виступами — і нервами — та не матимемо пляну на десятиліття.

*

У польській педаґоґічній літературі находимо таке пояснення теперішньої кризи польського державництва (чинного державного патріотизму): У часах неволі поляки мусіли — мовляв — жити споминами, культом могил, у найкращому випадку мріями про майбутнє. Їхній патріотизм, це були вправи не в службі держави, лише навпаки. Добрим польським патріотом був той, хто поборював державу. „Позатим доба неволі ввела в нашу національну свідомість таке глибоке, як хіба в ніякого іншого народу на світі, розщеплення понять, інтересів народу з одного боку та інтересів держави з другого. Це розщеплення спасенне для народу, коли він залишається в неволі. Зате воно може стати погубним після віднискання волі“ (Червіньскі).

Це надавичайно смілива думка. Розщеплення поміж інтересами держави і нації, це найцікавіша прикмета поняття, яке так трудно окреслити словом „нація“. Клясичний приклад такого розщеплення, це спір за Альзацію і Льотарингію поміж французькою і німецькою нацією. Він кінчався двічі миром, бо так казав державний інтерес одного чи другого народу, всупереч національному змаганню, яке з державною, хвилевою рацією не погоджувалося, аж до нового збройного конфлікту. Глибшу думку на цю тему висказує відомий польський публіцист п. А. Бохенський, коли каже, що „жахливою недорічністю є твердження, наче інтерес народу і держави вимагає завсіди асиміляційної політики супроти меншин“. В. Кучабський добачує основний закон цілої історії України від уже поверх 700 років у тому, „що справа відпорности України перед Московщиною рішається не на побоєвищах українсько-московської боротьби, тільки на побоєвищах українсько-польських змагань“. Асиміляційний натиск польської нації ослаблює українську а з цього користає московська. Всупереч безперечно державному і національному українському інтересові, але й польському державному, хоч може у користь польського національного інтересу.

Находимося в добі розпучливої боротьби за свою національну особовість. Часи механічної демократії, до якої ми привикли за небіжки Австрії, минулися. Живемо в часах свідомої орґанізації свого життя цілими народами, всіми їх верствами.

Здається, що сучасна історична дійсність експериментує над таким відріжненням українського державництва (чинної будови української держави) від українського націоналізму (збереження національної особовости). Від того, як цей іспит здамо на наших землях, залежить майбутність всієї української нації. Першим питанням цього іспиту буде, чи вміємо відріжнити боротьбу з чужим наступом від творення власних національних цінностей.

*

Передімною витинок замериканської української газети. На ньому пишуться наголовки: „Зберімо долярів 40 тисяч для...“, „Відбиймо наступ ворогів“, „Готуймося до крівавої розправи“.

Американські українські часописи не мають у Польщі дебіту. Отже ця акція не є відома українському громадянству. З другого боку перед американським громадянством законспіровано теж такі справи, що навіть голодові допомоги рідно-шкільної Централі кружкам Рідної Школи, які не перевищають 20 зол. місячно, мусіли бути припинені — з ощадностевих оглядів. Чому законспіровано? Може тому, що американська преса находиться в руках тих, які допускають відомі збірки виключно лише для себе, а може є які інші причини. Але фактом є, що ще з Америки не прийшло ні одно, підкреслюємо, ні одно замовлення на позичку Рідної Школи. Чи варта на цьому місці розводити дискусію, що краще: чи віддати зібрані в Америці гроші таким орґанізаціям, як „Рідна Школа“, „Просвіта“, а може вжити їх на оснування банку, що дав би фонди на парцеляцію землі між наших селян, — чи виключно на ті цілі, на які їх збирають? Думаємо — дискусія зайва. Отже парадокс? Ні, справжня траґедія. Саме тому, що діти одної нації не можуть найти спільної мови, щоби таку дискусію не лише почати, але й зрозуміти її.

*

Колиб мене хто запитав, що — як шкільник — уважаю сьогодні найбільш небезпечним для українського визвольництва, відповідаю: час. Цей безконечно уже довгий, хоч у життї нації короткий, час, в якому живемо знову бездержавним життям, створив уже в нашому громадському життї атмосферу самопоїдання. Сказав хтось: історія нічого не навчить так добре, як саме того, що вона не може нічого навчити. Здається, цю правду ніщо так добре не підтверджує, як — історія українського племени.

БРАНКА
Мальто-Мільк

солод — цукор — сметанка
загально наслідуване
одиноке у своїм роді.

Сензаційні арештування у Мінську.

У Мінську арештували кільканадцять членів міської ради за легковаження приказів уряду у справі ліквідації хлібних карток. Арештованим грозить тяжка кара.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. СІЧНЯ 1935.

ГРИГОРІЙ КОСИНКА.

Троєкутний бій.

Г. Косинка — молодий талановитий радянський новеліст, розстріляний недавно большевиками. Вибираємо з його новель одну, дуже характеристичну для його манери і сюжету. *Редакція.*

Ніч. Електричні лихтарі, як парубки, моргають на молоді тополі, милуються, грають світлом на біло-зеленому листі...

І сміються, переливаючись метеорами, зорі з безодні небесної...

— З-з-уй — бба—хх!...

Над міліонним сонним городом свище гарматне ядро: жахливий, пронизливий свист. На улицях тихо—тихо; десь недалеко горить, як свічка, маленька крамниця, вітер помалу підлизує своїми червоно-жовтими язиками іскри, крутить незадоволено полумя по тонких балках і, як звір, важко дише і — перескакує до нової жертви — зеленого штахету...

По радіо з І на IV поверх пролунало:

— Бють по вокзалу?!

— Летить через нас! Через нас, чуєте?!

— Краще кажіть, бо не чу... Це горить?..

Настала невеличка тиша.

І сміючись, як молодість, покотились серед молочного туману ранку нервові звуки піяніна: рішучі, буйні, повстанчі...

— До бою, сильні!

— Назустріч смерті! — співає кожний акорд.

...Востаннє гукнула гармата, а ядро прорізало туман ранку і розсипалось кульками намистом на мокрих тротуарах.

Коло сірого забору затанцювали довгою стрічкою тіні, прищулились, коли...

— За'-ля-ж!

— Та-та-та... — зацокотів глухо „Максім“, кулі засвистіли по довгих мовчазних улицях, цокнулись у камяні стіни домів і...

Похмурий, жовто-гарячий ранок... зустрів чубатих січовиків.

— — — —

Ранком прокинувся заляканий, трусливий, двоногий звірок і — до центру города: біжить, штовхає, лізе в бите шкло, а на обличчі в його грає радість... О, він так любить політичні перевороти! Головне — тепле місце в господі нового пана: він — **в і ч н и й м і щ а н и н.**

Поспішають ці двоногі хижачки до Хрещатого Яру, бо там —

Цілуються брати росіяни з українцями...

— Слава, ура!...

Посипались перед чорною, загорілою кіннотою білі троянди:

— Нашим оборонцям! — ніжний, тендітний голос.

— Ай-ля!

Злякано шарахнувся на тротуар двоногий звір і — очі до неба...

— Цок — цок — цок — цок — пах — пах!

Низько літає аероплан і лякає зотлілу душу міщанина порожніми...

— Ур-з-а, русскій флаг!

Біжать; животи трясуться, підборідок корчиться в блаженно-радісну посмішку... Квітками, гіллячками засипають.

— Ах, какая прелесть: офіцер, такой нежний, молоденькій...

Дві кирпаті дами пруться на шию і кричать: „русскій флаг, добровольческая армія!“

Кругом гудуть церковні дзвони, змішані з гамом цього свята панського, а...

— „Аполло“ опять будет, — помніш, Манька, Анісімова — грозний, серйозний...

— „Ще не вмерла“... Слава, слава!...

— Офіцер, Шурка, еслі мучіт, так і монету гоніт...

— Оні, знаєш, хорошенькіх...

Радісно-схвильовано шепчеться товар: покупці прибули!

— „Folie Nuit“ — одчинено: славний, пане отамане, куточок, душа споч... ліворуч.

Січовик вартує. Суворий, завзятий, з „кривавого фронту“ — обличчя задумливе, посміхається, а брови... легко... з презирством до панської слинявої юрби — розходяться... Грає таємна посмішка.

— Півтора місяці немає переміни білизни...

— Розуміете, „панянки“ починаються турбувати!...

І посміхнулась Зелена Буковина в подертій, пошматованій, австрійській шинелі, сіренький штанцях, картузику і чорній-чорній потлілій сорочці з „панянками“...

Квітки сиплються цим потлілим сорочкам трошки боязко:

— Вони чужі, то й...!

Ритмічним кроком іде офіцерська рота; блищать на сонці золоті погони, дзенькають остроги, а в такт острогам дзенькає, грає панська душа, радіє...

Золоті погони сліплять очі, радують виснажену душу і хвилюють-хвилюють дрібненькі почуття...

І. КЕДРИН.

Москвофільство і радянофільство.

Нарис історії на підставі матеріялів, зібраних для Української Загальної Енциклопедії до історії Галичини за останніх 16 літ.

ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТЬ.

Під **москвофільством** у специфічному галицькому вигляді треба розуміти три ґрупи українського населення: а) людей, які ще не пройшли процесу національного освідомлення та цупко тримаючись традицій своїх батьків схиляються до поглядів про спільноту російської й української культури, як єдиної руської, та про єдність обидвох народів; б) ренеґатів, які в приватному й родинному житті прийняли російську мову, в російському дусі виховують своїх дітей, відбилися цілком від українського народнього пня й громадського життя та втримують звязок і слухають директив московських еміґрантських центрів; в) людей під національним оглядом зовсім байдужих, „безполових", які для чисто матеріяльних цілей, для спекуляції, для особистих вигод і карієри відмовляються від спільноти з українцями та співпрацюють у москвофільських організаціях. Під політичним москвофільством треба розуміти політичну **концепцію,** пропаґовану українськими політиками-патріотами, які будучність України бачать у злагоді з Московщиною через спільноту політично-економічних інтересів обох народів. Тим політичним москвофільством на цьому місці займатись не будемо, бо воно належить до історії української політичної думки.

Зате **радянофільство** — це чуттєво-суспільна течія, що повстала як психольоґічна реакція на актуальні відносини, чи то на Совітській Україні чи на українських землях у Польщі. Радянофільство ріжниться постільки від згаданих видів культурного й спекулянтського та політичного москвофільства, що торкається українців безсумнівних під національним оглядом, які проте ніколи не мали й не мають ясного політичного світогляду. Тому, коли москвофільство названих трьох типів могло вирости й втриматися по нинішній день на галицькому ґрунті лише через незавершений на ньому процес чисто національної кристалізації і через погані відносини політично-морального характеру — то радянофільство є вислідом лише політичної кон'юнктури з одного боку та наївности і безхребетности одиниць з другого.

ВІЙНА І ЧАСИ ДО РІШЕННЯ РАДИ АМБАСАДОРІВ.

Підчас визвольної війни галицьке москвофільство старого типу, що гуртувалося біля часописів „Галичанин" і „Русске Слово" (т. зв. старокурсники) та „Подкарпатская Русь" і „Голос Народа" (т. зв. новокурсники) — зовсім щезло. (Появилося лише політичне москвофільство і подекуди радянофільство у політичній українській верхівці у Камянці Подільськім та в рядах УГА у звязку з безпосередньою зустрічю з червоним большевицьким і білим денікінським боевим московським фронтом).

Реактивований за українських часів „Рускій Исполнительний Комитет" солідаризувався з українськими національними партіями також за польських часів у цілій низці поважних справ: напр. у справі виборів 1922 р. 26. V. 1921 Р. И. К. оголосив особливо різкі резолюції проти польської влади. 15. VI. 1922 р. відбувся зїзд русофілів, зорганізованих у РИК. За опозиційні настрої зїзду польська влада зїзд розвязала. 29. VI. 1922 р. почав виходити „Русскій Голос" орган опозиційної протипольської більшости москвофілів, згуртованих в Р. И. К.

А проте спроби розколоти москвофілів на дві групи — угодовецьку й опозиційну, — захопити під свій вплив цілий москвофільський табор та скермувати його проти українського національного табору, такі спроби польської влади зазначилися вже від початку 1920 р. Тоді то, 29. VI. 1920 р. Лев Черкавський, пізніший державний комісар Народнього Дому, скликав у Львові москвофільське віче, реферуючи політичне положення в угодовецькому дусі. Виразна підтримка тієї групи москвофілів польською владою показалася у розпорядку дирекції поліції у Львові з 22. II. 1922 р. про уневажнення членських прав для членів Ставропігії, прийнятих після 1. VIII. 1915 р. і про призначення державним комісаром Ставропігії Михайла Третяка.

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ПЕРИПЕТІЇ МОСКВОФІЛІВ.

Щойно після рішення Ради Амбасадорів (15. III. 1923) у москвофільському таборі починають виразно кристалізуватися три течії: 1) Права реакційна, яка істнувала передтим як правиця „Галицко-Русской Орґанізації" і 1. XI. 1923 р. основала окрему „Русску Народну Орґанізацію" (РНО), 2) Ліва комунізуюча, яка признавала спершу лише інтернаціонально-клясовий принцип, 25. IV. 1926 прийняла офіціяльно українську плятформу, як „Партія Народньої Волі" (конститууючі зїзди цієї партії 26. XII. 1923 і 6. III. 1924, партійна програма оголошена у тижневику „Воля Народа" 1. V. 1924) і вкінці 10. X. 1926 через злуку з волинським „Сель-Союзом" („Українське Соціялістичне Обєднання Селянський Союз", формально істнуюча холмсько-волинська партія від зїзду у Холмі 17. VIII. 1924) оформилась у політичну партію „Сельроб" („Українське Селянсько-Робітниче Обєднання"), і 3) Національно зовсім безбарвна, яка єднала той гурток „старорусинів", які не хотіли ані змосковщитись (як дехто з РНО і редакції „Русского Голоса", напр. ідеольоґ того часопису Сірко-Каренін-Бондаренко-Білинський, — все це одна особа, правдиве прізвище лише перше), ані зукраїнізуватись, як члени гуртка „Волі Народа" (Вальницький, Пелехатий і ін.). Ця третя ґрупа — це „Руска Аґрарна Партія" (РАП), вона була все радше гуртком кількох одиниць і політично орґанізацією фікційною (зїзд 2. V. 1931), — короткий час видавала орґан „Голос Народа" у макароністичному українсько-російському говорі з перевагою чисто галицьких льокалізмів.

Група Сельробу, перейшовши цілу низку внутрішніх потрясень наслідком національно-ідеольоґічного розходження з бувшими членами „Сельсоюзу", перейняла 24. V. 1928 назву „Робітничо-Селянської Єдности", стала орґанізаційно й фактично одною з прибудівок III. Інтернаціоналу і 26. IX. 1932 була розвязана польською владою. (Гл. „Короткий нарис історії партії „Сельробу" — „Діло", ч. 216 з 30. IX. 1932 і „Розвязання Сельробу" ч. 215 з 28. IX. 1932).

НИНІШНІЙ СТАН.

Остаточно осталась єдиною в Галичині москвофільська орґанізація „Русска Селянска Орґанізація" (РСО), основана 29. VI. 1926, як частина орґанізації **росіян** з цілої Польщі, „Русского Національного Обединенія" (РНО), яка згуртувала усіх „правих" москвофілів „Руської Народної Орґанізації і бувш. членів угодовецького РАП-у та стала фактичною спадкоємницею колишнього „Русского Исполнительного Комитету". Вона затратила лише його первісний протипольський опозиційний характер і стала цілком знаряддям двох посторонніх чинників: російського еміґрантського і польського адміністраційного. Останньою спробою бути самостійним політичним чинником у співпраці з українським національним табором була спроба РСО прилучитись до українського бльоку при соймових виборах 1930 р.; тодішні переговори розбились через відмову москвофілів признати принцип окремішности української нації: тим своїм становищем галицькі москвофіли задокументували свою вірність науково безглуздій теорії „трьох русских **народів"** та істнування лише одної „русской **нації"**, через що й унеможливили спільний український виборчий фронт. Єдина матеріяльна підстава екзистенції цілого того москвофільського політичного табору це інституції („Народній Дім" і Ставропігія), що істнують у руках москвофілів завдяки адміністраційним чинникам. Нинішній осередок москвофільства лежить на Лемківщині. Останньою мобілізацією москвофільських сил згуртованих у РСО були талергофські свята у Львові: 31. X. 1928 і 31. V. 1934. 4-ий Краєвий Зїзд РСО з 26. XII. 1934 став знову на плятформу „культурного і національного єдинства всіх руских племен", демонстрував своє протиукраїнське ста-

— Лясь, лясь.

Праворуч товста жандармська морда бе якогось грішно-нещасного чиновника:

— Лезеш, арестант!

— Да здраствует Кіев — мать городов русскіх!

— Долой жідов!

Повіяв легенький вітер, і покотилося Хрещатим Яром зле, звірюче: „жиди"...

Йшла російська патріотична маніфестація. Попереду бігли з прапорами якісь гімназисти, гостро розглядаючи юрбу і гукали: „долой, долой!..." Загув, захвилювався Хрещатий Яр і сірими стінами покотив страсть юрби до Дніпрових хвиль. Легко, безжурно ляскав хвилями Дніпро, прорізував старий нові напрямки, розмовляв з соромливою шлягою і — кожною хвилею — вперед, вперед...

А сонце математично лило електрику на зубаті камяні городи, чорно-сиві степи... ой, хороше цілувало кучері Дніпрові — хвилі... Одна людська маса безупинно боролась і ревла.

На улиці шматок людського мяса, як стара підошва, притрушений сірим пилом улиці, одскочив в колію...

— Долой украінскій флаг! Немецкая выдумка!

— Русская, добровольческая...

— Царського прапора не треба!

— Рви його, чорна сотня!...

Лайка.

В повітрі почали робити гімнастику волосаті руки:

Буде бій.

— Гей-ло! Прапор зняти! Ми бились за Україну... зняти!..

Клацнули затвори рушниць і — майнула патріотична юрба з майдану: тільки Зелена Буковина в сірій австрійській шинелі, як Христос на муках, зціпила рішуче рушницю до бою...

— „Не пора, не пора" — хрипло затяг якийсь патріотичний голос, далі урвався...

— Гр-грр...

На майдані, за шматок людського тіла, притрушеного пилом і облитого червоною кровю, зчепились в боротьбі два чорнобіласті собаки, люті, голодні...

Січовик прицілився: постріл і все змішалось, затанцювало, завило...

Десь прожогом пролетіла кавалерія...

— По ескадро-ну!

Жахливий крик. Тікають, давлять... коні стають дибки, а за обгорілим зеленим штахетом нервово цокотить кулемет і — строчить — строчить...

— Зз-уй — з вокзала свище на залиті вечірнім сонцем бані Софії гарматне ядро...

— Гу-йо-уй!

Обмережалось над Печерським небо червоно-сизим полумям, а шостидюймовий — назад і — клюкнув носом в зелено-червоні огники семафора.

Поважно, рішуче, як кобець, гукнула зза Дніпра троекутним боем большевицька артилерія: засміялась червоними поділками залізна птиця над жахом міліонного города вічних міщан...

— А-а?! З-з-за Дніпра?..

І застигла од жаху блаженно-радісна посмішка на обличчю панському, закаменіла, — тільки підборіддя криве і досі трясеться й корчиться од несподіванки, як у божевільних...

новище та маніфестував угодовецькі настрої. Протиставляючись формально і на словах комісарщині Мих. Бачинського в „Нар. Домі", фактично РСО співпрацює з ним і підтримує його. „Русскій Голос", у рос. мові, веде строгу реакційно-„староrежімну" лінію. „Земля і Воля" (мовний волюпік) має комунізуючі тенденції. Гурт особисто чесних одиниць започаткував зворот у москвофільському таборі, видаючи від весни 1934 р. часопис „Пролом" з українською національною платформою.

ПОЧАТКИ РАДЯНОФІЛЬСТВА.

Зате радянофільство виринуло частинно під впливом т. зв. ленінського українізаційного курсу національної політики на Сов. Україні, частинно як реакція на рішення Ради Амбасадорів, наслідком нової переорієнтації закордонно-політичного центру д-ра Евгена Петрушевича. Уперше радянофільськ. настрої проявилися в резолюціях УСДП (Української Соціял-Демократичної Партії) 15. І. 1922 р.: тодішній зїзд УСДП між іншим рішив: що „в обороні тих форм влади (себто Укр. Рад. Республики) повинен стянути цілий український клясово свідомий пролетаріят". Орган УСДП „Вперед", покликуючись на заяву Троцького про невмішування Москви у суверенні права України, взивав навіть всю українську наддніпрянську політичну еміграцію до повороту до рідного краю. Совітський уряд зручно підтримував ті настрої і при помочі свого львівського консуляту і безпосередньо. М. ін. уряд УСРР заклав формальний протест проти рішення Ради Амбасадорів у справі Сх. Галичини. У травні 1924 СРСР прислав ноту протесту проти відносин на українських і білоруських землях у Польщі. Делеґат Совітів Раковський склав ще у вересні 1924 у Льондоні заяву у справі Сх. Галичини по лінії вимог українського закордонного центру. Напружені польсько-совітські відносини не багато поправились після риського миру. Формальний мир нарушували раз-у-раз совітські диверсійні ватаги, що переходили кордон використовуючи українські національні гасла. За листопад і грудень 1924 р. та січень 1925 КОП (Корпус Охорони Пограниччя) ударемнив 69 диверсійних актів та арештував 378 осіб за участь у них. До кінця 1925 арештовано 4.353 особи за нелеґальний перехід з Совітів і 1064 до Совітів.

У грудні 1924 у звязку з радянофільськими настроями серед галицької еміграції виїхало до Совітів 200 старшин із ЧСР, між ними бувший командант УСС Гр. Коссак.

Безперечно з політичними цілями український совітський Червоний Хрест літом 1925 вислав 18 вагонів для Комітету Голодному Селу і в червні 1926 10 вагонів для галицького голодуючого населення, на руки українських послів у Польщі. 15. V. 1926 виїхав до Совітів з ЧСР другий транспорт около 160 старшин УГА. У 1926 р. маємо вже в Польщі масові комуністичні процеси, як наслідок зросту комуністичних впливів, що зростали паралельно з насиленням радянофільських настроїв.

У. П. П., РАДЯНОФІЛЬСЬКІ НОТКИ В УНДО, РАДЯНОФІЛЬСТВО В УСТАНОВАХ.

Єдине організаційне оформлення радянофільських настроїв проявилось в оснуванні 15. V. 1927 Української Партії Праці (УПП): належала туди частина колишніх трудовиків: голова партії Вячеслав Будзиновський, органи „Рада" і „Праця". Одночасно буйний розквіт москвофільської і „комунізуючої" преси: „Голос Народа" (РАП), „Русскій Голос" (РСО), „Воля Народа" (потім Сельроб), „Наше Слово", „Сила", „Світло", „Вікна", „Нові Шляхи" (потім „Критика"), на Холмщині „Наше Життя". Величезна більшість тих газет утримувана за совітські гроші.

Коли 11. VII. 1925 наслідком злуки трьох партійних груп: Партії Народньої Роботи („Заграва"), т. зв. Незалежної Групи Народньої Трудової Партії (що від 20. IV. 1924 мала у своїх руках партійний провід) і т. зв. „групи Діла", коли наслідком злуки всіх тих груп повстало „Українське Національно-Демократичне Обєднання" (УНДО), то під впливом бувших членів Незалежної Групи на політичній плятформі УНДО відбилися їх радянофільські настрої. У первісній плятформі Сов. Україна признана „етапом до соборної незалежної української держави", але вже на Народньому Зїзді 19. II. 1926 цю точку скреслено. 14. VI. 1926 більшість УНДО приймає вже резолюцію проти радянофіль. групи „Ради". У квітні 1927 — усунення кількох членів Незалежної Групи, які залишились вірними радянофільству „Ради". Боротьба деяких членів УНДО за реактивування первісного становища супроти УССР (з 1925 р.) велася аж до останнього Нар. Зїзду 25-26.III. 1932. На Осв. Конгресі у Львові 21. IX. 1929. голова Конгресу витає присутнього сов. консуля Лапчинського як „представника української держави",

У 1929 р. радянофільські настрої у галицькому громадянстві були на шпилі своєї сили. Безумовно дещо під їх впливом відбулась у травні 1929 поїздка 9 українських кооператорів до УСРР, дарма, що велика більшість тих діячів особисто до радянофільського табору ніколи не належала. У червні 1929 вибір 5-ох галицьких учених членами ВУАН. Наслідком радянофільських настроїв пануючих у проводі Наукового Товариства ім. Шевченка, народній комісар освіти УСРР Микола Скрипник приїзджав до Львова й дав 17.IX.1929. виклад в НТШ. про досягнення сов. науки на Україні. Початок занику галицьких радянофільських настроїв датується від процесу „Спілки Визволення України", себто березня-квітня 1930. В серпні 1930 проголошений в українських газетах бойкот членів редакції радянофільської „Сили" за клеветницькі статті про УГА. Весною 1932 р. йде у Львові голосний судовий процес голови НТШ проф. К. Студинського проти директора „Червоної Калини" П. Постолюка, за прилюдне запідозріння його у допомозі сов. чинникам розконспірувати автора книжки „Шляхами на Соловки". Звільнення П. Постолюка спонукало проф. К. Студинського уступити з головства НТШ.

УПАДОК ТА ПОВНА ЛІКВІДАЦІЯ РАДЯНОФІЛЬСТВА.

Голод на Сов. Україні і репресії сов. влади проти нац. українського руху ліквідують радянофільські настрої в Галичині. Величезне враження викликує в Галичині самогубство Хвильового (V. 1933) й Скрипника (7. VII. 1933). 24. VI. 1933 окремі резолюції ЦК УНДО проти СРСР. 24. VII. 1933 відозва гал. епископату в справі допомоги голодній Україні. 25. VII. 1933 відозва 35-ти установ і організацій у тій самій справі. Гострий протисовітський зворот у настроях галицького громадянства проявляється 21. X. 1933 в убивстві урядовця сов. консуляту у Львові Маілова. Вісьмох чільних адвокатів, членів усіх українських політичних партій, зголошуються до оборони вбивника Лемика. Проголошений день жалоби з приводу голоду на Сов. Україні на 29. X. 1933 польська влада заборонила у звязку з цим атентатом і його міжнародніми політичними наслідками. У літі 1933 рештки радянофільської преси в Галичині добровільно ліквідуються: остання „Украінська Думка". Літом 1934 року виїзджає на Сов. Україну останній гурток радянофілів, м. і. Антін Крушельницький (ред. „Нов. Шляхів" і „Критики") і його сини Іван та Тарас, Сказинський (б. ред. „Сили") та Юліян Бачинський (кол. автор „Україна ірредента"). Всі арештовані у Києві після вбивства Кірова, 15. XII. 1934 Іван і Тарас Крушельницькі та Сказинський розстріляні, разом з письменниками Косинкою, Фальківським, Влизьком і ін. 22. XII. 1934 — протест Т-ва письменників і журналістів ім. Франка проти тих розстрілів, 26. XII. — протест 7-ми українських політичних партій.

Сьогодні у Сх. Галичині і на ніяких інших українських землях, ані в ніяких еміграційних гуртах ніяких радянофільських настроїв ані організацій нема.

ОЛ. КУЗЬМА.

Серед сталі, бетону і дротів.

РІЗДВЯНІ СВЯТА ПІД ПЕРЕМИШЛЕМ.

Кількасот тисяч народу знайшлося тому двацять літ в положенні, зазначеному в нагодовку. Очевидно в часі війни лютої та жорстокої, бо що могло бути з початком 1915 р.? Під Перемишлем, великою австрійською твердинею, вкопалися і вмурувалися в землю два великі фортифікаційні обручі, що перетинали кількадесять сіл смугою завдовшки кількадесять км. довкола. Один обруч австрійський, зі 42 фортами й інш. оборонними обєктами, нашпікований гарматами, наїжений дротами, підмінований вибуховими матеріялами та спертий на місто Перемишль. Другий обруч російський, у віддалі двох-трьох кільометрів назовні від першого, слабо укріплений, але спертий на велику польову армію, що заняла майже всю Галичину та вдерлася в північну Угорщину.

В тих двох обручах стояли проти себе дві ворожі збройні сили, що змагалися зі собою від половини вересня 1914 р. Залога перемиської твердині мала очевидно збройну перевагу над ворожою облоговою армією. Завзяті російські наступи розбивалися об перемиські залізобетонові фортифікації, озброєні тисячкою гармат, між ними багато тяжких, яких у москалів не було. На три тижні в місяці жовтні москалі уступили спід Перемишля, виперті австрійськими військами, що наспіли із заходу, але з початком листопада окружили його знову. Перед великою ворожою перевагою австр. перша армія (ген. Данкля), третя (ген. Бороевича) і четверта армія (арх. Йосифа Фердинанда) подалися знову на захід, а друга (ген. Бем-Ермолія) крізь Карпати на південь. Перемишль був знову залишений власній долі, хоча вдержував дальший радіотелеграфічний і летунський звязок з найвищою командою австрійських збройних сил.

На початку другої облоги серед перемиської залоги панував настрій бадьорий. Особливо серед мадярських старшин самопевність була дуже велика. Вони вважали божевільним припускати, щоби Перемишль міг колинебудь упасти. Москалі не візьмуть його ніколи! — це був у них аксіом. Скорше сонце стане у своїй дорозі і піде із заходу на схід, ніж знайдеться сила на світі, що могла би взяти Перемишль. Нехай тільки москалі спробують! Підчас першої облоги втратили 40 тисяч (таке число тоді подавали), підчас другої облоги втратять цілу армію...

Але чим ближче було до зими, тим більше захитувалась ця самопевність. Австрійські польові армії не вертались, навпаки віддалювалися. Триміліонова маса російських військ посувалась лявіною на захід, пруючи, як голосили тріюмфально, на Берлін, Відень і Будапешт.

Обі осередні держави могли протиставити їм разом тільки 800 тисяч вояків. Серед перемиської залоги, до якої належав і я, отвиралася сумна перспектива безвиглядности.

Аж в другій половині листопада 1914 р. стали приходити відрадні вістки про подвиги союзних австро-німецьких армій. При допомозі військової радіостації в Перемишлі ми довідались про велику перемогу ген. Макензена біля Лодзі та дальші успіхи німецьких військ у Королівстві. В першій половині грудня стали надходити вістки про успіхи австро-німецьких військ біля Кракова, а дальше біля Лімановоі, що врятували Шлеськ і Моравію перед російською інвазією. Одночасні вістки про невдачі австро-угорських військ на сербському боевищі менше нас боліли.

І в нас віджила віра в новий похід австрійських сил на схід, на визволення Перемишля. Були такі, що вже наперед обчисляли тижні і дні, коли прийде відсіч. Про те, що головні австрійські сили подалися за Карпати, а російські війська дістались на Угорщину, радіотелеграфічні інформації не згадували або говорили неясно і ми вважали це тільки хвилевою невдачею. Нам хотілось вірити в поворот щастя для нас, в нову відсіч для Перемишля.

І ми днями та ночами надслухували, чи не чути гарматнього гуку із заходу або півдня, від Карпат. Були навіть окремі зорці, що нічою слідили за далекими блисками на південному обрію, на верхах Карпат. Одначе тих віщунів нашого визволення не було чувати ані видати. Назустріч здогадним австрійським силам, що мали наближатися до Перемишля, ми робили часті випади, але й це не поправляло нашого положення. Навпаки ми довідались, що на заході устійнився на довший час позиційний фронт здовш рік Дунайця, Ніди, Пілиці і Бзури. Ми знайшлися немов на маленькому острівчику серед широкого ворожого моря.

Але це було ще пів біди. Гірше непокоїло нас наше внутрішнє положення. Харчеві запаси перемиської твердині вичерпувалися. Вже в листопаді зменшено порції хліба, мяса, тощо, а в другій половині грудня військо почало діставати кінське мясо. Настало загальне невдоволення, особливо серед мужви, яка не дуже вірила в пояснення, що харчі забрала після першої облоги польова армія. Вину звалювали на інтендантуру, якій закидували зловживання та кепську господарку. З цього приводу кружляли ріжні, часто неймовірні поголоски. Витворилася ненависть фронтовиків до старшин, що примістилися в ріжних тилових установах у місті.

Серед таких настроїв застали нас Різдвяні свята. Не знаю, як було деінде, але на північному фронті, де був я, на лінії фортів Х, Ха, ХІа і ХІ війська Різдвяних свят ні одних, ні других, не мали. Цілий той фронт мав півтора кільометра наперед висунену позицію. Були це польові окопи з кільчастими дротами, що тяглися від Батич крізь Гнатковичі і височину „На горах" до Малкович біля гостинця, що веде до Ярослава. Цю передову позицію обсаджувала залога повищого фортового фронту. Служба в ній була дуже важка, бо часто перемінювалася в бої з російськими військами, яких позиції були віддалені на кількасот кроків. Або вони вдиралися в ночі до наших окопів, або ми до їхніх, причому все приходило до обостороннoї різанини. Забирали теж одні другим бранців.

І на латинське Різдво ми мали службу на передовій позиції на височині „На горах". Командант нашого оборонного відтинку наказав нам особлившу чуйність, бо москалі готові на нас напасти, думаючи, що ми дуже „розсвятковані". І справді наші стійки сильно насторожували вуха та вирячали серед нічної темряви очі. Вжито навіть мікрофонів, що ловлять найлекший шелест здалека. Але по ворожому боці було тихо. Зате вранці наша стежа знайшла таблицю, прибиту до патика. На таблиці були виписані по російськи побажання веселих свят австрійським військам і слова: „Слава во вишних Богу, на землі мир і во человіціх благоволеніе"...

В іншому знову місці російська стежа стала кричати до нашої, щоби не стріляла, бо має щось їй сказати. Просила, щоб обі сторони відложили зброю. Наша патруля зробила це з великою обережністю, а тоді обезброєна російська стежа підійшла до наших, подала всім руки і побажала веселих свят. Висловила прицьому побажання, щоби війна вже раз скінчилася та щоби люди перестали взаємно себе мордувати. Опісля обі стежі розійшлися в противні сторони.

Другої ночі ми ще більше пильнувалися, вважаючи поведення російських стеж тільки хитрим маневром, щоби змилити нашу чуйність. Одначе з російського боку не впав підчас латинських свят ніодин стріл, так само на Новий рік. Зате чулося глуху канонаду далеко на сході.

При сприятливих атмосферичних умовинах гук гармат чути на сто кільометрів і більше. І серед перемиської залоги стали кружляти ріжні поголоски, одна фантастичніша від другої. Казали, що із східних Карпат іде на північ армія ген. Бем-Ермолія, що москалі покинули Львів, що російська головна команда перенеслася до Тернополя. Дальше виринула поголоска, що в Росії вибухла революція, що царя вбили... А коли так, то війна незабаром скінчиться, а з нею скінчаться наші злидні.

І перетомленим, виголоднілим та перемерзлим воякам уявлялися рідні сторони, що лишилися ген далеко-далеко, рідні стріхи, рідні поля, на яких кожна борозна звязана з якоюсь думкою, з якимсь почуванням. Там лишилася їхня рідня, жінки та діти, з якими не знати, що сталося...

Такі були тоді настрої серед мужви, викликані пасивним поведенням нашого ворога. Чому він ще тут держиться, чому не йде собі туди, звідки прийшов? А коли не йде добровільно, то треба його прогнати.

Десь у перших днях січня робимо службу на Батичах. Наш курінь обняв свої становища під вечір без найменшого відрусу з боку москалів, які звикли витати кожну нашу зміну кількома шрапнелями, немов демонструючи,

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. СІЧНЯ 1935.

ОСИП БОДНАРОВИЧ.

Тифозне Різдво.

Записки зперед 15-ти років.

Тульчин, 30. грудня 1919.

В нашім полку маса хорих на тиф. Тимто два курінi стягнули в один; зі здорових людей утворили дві сотні, а третю з хорих, т. зв. шпитальну. Мене приділили як помічника рахункового до третьої сотні, власне тієї шпитальної; переходжу туди 1. січня.

Тульчин, 1. січня 1920.

Сьогодні новий рік... Тисячдевятьсодвадтий... Що він нам принесе?..

*

Я багато находився за цілий сьогоднішній день. Від ранку шукав за фіякром, щоб перевезти Леська*) до лічниці — але не напитав. Треба було взяти підводу з сотні, роздобути соломи й їхати по Леська. Тимчасом він уже був поїхав фіякром, якого привів син господаря з кватири; це жиди; вони страшно боялися мати хорих в хаті, тому жидок був такий прислужний. Я застав тільки хор. Долинського; хотів перевезти його своєю підводою, але він не хотів їхати. З дороги завернув мене пор. Тофан, бо треба було перевезти до лічниці пор. Хоміцького.

Падуть люди, як снопи в жнива.

*

Лічниця для старшин, про яку заповідали, що дуже порядно уладжена, властиво щойно уладжувалась. Всього кілька кімнат було опалених, решта холодна та навіть без сінників. Опалені вже повні. Леська поклали у зовсім холодній кімнаті, яку Посип почав щойно опалювати. Хоміцького й інших не хотіли зразу навіть приняти, але що було з ними робити? Теж лишилися в холодних кімнатах.

*) Поручник Олекса Яворський, теперішній посол.

Капустяни, 5. січня.

Не довелося довше посидіти в Тульчині, бодай пересвяткувати. В пятницю перед півднем (2. січня) зовсім несподівано пор. Т. дав мені наказ відїхати з першим транспортом хорих до Капустян. По довгих митарствах, поки усе приладилося, я виїхав з 12-ти підводами — на кожній пятьох-шістьох хорих — у 3-тій годині після півдня. На дворі не було дуже холодно, віяв тільки їдкий вітер. Коні були добрі і ми швидко їхали, але хорі були погано вдягнені. В дорозі один замерз.

В Капустянах була призначена для хорих школа. Ми приїхали пізно вночі — шкільна саля зовсім неопалена і ані стебла соломи в ній. Хорі — були між ними й такі, що вже перейшли кризу і такі, що щойно захворіли — страшенно нарікали. Почали ломити лавки й палити. За якої пів години привезли пів копи приколотків, а як я обіцяв, що завтра прийдуть дрова, люди вспокоїлися, хоч не дістали вечері. Кухар заявив, що по дорозі згубив рушт і не може палити в кухні.

Капустяни, 7. січня.

Різдво.

Так я ще не святкував різдвяних свят. Так звана „сотня" хорих щораз збільшується. Лікарської допомоги нема. З харчами погано — просто нема що давати їсти хорим. Кухарі — правда — приладили святовечірну вечерю, але хто її мав їсти, коли всі покотом лежать. Тих кількох здорових?... Один жах!...

*

Сотник Мар, теперішній полковий командант, зарядив вчора спільну вечерю для старшин і тих, що харчуються в старшинській харчівні. Було десять осіб; одні, що вже перебули тиф, інші, що його чекали. Сотник Мар роздобув малу ялинку. Борщ, кутя, вареники. Після вечері всі пішли заколядувати під двері священика — полкова команда примістилася на попівстві. — Їх двоє: батюшка й матушка. Подякували, прийшли до нашої кімнати й гостили нас добрим овочевим вином своєї роботи й волоськими горіхами.

Капустяни, 12. січня.

Вчора поховали пор. Гринишина. Сьогодні занедужав сотник Мар. Направду здається, що нам усім доведеться вигинути від пошести і нікого рятунку, хіба переїхати в таку місцевість, де тієї пошести не було між цивільною людністю. А то тут в селі багато хорих тифом і кожного дня похорон, а то й два, як ось сьогодні. А лікаря нема і нема. Маю в школі 70 хорих і вже більше як тиждень ми тут, а у них не було ще жадного лікаря. В полковій команді обіцяли на передучора і на вчора, але дарма. Брак лікарів, а хорі залишені самим собі.

Ободівка, 20. січня.

Ще 16. січня ми приїхали сюди з Капустян. Їхати було погано, бо була страшно лиха дорога і мороз. Хорі їхали і возами і саньми, але було зле їхати і одним і другим. Було добре, що тут хорі вже дісталися під опіку лікаря.

До Ободівки віз мене таки господар, в якого я був на кватирі в Капустянах. По дорозі у Верхівці урвався гак від орчика — треба було щось зробити. Вступили до якоїсь хати. Заки там привязали орчика, господарі почастували нас самогонкою. Підводчик таки добре хильнув, аж повеселішав і по дорозі дуже розбалакався.

— А ви чудак!

— Чого-ж? — питаю.

— А їй-Богу, чудак!

— Ну?

— Чого вам їхати кудись? Вже радше в мене залишились та так би й прожили до якогось часу. А так нащо ви їдете?

— Щож робити, Дядьку? Треба їхати. Хотів би бути зі своїми.

— А там, щоб нам дав передягнутись, та вже і подались собі до дому.

що вони все знають. Згодом став падати сніг, а далі счинилася завирюха. Снігом мело так густо, що на крок не було видко. Розставлені стійки щезли серед куряви і кожний з нас немов пірнув у білу безодню, зданий сам на себе.

Нараз гукнув десь недалеко крісовий стріл, потім другий. Опісля роздався оклик, мабуть стійкового, а далі масовий крик: Гурра! Не було сумніву, що на нас напали москалі...

Сніг ліпить очі, курява ще змагалась, а там праворуч, в районі сусідної компанії чути жахливі крики, стрілянину. Прибігає один вояк звідтам і каже, що москалі в наших окопах!

Переконавшись, що районові моєї компанії не грозить безпосередна небезпека, висилаю частину моїх вояків на допомогу.

А тимчасом дали знати теелефонічно найближчим фортам про напад і нагло загреміла наша артилерія. Шрапнелі розривалися перед нашими копами, то знову над російськими становищами. У відповідь нашій артилерії заговорили російські гармати, ціляючи на наші форти позаду нас. Счинилася канонада, якої вже давно не було. Понад наші окопи летіли геть і назад десятки шрапнелів і ґранат. Серед снігової куряви вони прорізували повітря з жахливим гаркотом і ревом, а блиски їх експльозій мигали разураз огнисто-червоними плямами. На цілому північному фронті перемиської твердині гуділо, вило, шипіло і клекотіло як у пеклі.

Незабаром положення в наших окопах вияснилося. Користаючи із завирюхи, москалі підійшли незамітно під наші становища і вдерлися до окопів. Одначе тут стрілися з таким завзятим відпором нашої залоги, що воліли піддатися. Таким чином у наших руках знайшлося кількадесять полонених, а решта москалів утікла назад. Згодом утихомирилася по обох боках артилерія, пройшла завирюха і решта ночі минула спокійно.

Після цього воєнного епізоду, що коштував нас одного вояка вбитого і кількох ранених, на нашому фронті настала знову тишина.

Надійшли Різдвяні свята східного обряду. Команда твердині видала наказ, щоби наші війська не стріляли до москалів підчас їхніх Різдвяних свят, оскільки ие будуть до цього приневолені. Був це реванж за їхне мирне поведення підчас свят латинських.

Командант нашого куріня, майор Панганс посунувся дальше. Будучи другого дня свят з нами на Батичах, вислав стежою москалям клунок, заадресований до команданта російського району напроти нас. Довго стежа махала руками до російської стійки, щоби не стріляла, даючи їй пізнати, що має до неї приватне діло. Опісля наблизилась трохи, положила під кущем білий пакет і хильцем вернулася в недалекий яр. З такою самою обережністю підсунулася російська стежа, вхопила пакет і побігла зикзаком поміж кущі назад. Майор Панганс післав зі святочними побажаннями фляшку коняку, цигара і ріжні присмаки, які встиг ще роздобути в Перемишлі.

На третій день вернувся з Батич командант іншого баталіону і приніс лист для майора Панганса. Передали його російські старшини, що дякували в німецькій мові за святочні дарунки і під своїми підписами зазначили: „Геґнер абер ніхт Файнде.“

Ця подяка зробила майорові Пангансові величезну приємність. Лист від російських старшин показував нам у старшинській харчівні і називав москалів у ґрунті річи культурними людьми. Треба з ними, казав, тільки культурно поводитися.

Був це натяк на мадярів, що верховодили тоді в Перемишлі і вславилися своєю жорстокістю.

Річ природна, що ідилічні взаємини з російськими військами під Перемишлем скінчилися разом зі святами. Розбилися теж леґенди про рожеву ситуацію на сході та надії на недалекий кінець війни. Воєнні події пішли своєю ходою і довели до впадку Перемишля, але згодом розвинулися у величезні воєнні рухи в некористь Росії.

— Не можна так, дядьку. До дому мені тепер нема чого вертатися. Там...

— Нічого вониб вам не зробили...

І так дальше і дальше. Вкінці ми стали хвалити один одного, я, що мені в нього добре було, він, що я для них був добрий.

*

Вчора вмерло в мене двох людей. А ще два дні тому один з них дивно говорив зі мною. Хтось там з них не тримав порядку якслід і я сказав, що як вони так робитимуть, то я покину їх — а я один їх доглядав. Він каже:

— Ні, пане десятник, ви будете з нами доти, доки ми не повмираємо.

— Нехай Бог милує! — кажу. — Чого маєте вмирати, краще здоровшайте!

На мої слова він скривився тільки начебто в усмішці, начебто в болю. Вчора вмер.

Дощок на труни я не міг дістати і мусимо ховати їх без труни. Післав сьогодні двох візників, щоб викопали яму, завеземо та закопаємо.

Жовнярські похорони!

*

Вчора довідався від поручника Литвина, що четар Брінґ умер і похований у Капустянах.

Сьогодні вмер знову один стрілець.

Посів богатий та жниво яке буде?

*

Сьогодні їду зі своїм транспортом у Жабокричку, відти завтра, як будуть підводи, в Ольгопіль. Мусимо виїзджати, бо харчі нам вийшли, а наш харчевий обоз напереді. Вчора і сьогодні мушу давати хорим пшоняну пісну кашу на воді, бо не маю мяса ні омасти. На сьогодні, правда, виміняв „фасунковий“ Гловяк два фунти солонини за сім фунтів цукру і це буде на обід до пшона. Без хліба сидимо вже пятий день. В мене було 17 кг. пшеничної разової муки і 10 кг. гречаної. З того спекла мені якась жидівка одинацять хлібів, але ними не знати навіть як обділити сімдесять людей.

—o—

Д-р СЕМЕН ДЕМИДЧУК.

50-ліття праці на еміґрації.

Ню-Йорк, 19-го грудня 1934.

Добігає до кінця ювилейний рік Американської України. Від грудня 1884. р. рахується орґанізована діяльність американських українців, бо щойно тоді прибув перший орґанізатор, священик, пок. о. Іван Волянський, до малого містечка Шенандоа, в осередку копалень твердого вугілля, в стейті Пенсильвенія. З його споминів знаємо, що в день Св. Миколая, тобто 19-го грудня 1884 р. відправилося перше наше Богослуження на американській землі, а це вечірня. Отворення першої тимчасової каплиці відбулося на саме Непорочне Зачаття Пр. Богородиці, в неділю 22-го грудня 1884 р., а першу церкву, під візванням св. Михайла, патрона України, викінчено в осені 1885. р.

Перший орґанізатор, висланий митрополитом Сильвестром Сембратовичем з окремим пастирським листом, датованим 24-го жовтня 1884 р. до „Возлюблених во Христі Русинів, вірних грецько-католицького обряду в Америці“, надав напрям орґанізаційній праці всієї української громади на еміґрації тим, що заложив перше брацтво, на якого зразках основували пізніші священики теперішній Український Народній Союз, пок. єпископ Сотер Ортинський Провидіння, а один з бувших священиків Український Робітничий Союз. При церкві повстала заходами о. Волянського перша парохіяльна українська школа, перший хор, перша читальня, перша кооперативна крамниця, і в шенандорській громаді видавав він перший український часопис, двотижневик „Америку“ від 15-го червня 1886 р.

Живучі ще найстарші українські еміґранти памятають велитенські труднощі, серед яких закладалися перші українські та взагалі гр.-католицькі церкви в Америці. Це свого роду трагедія, що її може хтось як слід оцінить колись пізніше. Боротьба з сусідами на зверх і боротьба з нашою незрілістю в нутрі — це прикмета перших наших кроків серед творчої праці. А який будівельний людський матеріял приходив сюди в початках еміґрації, то аж страшно згадувати. А скільки жертв у передових людях: в заломанні характерів, в ренеґатстві в сторону московської ідеї, в релігійному відступництві і випливаючому з того замішанні на тлі національнім та орґанізаційнім, у простій нахабності й розвалі створених уже церков, товариств, домів і т. п. Того і на воловій шкірі не спишеш. Цеж уже творилося в чужому краю, серед цілком інших відносин ніж на рідній землі, без ніякої підготови інтелектуальної та матеріяльної, без ніякої прилюдної опінії, з можливістю тікати на свого рода „степ“, тобто в безвісти посеред чужинців і там користати з безкарности явних гріхів...

Оце те підложжя, на якому будувалося, або ще й тепер будується українське життя в Америці. І коли серед того всього ми щось таки створили тут в Америці, це треба завдячувати двом чинникам: дисципліні католицької Церкви, яка все таки вязала когось у совісті, і молодечому запалові перших українських католицьких священиків, що жертвували все, що мали для великої ідеї, хоч дехто з них пізніше і сам зломився, як не вперед то взад, серед тих важних відносин. До сьогодні нараховуємо тут 45 небіщиків священиків, уже разом з першим єпископом Сотером, від початку еміґрації, а з них лише 5 померло на рідній землі після довшої чи коротшої праці в Америці.

Минулого року видав Сирітський Дім при монастирі СС. Василіянок календар-альманах з коротким історичним переглядом нашої праці на церковному полі. Цього року, з нагоди 50-літнього ювилею Української Католицької Церкви в Злучених Державах появився заходами Ювилейного Комітету, а зокрема заходами його секретаря, о. Володимира Лотовича, Ювилейний Альманах. В обох цих книжках вичислені наші досягнення на церковно-релігійному полі, а Ювилейний Альманах подає докладний шематизм церковних громад з історичними та статистичними датами кожної громади. Щойно, коли зіставимо все разом, зрозуміємо велитенську працю, вложену нашою Церквою в розбудову морального, інтелектуального, а впарі з тим і національного життя серед американських українців.

Українсько-католицьку церкву в якійнебудь місцевости в Злучених Державах треба вважати осередком українського громадянського життя. Мало є громад, що не мають своєї церкви. А при церкві зправила працює священик, дяко-вчитель, є школа, є хор, є кілька товариств, церковна галя дає звичайно приміщення всім товариствам, що не відносяться ворожо до релігії. Церковна галя є ще досі в більшій частині громад єдиною прилюдною українською галею, де відбуваються вистави, концерти, народні свята, і все, що вяжеться з народнім життям.

Отже таких церков, як осередків релігійного та народнього життя, нараховує Ювилейний Альманах 119 із 85 діяльними священиками крім єпископа, і 4 священиками на відпустці.

До помочі Церкві стали українські монастирі СС. Василіянок, що виховують дітвору й молодь. Є на ділі один монастир з 4 домами, а то: У Філядельфії, у Факс Чейз (Матірний Дім) під Філядельфією, у Чезепік у стейті Мериленд і в Асторії біля Ню Йорку. Сестри утримують сиротинець у Філядельфії (пересічно 100 сиріт), сиротинець для малих дітей (в Чезепік на фармі), приготовляють дім для старців (в Асторії) й утримують добре зорґанізовану вищу школу, тобто звісну Академію св. Василія Великого у величавім новім будинку у Факс-Чейз. Там цього року є 26 учениць, а з них 14 світських і 12 новичок. Новички стають монахинями й опісля учителюють в україн-

ських парохіяльних школах. Під цю пору вони взяли під свою опіку 9 парохіяльних шкіл, з того 2 цілоденні. Усіх СС. Василіянок є в цьому році 85, новичок-кандидаток 11, разом 96.

Філядельфійський дім СС. Василіянок провадить здавна друкарню, де друкуються шкільні книжки для парохіяльних шкіл, релігійний місячник „Місіонар“, орґан епархіяльного Апостольства Молитви, кожного року видається календар Сирітського Дому; тут є також книгарня, а заложена ще за пок. еп. Сотера „Ризниця“ церковних річей перенесена тепер у Факс Чейз.

Монастир оо. Василіян заложений у Злучених Державах щойно в р. 1932. ОО. Василіяни перебрали на себе величаву церкву св. Миколая в Шикаґо й обчистили її цілком із великого довгу. Там тепер 4 монахи, що займаються місійним проповідництвом. Головно працює по ріжних громадах о. Максим Марків, а перед тим о. Андрій Трух, що перенісся в Канаду. Один з талановитих місіонарів, о. Маріян Станканинець, що працював між угорськими „русинами“, помер перед роком.

Найбільшим осягом епархії, за часів теперішнього епископа, Константина Богачевського, є середня школа, названа Українським Католицьким Семинаром у місцевости Стемфорд, у стейті Конектикат. Там тепер вчиться 47 учнів і вже є всі 4 кляси. Більшість учнів є на утриманні епархії. Крім цього утримує епархія 6 студентів богословія в Галичині (в семинарії в Станиславові) і 12 в Римі (в колеґії св. Йосафата).

Українська Католицька Церква стала самостійною (незалежною від лат. епископів) щойно від 13-го травня 1913 р., бо тоді створено окрему грецько-католицьку („руську“) епархію в Злучених Державах з еп. Сотером Ортинським, як ординарієм. Після смерти еп. Сотера (16-го березня 1916 р.), управа епархії перейшла під владу двох адміністраторів, українця, о. Петра Понятишина, для галичан, й угро-русина, о. Гаврила Матяка, для еміґрантів з Підкарпаття. З іменуванням Впреосв. Владики Константина Богачевського і Василя Такача в 1924 р. епархію розділено на двоє, а українсько-католицький епископ Константин, прибув до Злучених Держав 15-го серпня 1924 р. і цього року святкує 10-ліття свого епископського уряду.

Яку долю переходив він, а з ним і ціла Українська Католицька Церква в Злучених Державах Америки, це ще в памяти кожного. На всякий випадок сумні часи вже минули, а остається завдаток кращої майбутности.

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ.

Правописний хаос?

Недавно у львівській російській ґазетці „Русскій Голос“ появилася у двох фейлетоньчиках статейка В. Р. Ваврика про його, Ваврикову, „неразбериху“ в справі українського правопису. Писанина п. Ваврика визначається винятковою неграмотністю в лінґвістичних справах, то я думаю, що на неї ніхто відповідати не буде. Міркую, що й тих кілька дотепних слів, які посвятив п. Ваврикові Галактіон Чіпка в ч. 2. фейлетону „Діла“ за багато чести для автора фейлетону „Смѣх и плач“. Дивно тільки робиться, коли після прочитання фейлетону подумаєш, *хто* тепер уже не вчить української мови в наших школах..

Ми булиб і не згадували п. Ваврика й його фейлетону, колиб не те, що в нас тут то там почали бити на сполох з приводу „хаосу“ на полі українського правопису. Правда, що школи, головно, середні від того терплять. Та всупереч ріжним голосам, що з ріжних боків говорять про такий „хаос“, я мушу ствердити, що така думка переборшена.

Передовсім я згори заявити мушу, що правописові я не надаю такої ваги, як її в нас звикли взагалі надавати. Ще одне. Я і справі букв не надаю великого значіння. Сам прихильник латиниці, яка згодом таки колись у нас прийметься, я майже все ухилявся й ухиляюся від правописних дискусій. Не розумію ґостроти цього питання й не вважаю, що це дуже важна справа. Не розумію, чому, нпр. куди важніше ніби то знати, де писати апостроф, та коли в чужих словах уживати „ґ“, а коли „г“ (за харківським правописом), а не знати, що нпр., родовий відмінок від іменика „Кравців“, чи „Федів“ мусить бути — Кравцева, Федева, а не — Кравціва, Федіва, як у нас чомусь пишуть! Таксамо не можу розуміти, чому писання „інший“, „індик“ і т. д. уважають правописним законом — проти фонетичних законів української мови, яка знає тільки форму „инший“, „индик“ і т. д. І вже зовсім не розумію гасла *один народ — один правопис*, хоч добре розумію мовний закон: один народ — одна *письменницька* мова.

До правопису слід підходити виключно з практичних потреб. Це не є ніякі святощі, з якими народ живе й умирає. Правописні закони витворюються спроквола. Вони не все льоґічні, як не все льоґічна — історична традиція. Алеж із нею треба рахуватися, її треба шанувати. У тій стадії, в якій проживає тепер українська мова, що *виявляє* тепер велику *тенденцію* до нормалізації, як усяка літературна мова в кожного народу — треба бути дуже обережним із гаслом: один народ — один правопис. У нас багато дечого ще треба вияснювати. Аподиктизм, що, мовляв, „літературна мова каже так писати, а не инакше“ тут нічого не поможе. Не тільки у правописі — але й у доборі форм не може ще бути повної нормалізації. Тим пояснюється, що й у прихильників засади „один народ — один правопис“ на кожному кроці є відступ від уровної норми. Це ще *велике питання* чи буде в нас нормальна форма „вісті“, чи „вісти“ (большевики казали вже викинути „-и“ і в родового відмінка однини!). Наказом ізгори цього не „перепреш“. Таксамо майбутнє ще покаже, чи фонему „и“ (і з *історичного* погляду *єдино* оправдану) у словах „инший“, „индик“ ми *маємо право* передавати зовсім иншою фонемою „і“. Таксамо ніхто з нас не певен у тому, чи маємо ми право механічно заводити в родовому відмінку однини форму виключно *твого* попри виключно *„твоєму“* в давальн. одн., попри загальної: його йому, й далі: чийого, чийому... Правда, це не правопис, а — форми. Алеж у правописі такі прихильники гасла „один народ один правопис“ понатворювали силу законів, які не відповідають ні традиції українського правопису, ні структуральним законам української мови — а деякі складені сліпо

„СВЯТ-ВЕЧІР У ТУНЕЛІ“.

(Продовження зі стор. 5).

думав. (Мена мила своє волосся в камільовім розчині у водні зі сальміяком).

„Яке це гарне, таке природне ясне волосся. Коко має таку руду тверду гриву від частого фарбування. Яке мягке мусить бути таке волосся...“

Він відсунув двері й увійшов до переділу Мени.

*

Мена стрепенулася й поглянула на двері.

У дверях стояв високий, сильний, молодий мущина, з відгорненим з чола волоссям, опаленим лицем спортсмена, та держав руки в кишенях добре скроєного чесурного подорожнього одягу.

„Ось несподіванка“, прошибла Мену щаслива думка.

Молодий чоловік пробурмотів щось таке: „Чи є тут вільне місце?“

Мена притакнула ніжно голівкою.

Молодий мущина сів.

Мена, що сиділа досі скулена, випрямилася. Заложила скоренько струнку ногу за ногу, так, що видно було ніжне коліно, опяте лискучою шовковою панчішкою (ціна 11 марок, чистий шовк.)

„Як це добре, що я вбрала ці панчохи“, подумала з вдоволенням!

Її пригноблення враз десь зникло. Досі дивилася крізь вікно з якоюсь тупою задумою, втомлена, прибита, сумна. Але, побачивши опаленого молодця (такі мужчини як Дерек є вже перед їздою на лещетах опалені; вони вважають на свій вигляд і помагають собі, коли це потрібне, гірським сонцем), прошибло її, наче від електрики, нагле оживлення. Імовірно все в порядку й вона не має червоного носа, або блідих уст. Тепер уже запізно, щоби усунути ті недостачі. „Щастя, що вбрала цю суконку з твіду, мені добре в ній“, думала. „Але нехай він бачить, що я не зачинаю зараз балачки з першим ліпшим, що впав до переділу“, вирішила й виймала зі своєї валізки книжку. „Пруст: Дорога до Еван“. Нехай бачить її сусід, що має до діла з культурною людиною зі зовсім небуденним смаком. Книжка аж надто її нудила, але перекидаючи листки для форми, роздумувала про ситуацію.

Її товариш подорожі зачав також читати. Вийняв з кишені часопис і заглибився в ньому. „Таймс“, вирішила Мена, кинувши крадькома оком.

„Якийсь англієць“?, подумала згодом перелякана. О, все пропало при тій флегматичній вдачі. Зрезиґновано поклала книжку побіч себе.

Її сусід сидів напроти, далі заслонений часописом.

Мена бачила лише заложені ноги в убранні з першорядної, анґлійської матерії. Кусничок сірозелених шовкових скарпиток. Бронзові, чепурні черевики, довгі, півокруглі, правдива угорська ручна робота.

В літі можна би було відчинити вікно — слабі, жіночі руки не мали би сили й якби подорожній був джентельменом, підскочив би, щоб помогти. Тоді можна би сказати „дякую“ й розпочати розмову“. Але тепер у зимі нема що й думати про відчинені вікна, мороз, сніг, до біса — думала Мена.

Її сусід відложив часопис.

Мена зробила сумну, сентиментальну міну й звернула головку до вікна, щоби можна було бачити її профіль. Повіки опустила вниз, трохи ліниво, якби втомлена... Побачила, що її сусід відложив часопис знову. Скоренько пересунула язиком по губках, щоб їх відсвіжити, потім отворила ротик... трохи... наче би тужила...

Дерек думав: „Що за невинне, дитяче личко! Так не виглядає ніяка пригода“.

Мена думала: „Коли він не зачне, то я зачну“.

— Будь ласка, дозвольте мені свій часопис.

— Прошу дуже, — сказав і подав їй.

Тепер уже хоч-нехоч треба було хвилину читати. Коби лише тимчасом хоч не висів!

— Лише політика й торговля... — сказала Мена по двох хвилинах, зморщивши чоло й скрививши губки.

Дерек усміхнувся.

— Чи ми спізнилися? — спитала, не збентежена мовчанкою сусіда. Слава Богу, це не англієць, це найважніше.

— На тій лінії завсіди — сказав Дерек. — Куди їдете пані? — спитав.

Богу дякувати, до поїзду вже причіпили ваґон і вкінці він рушив із місця.

— До Ґ. — сказала Мена.

— Ну, то маємо однакову ціль, — сказав він.

— Ооох, — озвалась Мена захоплена, забуваючи зовсім вдавати. — Ох, це прегарно.

— Так, це справді щасливий припадок, — сказав Дерек.

— Отже не буду мусіти провести Свят-Вечір без мужеського товариства, — думала одушевлена Мена.

— Я мав вправді перевести свята без жінок, — думав Дерек.

— Таки я не самітна нині на Свят-Вечір, — думала щаслива Мена.

— Я таки мусів допустити до того, що ця мала до мене причепилась, — думав Дерек.

Розмова поплила оживлено.

Коли поїзд переїздив із шумом через тунель, перелякано вхопила Мена руку сусіда, а Дерек підніс її до уст.

*

Тунель був безконечно довгий.

На протилежних вікнах вагону пролітав дощ ясних іскор — свічки на їх Свят-Вечір...

—o—

за зразками московськими. В ніяких випадках не все добре рекомендувати „назви згори“, а краще додивлятися до *тенденцій*, які пробиваються в літературній мові, й з того робити висновки.

*

Нам правописного „хаосу“, та ще в теперішній його стадії і в теперішньому часі, де різниць у системі українського правопису *дуже мало* — боятися нічого. Ті різниці згодом вирівняються, й часто проти волі тих, що хотіли накинути свою думку, та ще до того покликуючись на якісь вищі авторитети. Ми розуміємо, що у школах *мусить* бути принята одна якась система, й за це нам треба всім боротися. Алеж у житті, у пресі, в письменстві?! Головно в часах, які переживаємо ми. То тільки наше незавидне культурне життя, не дуже високе, каже нам підносити правопис до чи не найважнішої проблеми нашого життя.

*

Не требаж думати, що ми єдині на світі, які маємо до діла з правописними справами. Ось, нпр., росіяни мають тепер аж три ріжні правописи. Офіціяльного, принятого большевиками вживають у СССР, (але й тут є раз-заразом відхили) одні, нпр. пишуть „с'езд“, инші — „съезд“ — а нових проектів на зміни донедавна було безліч!), алеж російські ґазети поза кордонами Совдепії і вся права еміґрація й не думає кидати довоєнної ортоґрафії. Деякі знов не вживають твердих знаків, хоч задержали всі инші непотрібні з погляду структури російської мови, знаки. Ось і у Львові „Русскій Голос“ пише саме таким правописом, а ось видання „Галіцко-русской Матіци“ вживає передвоєнного. Видання поза СССР друкують російські статті й одним і другим правописом (нпр. праська „Слявія“), і світ від того не перевертається, й росіяни не перестають від того бути одним народом. Те саме бачимо в болґарських виданнях. Поважні відхили від польської академічної ортоґрафії виявляє польський шкільний правопис. Недавно доводилося читати в часописах, що якась шкільна влада (здається в Лодзі) заборонила вживати по школах академічний правопис. І ніхто з цього приводу не проливає сліз, ніхто не обурюється, ніхто й не думає робити ніяких висновків, що, мовляв, польський народ може роздвоїтися... Кілько відхилів від загально принятого правопису, правопису з довголітньою традицією, бачимо в німців (кілько, нпр., людей пише і друкує йменники малою буквою!) — а проте нікому і не сниться робити якісь „патріотичні“ висновки з цього. В чехів справа правопису товчеться цілими роками. Праський „Лінґвістичний Гурток“ дуже поважна установа, дуже гостро критикує правописний словник, виданий шкільною владою для шкіл. Із цього приводу між „Гуртком“ і журналом „Наше Жеч“ іде від кількох років гостра полеміка. Від загально принятих правил чеського правопису скрізь бачимо відхили, нераз куди більші, ніж у нас — а проте цим у Чехословаччині ніхто не гіршиться.

Затеж у всіх цих народів велику вагу звертають на *культуру мови*, (не — правопису!), основують окремі гуртки, що студіюють *будову* мови, стежать за нахилами, тенденціями, які виявляє жива літературна мова, займаються ними, розбирають, чи вони, ті тенденції, відповідають *будові* мови, *духові* мови, обхоплюють мову як *систему*, а не виривають із мови поодинокі частини, поодинокі звуки, слова, не секціонують мови, як це робиться в нас, та ще оплутуючи раз-по-раз мовні явища з правописними.

Все це вказує тільки на нашу дрібничковість, на те, що зі справ чисто практичних, незначних, ми робимо принципи, створюємо собі з них божища, щоб мати перед чим бити поклони, а поза ними не бачити широкого світу!

Ні, не варто собі голову сушити т. зв. правописним „заколотом“, бо, власне, його й немає. А що для школи слід і то як-найшвидше *водностайнити* правопис — то це правда.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

Скільки то вже разів писав я Вам, Дорогі Родимці, святочні фейлетони. Писав про Вас, про себе, про Ваші і свої радощі та болі, а все, що написав — було для всіх нас, було для українців. Напишу бувало „земляки“, „ми“, „наш нарід“; „рідні громадяни“ і всі мене розуміють, про кого йде мова. Побажаю „Веселих Свят“ і легко стає на душі, що побажав усім своїм людям, цілому народові. А той нарід, як мене вчили, розсівся на великих просторах земної кулі від Дунайця по Терек, від Припеті по Чорне Море. Нічого собі просторик, дарма, що ріжно на ріжних мапах виглядає.

До цього простору і до цього народу гукав я кожного Різдва і кожного Великодня: „Веселих Свят!“

Тепер не те.

Напишу „Всім Землякам Веселих Свят“ — і зараз насувається питання: хто це ті Земляки, скільки їх, де вони і за кого їх тепер мають?

Вичитав я недавно в „Куріері Львовскім“ критику промови сен. Горбачевського в сенаті.

Сен. Горбачевський — каже куріерковий етнольоґ — домагався в сенаті автономії для сім мілюнів українців у Польщі! Звідки він їх стільки набрав? Адже крім поляків та жидів, живуть на тій території ріжні народи: „українці“, русини, бойки, гуцули, лемки, тутешні і багато інших! Звідки приходить сен. Горбачевський говорити в імені всіх тих народів?!..

Виходить так: Коли сен. Горбачевський не має права говорити в їх імени, то не маю права і я бажати їм усім, без вичислення, „Веселих Свят!“ Знов-же, вичисляючи в святочних побажаннях кожний з тих народів — не сталоб мені місця на решту фейлетону! До того я не міг би поминути і тих племен, які, що правда, в „Куріері Львовскім“ ще не самоозначились, але мають до цього право і за рік-два дістануть ендецький патент на нації.

Я, наприклад, знаю позитивно, що довкола Бродів живе плем'я, яке люди називають „куштунами“. Вони говорять зовсім іншою мовою, як українці чи русини, бо кажуть „вогорити“, „гочі“, „горати“ і часом „дзінь добрий“.

Коло Станиславова розсілися „гриси“, коло Коломиї „англіки“, коло Перемишля „кештани“, а в самій столиці Поділля, в Тернополі заховали до нині свою племінну окремішність знані з прикмет і хиб — „кавуни“.

Все це народи, народці, чи племена, може ще нині національно не самоозначені, але з повними кваліфікаціями дістати осібну краску на етноґрафічній мапі „Куріера“. Ручу, що якби добре пощупав Галичину, а тим більше Велику Україну, то знайшов би ще неодин нарід, який стогне під імперіялістичним чоботом українців, а прагне від літ самоозначення. Оці всі „пундики“, „лапотьники“, „уманські дурні“ і тим подібні „малеї“ все це як не народи, то напевно матеріял на них.

Прочитавши в „Куріері“ про таку величезну скількість народів у Галичині, я мало з досади не плакав: як і кому писати святочні побажання!?...

Пішов я до голови по розум. Здибав знайомого сусіда і з місця:

— Przepraszam pana, panie Janie. Pan mazur?

— Tak.

— A ja myślałem, że pan polak.

Пан Ян подивився на мене підозрливим оком.

— Czy pan śpi, czy o drogę pyta?!

— Nie, panie. Przecież mazurzy, to osobny naród?

Мій сусід похитав головою.

— Panie! — сказав з жалем у голосі. — Dotychczas miałem pana za inteligentnego człowieka. Przecież trzeba chyba kompletnego ignoranta, lub złośliwego śledziennika...

— Dziękuję. Już wiem kto redaguje „Kurjer Lwowski“...

Тому без тіни сумніву пишу:

Веселих Свят Вам, Дорогі Родимці!!...

І знаю до кого воно відноситься...

Галактіон Чіпка.

В. НЕСТОРОВИЧ.

Поміж добровільністю і примусом.

Зріст етатизму в Польщі і господарські інтереси українців.

У світі борються тепер дві господарські системи, а саме: система вільної і примусової господарки. Є краї, де цей спір уже вирішений. Залишаючи на боці СССР, з його від літ уже оформленим державним капіталізмом, вистарчить вказати на Італію, де минулий рік приніс остаточно здеклярований „корпоративний устрій“, з його примусовістю і цілковитим підпорядкуванням усього життя інтересам фашистівської ідеольоґії і держави.

Те, що діється в інших державах, навіть у Німеччині і в Америці, себто там, де „гітлеризм“ і „рузвельтизм“ зуміли надати вже господарській політиці деякі питомі риси, навіть там, отже майже скрізь, ідуть ще тільки р о з ш у к и доцільних шляхів. „Вільна чи звязана господарка“ — це майже всюди ще проблема, яка жде своєї не так теоретичної, як практичної розвязки.

Не є завданням цієї статті входити в детайлі гітлерівської, рузвельтівської чи іншої сучасної, а своєрідної змістом економічної концепції. Змагання кермувати господарськими процесами з державно-адміністраційного центру по зразкам всяких комуно-фашизмів не треба нам шукати у далеких їх батьківщинах. Подібне змагання слідне теж у Польщі. Але тому, що своїм розмахом воно менше „революційне“, у своїй динаміці не так рвучке, тому не має воно такого яскраво-реформаторського характеру і тому не записане ще в сучасній історії економічної думки, як своєрідна струя.

Проте ш л я х е т а т и з м у, на який станув польський уряд і по якому щораз дальше прямує, примушує вносити, що йдемо до якогось „устрою“, при якому десь на неозначеному ще ближче етапі, ждуть нас переміни, які все таки своєю далекосяглістю будуть історичні і переломові.

Не є теж завданням цієї статті розглядати всі прояви згаданого етатизму Польщі у теперішній його стадії. Тих проявів є чимало і сама їх реєстрація не далаб нам можливости розгорнути властивої теми, яка має торкнутись н о в о ї з а г р о з и нашого господарського розвитку, загрози, якої ми досі якслід не оцінили. Йде нам про з м і н у промислового закону, яка хоч і має вже за собою кількамісячну історію, проте досі не звернула в нас належної уваги на себе.

Від недавна голосною в Польщі, а зокрема серед нашого громадянства, є зміна структури кооперативної організації. У цій реформі, поминаючи всі інші з нашого національного становища лихі її сторінки, наявне є бажання держави з а п е в н и т и собі в п л и в на кооперативне життя.

Поставлені перед сумний факт, що не тільки відбирає нам чимало з нашого дорібку, до якого прийшли ми шляхом муравлиної праці, але теж позбавляє нас свободи рухів у дальшій розбудові нашого господарського життя кооперативним шляхом, ми не приглянулись іншій небезпеці, що також зависла над нашими головами. Тим разом заатакувала вона нашу п р и в а т н и ц ь к у п і д п р и є м ч и в і с т ь, отже другий шлях, яким ми розбудовуємо наше національне господарство. В нас навіть дехто думав поважно (не тільки для

якоїсь демонстрації) перетягнути той чи інший кооперативний візок на приватницькі рейки, щоби навантажене на ньому добро нібито рятувати від небажаної опіки.

Щоправда, досі не появився ще виконавчий розпорядок до нового промислового закону. Цей закон покищо „рамовий“ і конкретного змісту, який увійде у ці рямці, ніхто ще не знає. Знаємо тільки, що він передбачує можливість уведення примусових орґанізацій для поодиноких бранж і це вистарчилоб, аби збагнути всю його небезпечну суть і не менше насторожитись, як насторожились ми, коли підготовано новий правний стан для нашої кооперації.

В польських колах, і то не тільки в торговельних, ремісничих і промислових, але й у робітничих та хліборобських, справа примусових обєднань найшла широкий відгомін. Не зважаючи на те, що деякі бранжі поспішились уже і заявили свою волю зорґанізуватись у примусові обєднання, загально публична опінія Польщі поставилась неґативно до засади примусу, яку прийняли у промисловому законі. Ця опінія зовсім слушно вяже примусові бранжові обєднання з кермуванням усього господарського життя бюрократичним апаратом міністерства торговлі і промислу, вяже зі зміною теперішнього устрою, що досі все таки дає можливість орґанізувати варстати праці на приватно-господарській базі. Також Пром.-Торг. Палати допускають примусовість тільки у вимкових випадках, вказуючи на недоцільність її узагальнення на всі бранжі.

Мабуть зайвим було би представляти докладніше долю українських приватницьких станиць, які при здійсненні згаданих плянів силою права мусілиб іти в чужі орґанізації і піддаватись усім правилам та санкціям цих орґанізацій. Вже сама оцінка доцільности істнування поодиноких станиць, скільки лиха моглаб накоїти. А коли ще додамо, що ідея цього закону вродилась не тільки з етатистичних тенденцій в урядових верхах, але також із бажання деяких торговельно-промислових кол замкнути доступ до торговлі і промислу для нових кандидатів; дальше, коли зважимо, яке крайно непримириме відношення є навіть до наших суто-аполітичних змагань і скільки шуму робить у польській пресі кожна нова українська крамниця — то можемо уявити собі, в яких обставинах мусілаб проявлятись наша приватно-господарська підприємчивість, можемо представити собі марні виглями на дальший зріст нашого господарського дорібку. Ось на днях дорадкував проф. Ґрабський на сторінках „Курєра Варшавского“ катастер для українців, щоби в той спосіб замкнути нам шлях до поширення „стану посідання“. А скільки людей з „ідеями“ проф. Ґрабського, з думками про „нумерус кляузус“ для українців в усіх ділянках життя, ходить по нашій землиці не треба і згадувати...

Зростаючий інтервенціонізм держави, все пильніше встрявання польського уряду у приватну економіку, вважаємо явищем крайно шкідливим для дальшого добування господарських вартостей, потрібних для розвитку української нації. Заведення середньовічної цехової господарки, з неминучим диктатом держави, вважаємо взагалі реґресом, спричиненим безрадністю людей в обличчі кризи і проявом явно ворожим для розгортання розвоєвих сил у господарстві.

Інтервенція веде до пляново чи кермованої державним апаратом господарки. А ця знову вимагає сцентралізованих обєднань, на яких міг би спертись згаданий апарат, як сперся фашизм в Італії на 22 корпораціях. Корпоративну державу схарактеризував неподавно льондонський „Економіст“ як з господарського боку комбінацію монополю і протекції. Що для нас означають ці два поняття, над тим розводитись не треба.

ВЕЛИКА МАНІФЕСТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТИ У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 4. 1. ПАТ. Учора відбулася в салі державної опери велика маніфестація при участи уряду, партійних керманичів, провідників пробоєвих відділів і членів орґанізації з цілої Німеччини. Маніфестація мала виявити, що ні в уряді, ні в націонал-соціялістичній партії нема ніяких непорозумінь. Промовляли канцлер Гітлер і міністри Ґерінґ та Гес.

Канц. Гітлер гостро осудив кампанію німецьких еміґрантів закордоном про здогадні непорозуміння в уряді і в партії. Проповідаючи недалекий упадок націонал-соціялізму тільки компромітують себе. Мешканці басейну Сари хай знають, що в дні 13. січня ц. р. вернуться до своєї батьківщини. Противники повороту басейну Сари до Німеччини переконаються, що їхня спекуляція на розєднання німецького народу провалиться. Коли йде про оборону чести Німеччини, оборону краю і життєвих інтересів, тоді зустрінуться з однодушною поставою цілого німецького народу. Дякуючи за побажання з нагоди Нового Року канцлер заявив: Нехай Всемогучий збереже здоровими цілий німецький нарід і всіх вас, а Нов. Рік змiцнить нашого духа, щоби ми могли подолати всі заздрощ, перед якими станемо.

Офіційний комунікат каже, що на Новий Рік канцелярія канцлера довідалася про підготовку нової протинімецької кампанії у звязку з недалеким плебісцитом у басейні Сари. Тому рішено зорганізувати негайно маніфестацію провідників держави, партії й армії, що теж виконано до 24-х годин. З приводу маніфестації міністр летунства Ґерінґ заборонив перелітати літакам понад Берліном. 10 тисяч пробоєвиків замкнули подвійним кордоном Вільгельмштрасе, алею Унтер ден Лінден і палату канцлера аж до будинку опери. Сотні поліцаїв контролювали вуличний рух, забороняючи збиратися в більші гуртки.

ҐЕНЕРАЛЬНА ЧИСТКА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ДИПЛЬОМАТІВ.

Останніми днями переїхало через Варшаву до Москви кільканацять членів большевицьких посольств. З Берліна виїхав до Москви большевицький амбасадор Суріц. Одночасно з большевицької амбасади у Варшаві виїхало кілька урядовців. Деякі большевицькі дипльомати їхали до Москви під дискретною охороною здогадних „секретарів“. Ця поїздка большевицьких дипльоматів стоїть у звязку з убивством Кірова. Сталін переводить ґенеральну чистку на Кремлі між своїми дипльоматами. Декількох з них вернулось уже на свої становища. Доля тих дипльоматів, які залишились у Москві, невідома навіть найближчій рідні. Кружляють поголоски, що шістьох дипльоматів арештувало ГПУ.

ВІСТИ ЗІ СВІТА.

ХТО БУДЕ ҐУБЕРНАТОРОМ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ?

Перед кількома днями принесли деякі закарпатські пресові орґани вістку, що чсл. уряд іменував ґубернатором Підкарпатської Руси посадника Ужгороду, греко-кат. священика о. Константина Грабаря, який є ставлеником агґрарної партії, а в мовному спорі зберігає невтральність, лявіруючи між народовцями й москвофілами. Вістка ця виявилася передвчасною: чсл. уряд, як подає чеська преса, ще й досі не рішився на особу нового ґубернатора.

ПРОДОВЖЕННЯ ВИЇМКОВОГО СТАНУ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД, 4. 1. ПАТ. Спеціяльна делеґація кортезів, яка урядує без перерви, уповажнила мадридський уряд далі продовжити виїмковий стан у цілій Еспанії.

Щоденник „Інформасіонес“ повідомляє, що слідство у справі перепачковування зброї виявило вину колишніх двох міністрів републиканського уряду.

ПРИЇЗД МІН. ЛЯВАЛЯ ДО РИМУ.

ТУРИН, 4. 1. ПАТ. Нині в год. 9.15 рано приїхав мін. Ляваль до Турину. Міністра привитав в імені Мусолінія кн. Гаспарелі і представники місцевого громадянства. За 10 хвилин міністр відїхав до Риму.

ВЕЛИКІ ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В СССР.

„Дейлі Експрес“ повідомляє, що в Ленінграді і в Москві дійшло до великих протижидівських заворушень. Робітники кількох большевицьких фабрик побили тяжко жидів тому, що Зіновєв і Троцький та інші жиди довели до вбивства Кірова. Хвиля протижидівських заворушень охопила цілий СССР. Щоби припинити, вжито військо. У большевицьких шпиталях лежить багато жидів, ранених підчас останніх заворушень.

МАНІФЕСТАЦІЇ У ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 4. 1. ПАТ. Перед відїздом з двірця у Парижі численна юрба уладила міністрові Лявалеві велику овацію. Міністр заявив: Я щасливий, що їду до Риму з метою затіснити приязнь між обома державами. Радію, що буду співпрацювати з Мусолінієм над замиренням народів.

25 СМЕРТНИХ ПРИСУДІВ В ЕСПАНІЇ.

Підчас процесу проти 62-ох мешканців містечка Тіроп, які брали участь у революції, 25 підсудних суд засудив на кару смерти, 6 на досмертну тюрму, інших на довголітню вязницю.

РЕҐЕНЦІЙНА РАДА ПЕРЕГОВОРЮЄ З ХОРВАТСЬКИМИ ПРОВІДНИКАМИ.

ПАРИЖ, 4 1. ПАТ. Премієр нового юґославянського уряду Єфтич відчитав учора пополудні в скупштині заяву про напрямні своєї політики. Премієр заявив, що буде продовжувати політику короля Олександра супроти сусідних держав. Терор і змови не можуть бути знаряддям міжнародньої політики. Юґославянський уряд зробить усе, щоби висвітлити вбивство короля Олександра і виміряти належну кару. Мир і добрі взаємини між народами вдасться вдержати під умовиною, що держави льояльно виконуватимуть рішення Ліґи Націй у справі марсельського злочину.

БЕРЛІН, ПАТ. У політичних колах кружляє поголоска, що реґенційна рада веде переговори з провідником хорватів д-ром Володимиром Мачеком, який перебуває тепер у Загребі. Тому до Загребу виїхав довірений політик реґенційної ради, щоби з Мачеком устійнити умовини порозуміння. Д-р Мачек у найближчих днях виїде до Відня на лікування, опісля візьме активну участь у політичному житті Юґославії.

ПРЕМ. ФЛЯНДЕН ПРО ПОЛІТИКУ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 4. І. ПАТ. Тижневик „Кандід“ оголосив інтервю з прем. Фляндена на тему господарської і загальної політики уряду. Згадуючи про управильнення збіжевого ринку премієр заявив, що є рішучим противником завдалегідь накинених цін. Держава може інтервенювати між продуцентами тільки тому, щоби їм запевнити свободу, яку слід зорганізувати і боронити на випадок потреби. В найближчому часі уряд предложить проект організації французької продукції. Премієр заторкнув теж проблему надпродукції французької інтелігенції. Заявив, що тепер Франції більше потрібні мулярі, теслі та інші ремісники, ніж безробітні інжиніри. Французьке громадянство переживає часи великих перемін. Нинішна молодь має інші ідеали, ніж старше покоління. Молодь захоплюється спортом і виявляє велику активність, яка безперечно оживить державне життя. Оживлення господарського життя можливе тільки зі зростом довіря. Слід скінчити з тезавризацією гроша. Ощадні французи повинні виявити більше довіря на випадок інтенсивнішого господарського розвитку і буджетової надвижки.

Фляндер підкреслив, що тепер не слід спішитися з реформою конституції. Найважнішою справою управильнити взаємини між виконавчою і законодатною владою. Передбачена теж зміна системи голосування, бо теперішня є перестаріла.

Згадуючи про істнування у Франції півмілітарних організацій премієр заявив, що уряд не допустить, щоби ці організації виконували натиск на нього. Військову політику буде вести уряд таку, яка відповідатиме потребам хвилини. Небезпека війни істнує. Кожна держава мусить памятати про свою безпеку.

На питання кореспондента про захоплення деяких французьких політиків диктатурою Гітлера прем. Фляндер відповів, що французи надто інтелігентні, щоби згодились на диктатуру, яка заповняє вязниці і приневолює ціле громадянство жити у постійнім страху і мовчанці.

ҐАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ АВСТРІЇ.

ПАРИЖ, 4. 1. ПАТ. „Ле Журналь“ пише, що ґарантійний договір у справі незалежности Австрії складатиметься з трьох частин. І так незалежність Австрії ґарантуватимуть три сусідні з Австрією держави, а саме: Італія, Югославія і Чехословаччина. Німеччину і Мадярщину запросять опісля приступити до цього договору. Крім того до договору запросять ще ті держави, які зацікавлені у вдержанні ладу. Ці держави це В. Британія, Франція, Румунія і Польща. Така комбінація запевнить участь держав Малої Антанти і Польщі, яка противиться багатостороннім пактам. Вкінці передбачують теж приступлення до цього пакту держав балканської антанти, себто Туреччини і Греції. Ґарантійний договір постановляє, що на випадок заворушень в Австрії договірні держави вишлють негайно своїх делеґатів на спільну нараду. Крім того договір забороняє договірним державам встрявати до внутрішніх справ. Вкінці договір зясовує постанови 10. статті пакту Ліґи Націй у справі взаїмної ґарантії кордонів, зобовязання про ненапад і подає дефініцію неагресії.

ГОСПОДАРСЬКА РАДА БАЛКАНСЬКОЇ АНТАНТИ.

БЕРЛІН, 4. 1. ПАТ. В Атенах відкрив учора міністер закорд. справ Максімос сесію господарської ради держав балканської антанти. Предсідником вибрали грецького делеґата Варварососа. Конференція обговорить справу господарського зближення балканських держав. Ця сама справа буде темою нарад міністрів закорд. справ балканських держав підчас зїзду, який відбудеться у травні ц. р. у Букарешті.

АНҐЛІЯ ОРҐАНІЗУЄ ОБОРОНУ СВОЇХ ДОМІНІЇВ.

ПАРИЖ, 4. 1. ПАТ. Ґенеральний секретар британського кабінету і комітету імперіяльної оборони сер М. Ганкей вертається до Льондону по чотиромісячній подорожі до Канади, Австралії і Нової Зеляндії, щоб обговорити справу імперіяльної оборони з їхніми урядами. Сер Ганкей у свому звіті радить завести в Австралії постійні військові вправи і зорґанізувати оборону Австралії за найближчих 10 літ. Орґанізацію оборони переведе британський ґенерал. Радить ввести в Австралії одну ширину залізничих рейок, щоби влекшити мобілізацію і транспорти військ. Кажуть, що звіт написав сер Ганкей на прохання австралійського уряду. Подорож сер Ганкея має велике політичне значіння, бо управильнить політику оборони доміній.

НОВЕ ПОЛІТИЧНЕ ВБИВСТВО НА СОВ. УКРАЇНІ.

МОСКВА, 4. І. ПАТ. У селі Хвастівка в Донецькому басейні вбито на політичному тлі члена місцевого совіту. Шістьом підозрілим у вбивстві „кулакам“ грозить кара смерти.

ПЕРШІ ПЛЄНАРНІ ЗБОРИ СОВІТІВ.

МОСКВА, 4. І. ПАТ. Відбулися тут перші пленарні збори совітів із участю 2.056 новообраних делеґатів. На засіданні були: Сталін, Молотов, Каганович, Ворошилов, Орджонікідзе й ін.

Від освіти залежить майбутність — нехай кожний зложить „Дар Просвіті“.

ІТАЛІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ПОСУВАЮТЬСЯ У ГЛИБИНУ АБІСИНІЇ.

ЖЕНЕВА, 4. 1. ПАТ. Уряд Абісинії надіслав до ґенерального секретаріяту Ліґи Націй чергову телеграму про похід італійських військ у глибину Абісинії. Коло міста Ґерльоґубі дійшло до боїв з етіопськими військами. Абісинський уряд домагається від Ліґи відповідних заходів, щоби забезпечити мир.

Ґенеральний секретар Авеноль відповів телеграфічно абісинському урядові, що зміст телеграми переслав членам Ради Ліґи, яка зійдеться на наради в дні 11. січня ц. р.

ЖЕНЕВА, 4. 1. ПАТ. Італійський уряд заперечив вістки абісинського уряду заявляючи, що італійські війська від кількох років стоять залогою в Аффубі і не посуваються в глибину Абісинії. Італійська нота заперечує теж, начеби італійські війська бомбардували місто Ґерльоґубі.

400 САМОГУБСТВ У СССР.

„Ексчендж Телеграф“ повідомляє, що за останні два тижні з приводу масових арештувань по вбивстві Кірова цілий СССР охопила психоза самогубств. У самім Ленінграді і в Москві скінчило самогубством понад 400 людей.

СЕНЗАЦІЙНІ ПЛЯНИ ПРЕЗ. РУЗВЕЛЬТА.

Відручне письмо до конґресу.

ВАШИНГТОН, 4. 1. ПАТ. През. Рузвельт оголосив нині відручне письмо до конґресу. Президент радить скасувати допомоги для безробітних з фондів поодиноких стейтів. Для боротьби з безробіттям радить перевести публичні роботи на велику мірку. Відповідні кредити на публичні роботи дасть уряд. З 5 міліонів безробітних, які дістають допомоги, тільки півтора міліона діставатиме допомоги дальше. 3 і пів міліона безробітних пратюватиме при публичних роботах, які матимуть величанське значіння.

У понеділок оголосить през. Рузвельт нове відручне письмо про необхідні кредити на зреалізування цього пляну.

Господарське положення поправляється і тому хай спекулянти бережуться. У цілім світі йдуть великі зміни. Гасла суспільної справедливости стають головною цілю. Туди поямує теж американський нарід. Одначе ще дотепер у Злучених Державах не скасовано давних привілеїв і не збільшено прав тим, які їх не мають. Президент не думає поборювати такого зиску, який запевняє громадянам право до життя на відповідному рівні. Зате відкидає змагання здобути багацтво надмірними зисками. Таке багацтво дає деяким людям не тільки перевагу над іншими людьми, але і над публичними справами.

Розглянувши дотеперішнє законодавство, для боротьби з безробіттям президент ствердив, що всеж таки безробіття триває дальше.

Положення у світі не устійнене. Віджвають колишні пристрасти і змагання до нових зброєнь. Злучені Держави зацікавлені у вдержанні миру.

Конструктивні заходи доведуть до відпруження. Згодом положення покращає і надійде час, коли запанують практичні форми урядів, складених з представників народу. Тоді привілеї будуть загибати, добробут буде зростати.

НЕВДАЛА КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

ВАШИНГТОН, 4. 1. ПАТ. Коли през. Рузвельт їхав до Капітолю на конґрес, щоби виголосити відручне письмо, поліція придержала на кілька метрів від президента комуніста, який хотів виголосити підбурюючу промову.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У неділю виїзджає польська делеґація до Льондону на переговори у справі торговельного договору.

— У Парижі закінчились з успіхом італійсько-французькі торговельні переговори у справі заключення нового договору. Контингентовий договір буде обовязувати три місяці. Опісля можна буде його продовжувати знову на три місяці.

— Комісія сенату Злучених Держав, яка веде слідство у справі торговлі зброєю, зажадала від сенату на продовження слідства 10.000 долярів.

— Союз литовських шавлісів (стрільців) зреорганізовано так, що доручено йому протилетунську і протигазову оборону, військовий вишкіл та інші завдання звязані з обороною краю.

Святочні і новорічні побажання.

Дорогій Рідні та усім добрим знайомим і Друзям шлемо щирі бажання Веселих Свят і щасливішого Нового Року — **Д-р Михайло і Олена Волошини.**

З нагоди Свят Різдва і Нового Року щирі побажання всього найкращого складають дорогій Родині і усім Вп. Приятелям і Знайомим — **Марія і Ярослав Колтуніоки.**

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року найщиріші побажання пересилає — **О. Горчинський з ріднею. Львів — Підвалля 9, І.**

З Різдвом Христовим і Новим Роком — привіт і щирі бажання Рідні, Приятелям і Знайомим в краю і за кордоном пересилає — **о. Я. Чемеринський і Рідня.** Львів-город, 5. І. 1935.

Рідні, Приятелям і Знайомим пересилаємо щирі побажання „Веселих Свят“ і кращого „Нового Року“ — **Олекса і Стефанія Яворські.**

Анна, Христя і Іван Мартюки бажають Родині та Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

З Різдвом Христовим пересилаємо усім нашим Щирим Знайомим і Своякам сердечні бажання святочні і новорічні. — **Д-р Степан і Бляика Баран.**

Замість святочних побажань складають на „Рідну Школу“ 10 зол. — **Ліна і Микола Малицькі зі Шляхтинець.**

З Різдвом пересилаю побажання всього добра рідні, другам, знайомим у краю і поза ним — **Адрій Мельник. Львів, 1. І. 1935.**

Усім рідним і знайомим щирі бажання Веселих Свят й щасливого Нового Року! — **о. Омелян Квіт,** Камінка Стр.

Усіх своїх Вп. Членів, прихильників, співробітників і відборців календаря-альманаха „Дніпро“, краєві національні установи й усі емігрантські організації в Польщі й поза Польщею — із святами Різдва й Нового Року поздоровляє — **Українське Товариство Допомоги Емігрантам з України у Львові (Руська 3).**

Юлькам з Осмолоди та всій родині і знайомим пересилають бажання Веселих Свят — **Левицькі, Львів, Львівських Дітей.**

Кооператива Українських Студентів Техніки в Данцігу бажає всім своїм прихильникам та довжникам Веселих Свят!

Корпорація „Чорноморе“ — Данціг складає щирі побажання з Різдвом і Новим Роком своїм Почесним Членам-Добродіям, Почесним Панам, Старій Хаті, Братним КК!, Товариствам і Прихильникам.

Родичам, свякам, товаришам праці, приятелям, прихильникам і знайомим Веселих Свят бажають — **Ярослава і Василь Мудрий.**

Своякам, Приятелям і Знайомим мої святочні і новорічні бажання. — **Володимир Несторович.**

Щире „Христос Раждається“ та бажання Веселих і Щасливих Свят Рідні, Приятелям і Знайомим пересилають — **Евгенія, Евген і Леся Храпливі.**

Дорогій Рідні та Знайомим пересилають щирі побажання Веселих Свят та щасливого Нового Року. — **Крушельницькі-Никифоряки, Станиславів.**

Усій Дорогій Родині і Знайомим у Львові і на провінції бажаємо Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Марія і Д-р Іван Грицаї.**

З Різдвом Христовим і Новим Роком — привіт і щирі бажання Рідні, Приятелям і Знайомим в краю і за кордоном пересилають — **Ольга і Роман Голіяни.**

Т-во Укр. Студентів Хемії „Смолоскип“ в Данцігу бажає всім знайомим Товариствам і Шановним пп. Докторам та Інжинірам членам Т. У. С. Х. С. Д., Веселих Свят та Щасливого Нового Року.

Усім Знайомим, Приятелям та усій Рідні щирі бажання Веселих Свят складають — **Василь та Іванна Левицькі.**

Всім далеким і близьким знайомим, родині й товаришам Веселих Свят — **Анатоль Курдидик.**

Усім львівським і замісцевим приятелям і гарним знайомим „Веселих Свят“ бажає — **І. Кедрин.**

Усім моїм Рідним та Знайомим пересилаю щирі бажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Роман Пашківський.**

Щиросердечні бажання Веселих Свят пересилає своїм приятелям і знайомим — **Остап Луцький.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року Рідні, Свякам і Знайомим бажають — **Надія і Любомир Макарушки.**

Усім Рідним, Приятелям і Знайомим у краю й на еміграції Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають — **Дора й Василь Сімовичі.**

Усій ближчій і дальшій Рідні та всім Знайомим бажаємо Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Ірина й Андрій Ластовецькі.**

Замісць окремих різдвяносвяточних і новорічних побажань Рідні та знайомим складаю 8 зол. на Шпиталь ім. Митрополита Шептицького у Львові. — **о. Гр. Воскрес, Сопіт.**

Вуйкам з ріднею, Стрийкові, Приятелям і знайомим Веселих Свят бажає — **Михайло Хомяк.**

Всім Дорогим Своякам і Високоповажаним Знайомим бажають Веселих Свят та щасливого Нового Року — **Ірина і Маркіян Кисілевські.**

Дорогій Рідні, Товаришам шкільної лавки, Співробітникам Кр. Мол. Союзу „Маслосоюз“, всім Знайомим бажання Веселих Свят та щасливого Нового Року складають — **Степан і Софія Щуровські, Бельско.**

Всім Кревним, Приятелям і Знайомим у Васючині, Виткові, Копичинцях, Мшані, Нижбірку, Ператині, Підністрянах, Тарнавці, Тернополі, Черниці, Яворові бажають Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Софія і Клим Шанковські, Ланцут.**

ВП. Панству І. Божейкам, Всч. о. Совітникові С. Височанському і П. Пву М. Дичкевичам в Перегноєві та Вп. П-тву С. Гарбузам, С. Галавам, Є. Данилевичам, С. Личкам, А. Кміцикевичам, В. Кріликам, М. Куницьким, В. Левицьким, І. Палчинським, М. Сеникам, М. Хамулам, Д. Шульгам та всім Друзям в Глинянах складає сердечні бажання — **Гриць Будзінський.**

Видавництво й Редакційна Колегія Укр. Заг. Енциклопедії бажає усім своїм ВП. Співробітникам і Передплатникам „Веселих Свят“ і „Щасливого Нового Року“.

Юнашків, пов. Рогатин: З нагоди Празника Рождества Христового складають найщиріші побажання Веселих Свят і щасливого Нов. Року для Рідні і Знайомих — **о. Ст. і Анна Кіржецькі.**

Родина **інж. Назара Гнатюка у Празі** бажає усім своїм знайомим всього найкращого в наступнім Новім Році.

Всім Знайомим і Прихильникам найщиріші побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Глинські — Фортуна Нова.**

В дні Різдва Христового витають цею дорогою всіх своїх Приятелів і Знайомих у Львові, в краю і за кордоном — **Софія і Михайло Тараньки.**

З нагоди Святочних Днів Різдва Христового і Нового Року бажаємо свіжих сил Кревним, Знайомим і Товаришам (кам) праці до нових трудів! — **Стефанія і Іван Филиповичі.**

Щирі побажання Веселих Свят та щасливого Нового Року своякам і знайомим пересилають — **Теодор і Софія Миссаки, Пикуличі.**

Вп. П. Горникевичам, Туринам, Бабелюкам і д-рові О. Грицаєві у Відні, Калиничам у Тарнавці та всій своїй Родині бажаю Веселих Свят і всього найкращого в новому році. — **Д-р Іван Німчук.**

Рідні і знайомим бажають всього найкращого — **Скопляки.**

Замість індивідуальних бажань отсею дорогою Знайомим і Приятелям бажаю Веселих Свят і щасливого Нового Року — **посол Дмитро Великанович.**

З нагоди свята Рождества Христового і Нового Року складаємо всім нашим Відборцям і Прихильникам бажання Веселих Свят. — **Фабрика свічок „Керос“.**

Найщиріші побажання з нагоди Різдва Христового засилає Вп. Управам і Співробітникам українських Установ, як також своїй численній Вп. Клієнтелі — **„Союзний Базар“,** Львів, Руська 20.

З Різдвом Христовим бажає своїм клієнтам всього найкращого — **кравецька робітня Василя Хомина, Львів, Домініканська 11.**

Всім нашим Відборцям шлемо з нагоди Різдва Христового і Нового Року якнайщиріші побажання — **„Декоро“,** Львів, Потоцького 58.

Всім своїм Покупцям шлемо побажання Веселих Свят **„Ома“,** галянтерійний склад товарів, Стрий, 3. Мая 20.

Пилип Борис, галянтерійний склад товарів, Стрий, Ринок — шле своїм Покупцям побажання Веселих Свят.

Ресторан і кімнати до снідань **В. Бізанц,** Стрий, Нар. Дім — бажає ВШ. своїм Гостям Веселих Свят.

Ресторан і кімнати до снідань **„Асторія“ Р. Дітріх,** Стрий, 3. Мая — бажає своїм Вп. Гостям Веселих Свят.

Дентистична Амбуляторія **Д-р Ф. Герц,** Стрий, 3. Мая — бажає своїм Вп. Клієнтам Веселих Свят.

Техн. Дентистичне Заведення **Д. Каца** — Стрий, Міцкевича 24 — бажає своїм Вп. Клієнтам Веселих Свят.

В СПРАВІ КАРТУСЬКОЇ БЕРЕЗИ.

Відповідь премієра Козловського на інтерпеляцію.

Премієр Козловський переслав маршалкові сойму відповідь у справі інтерпеляції ендецьких послів щодо поведінки з особами, інтернованими в Картуській Березі. Премієр покликався на переведені урядові доходження, які ствердили, що прохарчування інтернованих є бездоганне, хліб та інші харчеві продукти були все здорові. Інтерновані мають достаточну лікарську опіку, ніхто ніхто не бє, інтерновані мають сухе приміщення, сплять на сінниках зі соломою, сплювачки миють не руками тільки шматами. Всякі урядові інспекції ствердили, що ніякого знущання поліцистів над інтернованими не було.

Чверть століття минуло, від коли українське громадянство стануло організовано до боротьби з алькоголем і нікотиною. Від ряду літ в святочний час гомонять важливі кличі Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження“: „Святкуйте без алькоголю!“ Так і в цьому році під Різдво Христа кличемо: Святкуйте тверезо! Не безчестіть радісного дня пяними піснями та пияцькими вигуками. Ратуйте своє здоровля і здоровля своїх нащадків, бо алькоголева грізна отрута мститься з роду в рід. Не викидайте грошей на злочинний трунок, що руйнує здоровля, маєток та поневолює тіло й душу. В радісний день Різдва Христа й Ви причиніться до визволення нашого народу з оков алькоголізму, що їх від віків двигаєте. Святкуйте без алькоголю і тютюну!

ГОЛОВНА РАДА Т-ВА „ВІДРОДЖЕННЯ“.

Ялинка з неба.

Збанижався Святий Вечір. Пан Святослав похмуро ходив по кімнаті. Його турботи дійшли вже до зеніту: незаплачене комірне, запротестований вексель, при душі ані сотика. Рідня чекає на ялинку.. в кишені пусто.

Що робити? — думав. Про ялинку ані мови, хіба спаде з неба. В тій хвилині відізвався дзвінок; При дверях листар. Вручив типову урядову коперту. Пан Святослав тільки побіжно глянув на неї. Походила з якогось банкового дому, чи контори виміну. Не варт отвирати. Вже знав про що йде. Певно погрожують екзекуцією за запротестований вексель.

І то може екзекуція на сам Святий Вечір? Понурі думки ставали чимраз чорніші і більше розпучливі.

Війшла жінка.

„Славку що буде з Ялинкою?

Перва його жінка за сть, скочив і показуючи на коперту, що лежала на столі, крикнув:

„Ялинка? Маєш! Бери! Оде наша цьогорічна Ялинка. Ялинка з неба

Жінка глянула підозріло на пана Святослава. Підійшла до стола і спокійно відчинила лист. Почала голосно читати:

„Маємо честь повідомити, що в останнім дні тягнення третьої кляси виграна 20.000 зол. впала на число закуплене Вами у нас. Просимо зголоситися до нашого бюра.“

Дикий крик вирвався з грудей пана Святослава.

„Ні, неможливо! Ах! А я не хотів навіть відчиняти коперти. Ах! Ах!

Дивилася на нього не розуміючи у чому річ

— Не сподівалася — промовила в кінці — що щастя відбере Тобі розум.

НОВИНКИ

— Усім нашим співробітникам, передплатникам, читачам і прихильникам бажаємо з нагоди Різдва Христового всього добра і Веселих Свят.

— Хочете мати добре футро, ідіть до відомої фірми Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3, тел. 54—46, яка поручить добрий товар совісно, виконає солідно, легко і точно. 187

— **Союз Українок Еміґранток** у Львові влаштовує 9. січня 1935 р. при вул. Зеленій 7 I. пов. праворуч Ялинку для дітей і танці для дорослих. Музика Яблонського. Початок в год. 5., танці в год. 9. 766 2—2

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, Хорущини 3**, поручає: ковдри, матраци по найдешевших цінах. Переробляє ковдри по 5 золотих, матераци по 7 зол. 639 19-100

— **Фризієрські сальони** для пань і панів та косметичні — Т. Кутковський, Сикстуська 14, тел. 106—88. 85/87 5—15

— **Приймаю як давніше** в моїм дентистичнім заведенні від 9—1 і 3—6, в неділі і свята від 9—10. Львів, Сикстуська 17. — **Насс.** 725 1-3

— **Управа Н. Лічниці** подає до відома заінтересованих, що від 1. І. ц. р. має апарат до діятермії для лікування відповідних недомагань, доступний для загалу щодня в передполудневих годинах. 818

— **Не забувайте** про одиноку в середмісті українську крамницю кольоніяльних і споживчих товарів **Степанії Курдидик, Львів, Руська 1.**

— **В листопаді та грудні 1934 р.** здали дипльомові іспити на Високій Технічній Школі в Данціґу отсі члени С.У.С.О.Д-а: Володимир Патрило з Тернополя (фак. електротехн.), Омелян Шепарович з Колодіївки (фак. корабельний), Володимир Шиприкевич з Острівців та Петро Яворський з Токів (оба фак. будівельний). 828

— **Українські авдиції у львівському радіо.** Львівська радіостація передаватиме в понеділок 7. січня богослуження з Успенської церкви у Львові. Початок в год. 10.00. — В середу 9. січня передаватиме львівська радіостація коляди та щедрівки у виконанні хору Успенської церкви у Львові під дир. п. Прокоповича-Орленка. Початок в год. 17.35. — В середу 9. січня д-р Денис Лукіянович матиме у львівському радіо відчит п. н. „Федькович, співець Карпатських гір“. Початок відчиту в год. 21.30.

— **VI. Вистава А.Н.У.М.** Вистава Асоціяції відчинена у всі дні свят від год. 10. до 3., при огрітих салях. Минулого тижня появилися на неї дві дуже прихильні оцінки в „Веку Новім“ пера доц. унів. д-ра Маєвського і у „Хвілі“ А. Лявтербаха. Оба рецензенти дали просто захопливі думки про творчість наших мистців ставлячи Виставу дуже високо. З позамісцевої преси помістили прихильні вістки про Виставу краківський мистецький журнал „Тиґоднік Артистув“ і чеська газета „Прагер Прессе“.

— **Відновлене кіно у Львові.** Кіно „Касіно“ переробило свій вхід від фронту вул. Леґіонів, пристосовивши там прегарне фоє для гостей. Гості, які хотять чекати на початок програми або знайомих, не потрібуватимуть вистоювати на дворі.

— **УКТОДІ** (Українське Товариство Допомоги Інвалідам) бажає в імені інвалідів У.Г.А. Веселих Свят і щасливого Нового Року всім Добродіям, Членам, Жертводавцям, Прихильникам та людям доброї волі. Коли радість засяде до Вашого стола, памятайте, щоб вона завитала також під стріху українського інваліда. — Львів, січень 1935 р. — **Головна Рада.**

— **„Жорна“ і „Комар“ обєднались.** Ті, що взяли в руки 1-е цьогорічне число „Комара“ і прочитали універсал про його обєднання з „Жорнами“ не вірили, вважаючи це жартом. Тимчасом оба ці гумористичні двотижневики справді обєднались під спільною назвою „Комара“ і від 1. січня 1935 р. стають тижневиком. Ті передплатники „Жорен“, що прислали передплату на 1935 р. діставатимуть тепер тижневик „Комар“.

— **Гарний дар для дітей Лемківщини.** Пані Анастазія Кочанова з Жоліет у Зл. Державах прислала до видавництва „Світ Дитини“ 5 долярів, жертвуючи їх на книжки для дітей на Лемківщині. Ця жертва на культурну ціль нашої землячки, яка, хоча не походить з Лемківщини, дала доказ великого зрозуміння дитячої книжки, повинна заохотити всіх наших земляків за океаном, щоби наслідували примір п. Кочанової та щоби таким чином можна було в кожнім селі на Лемківщині уфондувати з тих жертв дитячу бібліотеку.

— **Спис жертв на будову шпиталю ім. Митроп. Андрея.** Виказ XLII. Зложили: 422 зол. І Кривецький із продажі портретів; 40 зол. дек. ур. Бібрка; по 25 зол.: Д-р В. Станецький Львів, з нагоди свого вінчання, Т-во „Зоря“ Судова Вишня й Учительська Каса Львів; по 20 зол.: Д-р Т. Сонєвицький Ст. Самбір, кооп. „Єдність“ Підберізці й дир. Ол. Костик замісць квітів на могилу Д-ра Довбуша; 16 зол. збірка І. Кургана; по 10 зол.: Д-р Л. Залужний Золочів, Рев. Союз Львів, М. Гнатів Гайворонка й Ірина Н. Н.; по 5 зол.: І. Гнатюк Перемишль, Д-р Т. Білинський Збараж і О. Бурачинський Хмільниці; 3 зол. пар. ур. Солонка; 1 зол. О. Мороз Львів.

— **Хліборобський Шлях**“, орган б. гетьмана П. Скоропадського з Берліна, у свому різдвяному числі з 6. січня 1935 р. поновив напади на наш щоденник. На невідповідальні клевети редакторів цього тижневика відповідати не будемо. Справу передаємо до суду. У відповідь на них проголосимо в свому часі судовий вирок.

— **За знищення стшелецької вивіски.** Золочівський суд розбирав справу Василя Демчака і Володимира Кушніпрука зі Стонкова пов. Радехів, яким закинено, що ушкодили вивіску відділу Стрілецького Союзу. Оба дістали по 5 місяців вязниці без припинення кари.

— **За ОУН.** В окружному суді в Золочеві відбулася перед лавою присяглих розправа проти Володимира Патковського, обвинуваченого в діяльности з приказу ОУН. Засудили Патковського на 5 літ вязниці та втрату горожанських прав на 8 літ.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Держ. Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 10.000 зол. на ч. 59614, 63524, 96701, 115083, 122487. 5.000 зол. на ч. 33090, 57796, 94813, 148073, 157126. 5.000 на ч. 163885. 2.000 зол на ч. 152742, 155732, 156664, 157364, 107626, 108383, 129855, 127993. 2.000 зол. на ч. 932, 11049, 15590, 20517, 36695, 59024, 62816, 78325, 83033, 84601, 86702, 110172, 119458, 121256, 128852, 131495, 168072, 174849. 1.000 зол. на ч. 840, 2647, 4206, 6728, 8188, 9843, 15097, 16578, 22213, 28009, 35443, 35799, 36300, 45384, 45468, 52240, 54231, 55917, 60895, 61603, 61825, 62257, 67584, 72468, 84408, 97791, 98168, 101192, 113155, 127635, 130235, 154512, 156717, 162530, 169619, 173507, 1.000 зол. на ч. 54666, 60635, 73696, 75306, 84978, 85403, 11235, 19471, 24543, 32994, 36819, 41753, 48984, 138020, 148061, 151792, 156651, 92255, 96317, 111761, 119108, 123367, 127993.

— **Львівська хроніка.** При вул. Чарнецького ч. 26. вибухла пожежа в мешканні п. В. Дорошенка наслідком хибної будови печі. Вогонь згасила пожежна сторожа. — На вул. Набеляка переїхав на смерть магістратський вантажний самохід 7-літнього Генрика Зимного, що санкувався на вулиці. — Військова влада постановила, що військо, яке тепер займає бараки при вулиці Кадетській та Пелчинській, має опорожнити їх. Управа м. Львова побудує на цьому місці величезний будинок для управи бюр міської електрівні. — Жінці кпт. Регули на вул. Левицького вирвав якийсь злодій з рук торбину з готівкою 60 зол. — В ресторані при вул. Янівській сержантові З. М. якась принагідна приятелька вкрала 600 зол. і лишивши йому на памятку парасольку, втікла.

— **Краєва хроніка.** До кіна „Рай“ у Станиславові вломився невідомий злочинець і ушкодив усю звукову інсталяцію, чим заподіяв шкоди на 3000 зол., а крім того вкрав ріжні річи вартости понад 1000 зол. — У Станиславові за Галицькою рогачкою над берегом Бистриці найшли тіло ок. 45-літнього мужчини. Бритва найдена біля нього вказувалаб на самогубство. — В Чорнушовичах пов. Львів згоріла гаївка зі стодолою і стайнею наслідком необережности з вогнем. — На дорозі біля села Айнзідель пов. Львів ограблено Антона Гірака, якому грабіжник забрав клунок з біллям і готівку 6 зол. Поліція арештувала Стефана Гаєвого з Никонкович і відобрала йому зрабований готівку та клунок.

— **Невияснена смерть жінки.** Минулого четверга запав присуд у справі львівського лікаря гінекольога д-ра Швіґера, що лічив селянку з Могильниці чортківського повіту, яку найшли опісля неживу в лісі біля Старого Села. Д-ра Швіґера увільнено від всіх закидів, що стояли у звязку з його ґінекольоґічною практикою, а засуджено на один рік вязниці з припиненням за намагане перекупство постерункового. Увільнено теж його фактора Шляка, що привіз був Кіндратову до Львова. Таким чином загадочна смерть цієї жінки лишилася невияснена.

„КНИЖКА НА ЗАХІД“.

Просимо жертвувати підчас Свят трохи часу і висортувати зі своєї бібліотеки непотрібні Вам книжки та прислати їх на адресу Т-ва „Просвіта“ у Львові. Книжки потрібні на захід і для еміґрантів на чужині.

Не жалуйте прочитаних книжок, вони й так Вам непотрібні, а ми вишлемо їх туди, де вони зроблять велике діло.

Канцелярія Т-ва „Просвіта“.

СПОРТ.

КОМУНІКАТ У. С. С.

У. С. С. повідомляє, що лещетарський рейд у Сколівщині, заповіджений на 7. і 8. січня ц. р. не відбудеться тому, що нема відповідного снігу. Новий речинець рейду своєчасно оголосимо.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Наталя Лівицька-Холодна: ВОГОНЬ І ПОПІЛ. Збірка поезій. Видавництво „Варяг". Варшава 1934. Ст. 68. Форм. 16°.

Богдан Ігор Антонич: ТРИ ПЕРСТЕНІ. Поеми й лірика. Накладом Богдана Дороцького. Львів, 1934. Стор. 80. Форм. 16°.

Інж. І. Лапчук: ІНСТРУКЦІЯ В СПРАВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ШПИХЛІРОВОЇ СЕКЦІЇ ПРИ КРУЖКАХ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ". Стор. 16. 1934. Ціна 15 сот. з пересилкою. Останні вередливі роки та стихійні нещастя серед селян наказують нам боротися проти голоду. Одним із способів цієї боротьби є організування шпихлірів, магазинів зсипу збіжа на чорну годину. Та не тільки на чорний день, а при цьому можна організувати доходну торговлю господарськими плодами та уліпшити рослинні продукти, вводячи в господарстві найвідповідніші сорти рослин до управи. Про все це пишеться у цій книжечці, яку поручаємо нашим читачам, а передовсім читальням кооперативам та кружкам „Сільського Господаря".

ЖУРНАЛИ.

НАЗУСТРІЧ, ч. 1. 1935. Двотижневик. Література, мистецтво, наука, громадське життя. Ціна 50 сот. Зміст: Ів. Іванець: Розгублені стрілецькі памятки. С. Гординський: Стрілецька анабазіс. Юрій Косач: Житомирська весна. Василь Сімович: Література під обстрілом. Три життеписи. Дмитро Фальківський: Десь за стіною... Олекса Влизько: Мара. Григорій Косинка: В житах. Степан Левинський: АНУМ 6. Мих. Рудницький: Афоризми майже поважні. Степан Чарнецький: Чи можна ще щось зробити з Гриця? (З приводу нової інсценізації). Умберто де Кампос: Нариси — Фільософ. Лилик. Переклав П. Карманський. Іван Голь: Кінець поета. Мелания Нижанківська: Три дні на першій батьківщині. О. Дніпровський: Чи повість „ширше заложена"? Невідповідне порівнання. Замітки й рецензії. Літературний Бім-Бам. Летіло 40 сорок... 22 ілюстрації.

ТОРГОВЛЯ І ПРОМИСЛ, рік 2, число 1. з січня ц. р. Зміст: Різдво Христове; На порозі нового року, Торговельники і їхня співпраця; Ювилей Т-ва „Зоря"; Зорганізовані „корінники" і справа гуртівень; Важна справа (про державну торговельну школу); Ярмарок у Станиславові; Сокальщина перелом; Теребовельські „патріоти". Фейлетони великі: Тверді ціни; Проф. М. Грушевський про економіку Нової України; малий: Г. Чіпки: „Велика позиція". Багатий огляд господарських справ, видань, тощо.

НИВА, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Львів, грудень 1934. Ч. 12. Р. XXIX. Зміст: о. Осип Годунько: Перед Загальними Зборами Т-ва св. Андрея. о. прот. П. Табінський: Сучасний церковний розкол та його причини. о. Омелян Квіт: На актуальні теми; о. Володимир Лиско: Переведення Католицької Акції в парохії. Х.: З життя російської незединеної православної Церкви. о. Юліян Дзерович: Вісти з Т-ва св. Андрея. бє. ел.: Журнали і часописи, з якими стоїмо в обміні. Нові книжки. Всячина.

КАМЕНЯРІ. Львів, січень 1935. Ч. 1. Р. IV.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Театр „Загравз" під арт. проводом В. Блавацького:

Броди:

5. I. „Мужчина з минулим" Арнольда і Баха.
6. I. „Тарас Бульба" Гоголя.
7. I. „Земля" В. Стефаника.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича:

Станиславів:

7. I. Премера „СЕРЕД БУРІ", істор. песа на 4 дії Б. Грінченка, постановка М. Бенцаля.
8. I. „Княжна чардаша".
9. I. „Спадкоємець".

Великий Міський Театр.

Субота, 5. I. год. 7.30 веч. „Роскішна дівчина".
Неділя, 6. I. год. 3.30 „Чужа дитина".
Неділя, 6. I. год. 7.30 веч. „Роскішна дівчина".
Понеділок, 7. I. год. 7.30 веч. „Роскішна дівчина".
Вівторок, 8. I. год. 7.30 веч. „Помста".
Середа, 9. I. год. 7.30 веч. „Роскішна дівчина".

Театр Різнородностей.

Субота, 5. I. год. 7.30 веч. „Блудний боксер".
Неділя, 6. I. год 3.30 „Музичні іграшки".
Неділя, 6. I. год. 7.30 веч. „Під примусовою управою".
Понеділок, 7. I. год. 7.30 веч. „Музичні іграшки".
Вівторок, 8. I. год. 7.30 веч. „Блудний боксер".
Середа, 9. I. год. 7.30 веч. „Під примусовою управою".

Міжнародний турнір мистців дужання за чашу серед. Европи на 1935 р. в саді Кодесею при вул. Сонашній. Початок змагань в год. 9 веч.

Кіна.

АДРІЯ: „Приблуда" і „Пригоди подорожників".
АПОЛЬО: „Ігумен Кордецький" (Оборона Ченстохови) з Кар. Адвентовичем
АТЛЯНТИК: „Петербурські ночі".
ВАНДА: „Рік 1914".
ГРАЖИНА: „Маскарада".
КАСІНО: „Світ сміється" (совітська комедія)
КОЛІСЕЙ: „На дні океану" й ревія.
КОПЕРНИК: „Римські скандали" (Еді Кантор).
МАРУСЕНЬКА: „Тепер і все", ревія „Гіп гіп ура!"
МІРАЖ: „Дівча з Будапешту" з Франціскою Галь.
МУЗА „Гарзанове кохання".
ПАЛЯС: „Уланські обіти".
ПАН: „Імператриця" з Марленою Дітріх.
ПАСАЖ: „Передмістя", і „Жінка та звірюка".
РАЙ: „Радісна година" Мей-Мавс.
СВІТ: „Олівер Твіст", „Пекольні переговни".
СОНЦЕ: „Прокуратор Алісія Гори" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Нана" і ревія „Циганські ночі".
УТІХА: „Грізна стріча" (Кен Мейнард) і ревія.
ХИМЕРА: „Пісня козака" (Джозе Мохіка).

Закордонне радіо.

Субота, 5. січня 1935.

Відень (506,8) 17.15 Легка музика, 19.55 Скрипка, 23.45 Віденська музика, **Братислава** (298,8) 16.45 Вертеп - Як Подіч неділе продав коня. 19.50 Скрипка, **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття, **Мор. Острава** 269,5) 18.00 Цитра, **Прага** (470,2) 11.05 Квартет, 15.55 Військ. орхестра, 17.25 Скрипка. 18.05 Німецькі пісні, **Прага II.** (249,2) 14.30 Спів, **Париж** (1648) 13.00 Муз. поранок, 21.00 „Графиня Маріца" оп. Кальмана, **Білгород** (437,3) 17.00 Пісні. 21.15 Европейський концерт. **Берлін** (356,7) 16.00, 18.50 Муз., **Гамбург** (331,9) 19.00 Давні пісні й танці, **Кенігсвустергавзен** (1571) 12.00 Концерт, 20.10 Сміх у голоснику, **Мінхен** (405,4) 13.25 Концерт, 17.30 Спів, **Мілянo** (368,6) 13.00, 17.10, 19.00 Музика, **Рим** (420,8) 21.00 Театр або концерт.

Неділя, 6. січня 1935.

Відень (506,8) 11.20 Композиторський концерт Панча Владігерова, 12.20, 20.05 Концерт, 18.20 Бетовенові твори, **Братислава** (298,8) 17.30 Циг. пісні й романси, 19.05 „Ревізія" діяльог на осн. Зощенка, **Кошиці** (259,1) 11.00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 9.15 Форт., 12.15 „Діти Словаччини" оп. Віплера, **Париж** (1648) 12.30 Музика, 13.40 Вес. авд., 17.00 „Китайський капелюх" ком. Франк-Ногена, 18.00 Концерт, **Берлін** (356,7) 13.15 Симф. концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 15.00 Музика німецьких краєвидів, **Кельн** (455,9) 11.00 Нар. музика Саршини, **Ляйпціг** (382,2) 11.30 Кантата Баха, **Будапешт** (550,5) 13.35 Пісеньки, 18.45 Форт., 20.10 Концерт, 22.20, 24.00 Циг. муз., **Мілянo** (318,6) 17.15 Легка музика, **Рим** (420,8) 17.00 Концерт, 20.15 „Маскота" оп. Одрана.

Понеділок, 7. січня 1935.

Відень (506,8) 17.30 Солісти, 19.20 Оп. музика, 21.40 Музика різних країв, **Братислава** (298,8) 17.10, 20.45 Легка музика, **Прага** (470,2) 12.35 Сальон. музика, 17.45 Фортепіян, **Париж** (1648) 13.00, 23.30 Популярна й танк. музика, 21.00 Літ.-муз. авд., **Білгород** (437,3) 18.30 Пісні, 20.00 Опера, **Берлін** (356,7) 18.30 Пісні й музика, 20.10 Популярна муз., **Кенігсвустергавзен** (1571) 17.30 Бес. радіообразці, 18.10 Скрипка, 20.15 Гарні мельодії, муз.-вок. авд., **Мінхен** (405,4) 13.25 Музика, 15.10 Нар. пісеньки, 16.00 Нім. оп. музика, 17.50 Брамсові пісні, **Будапешт** (550,5) 17.30 Сальон. муз., 19.40 Симф. концерт, 23.00 Циг. музика. **Будапешт II** (227,1) 20.25 Спів, **Мілянo** (356,7) 11.30 Тріо, 17.10, 22.00 Муз., **Рим** (420,8) 17.30, Музика, спів.

Вівторок, 8. січня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 19.35 Концерт, 17.35 Карнавал, оп. 9. Шумана, **Прага** (470,2) 12.35 Сальон. музика, 17.50 Нар. чеські пісні, 19.30 „Дебора" оп. Ферстера, **Париж** (1648) 13.00 Легка музика, 21.45 Радіодіяльог, 21.45 Театр. вечір, **Білгород** (437,3) 12.10 Популярні мельодії, 18.30 Пісні, **Берлін** (356,7) 17.30 Форт., 18.30 Оп. арії, 22.20 Моцартові твори, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18.00 Камер. муз., 23.00 Нар. пісні й танки Фінляндії та Югославії, **Ляйпціг** (382,2) 13.10 Музика, 21.00 Вес. вечір, **Мінхен** (405,4) 14.20 Солісти, 17.50 Скр. соната Моцарта, **Будапешт** (550,5) 13.30 Балялайки, 19.25 Спів, 22.00 Циг. музика, **Мілянo** (368,6) 17.10 Легка музика, 20.45 „Адіо Джовінеца", оп. Пієтрія, **Палермо** (531) 20.45 „Мадам Батерфляй" оп.

Середа, 9. січня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 23.05 Концерт, 21.00 Шопенівський концерт, 21.45 Так співають лише у Відні, **Братислава** (298,8) 19.10 Нар. болгарські пісні, **Кошиці** (259,1) 17.10 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 11.05 Легка музика, 12.35 Джез, 19.10 Військ. орхестра, 21.00 Симф. концерт, **Париж** (1648) 13.15 Популярна музика, 21.45 Камер. концерт, **Берлін** (356,7) 16.00 Концерт, 18.30 Музика, пісні, 21.10 Лібеслідер-Вальцер, Брамса (4 голоси, форт.), **Кенігсвустергавзен** (1571) 17.30 Камер. музика, 19.00 Твори Зіндінга, **Ляйпціг** (382,2) 16.30 Хор. пісні, 17.00 Солісти, 22.20 Форт., **Мінхен** (405,4) 17.50 Спів, **Будапешт** (550,5) 19.30 Опера, **Мілянo** (368,6) 11.30 Легка музика, **Рим** (420,8) 17.10 Легка музика, 21.00 Концерт.

Четвер, 10. січня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 13.10, 21.40 Концерт, 17.30 Солісти, 19.40 Муз. всячина, **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття, 20.10 Сільська орхестра, **Прага** (470,2) 10.15, 11.05 Сальон. й легка музика, 16.35 Нар. пісоньки, 20.00 Сп. реситаль, **Париж** (1648) 13.30 Популярна музика, 21.45 „Ромео та Юлія" др. симфонія Берліоза, **Білгород** (437,3) 20.00 Хор. пісні, **Берлін** (356,7) 17.30 Солісти, 19.00 Зіндінґові твори, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18.30 Сучасні пісні, 19.10 Безсмертний вальс, муз., пісні, **Ляйпціг** (382,2) 16.00 Концерт, 17.25 Клявесинова музика, 19.30 „Фігарове весілля" оп. Моцарта, **Мінхен** (405,4) 17.50 Солісти, 20.10 Оп. мельодії, **Будапешт** (550,5) 12.05 Спів, 20.00 Концерт, 23.20 Циг. музика, **Мілянo** (368,6) 11.30 Популярна муз., 17.10 Вок. концерт, **Рим** (420,8) 20.45 Концерт.

Пятниця, 11. січня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 13.10, 23.00 Концерт, 17.30 Пісні й арії (Гехт, сопр.), 19.25 Опера, **Мор. Острава** (263,5) 19.30 „Тріюмф знання" ком. Бернара. **Прага** (470,2) 17.00 Квартет, 20.15 Сальон. музика, **Париж** (1648) 13.30, 23.30 Музика, 21.00 „Воскресення" песа Бателя на осн. Толстого, **Берлін** (356,7) 15.25 Камер. музика, 16.00 Концерт, 18.30 Пісні Вольфа та Пфіцнера, 19.00 Вес. авд., **Кенігсвустергавзен** (1571) 15.15 Для дітей, 18.00 Пісоньки, **Ляйпціг** (382,2) 12.00, 16.00 Концерт, **Мінхен** (405,4) 17.50 Соната на два форт. Кльопера, **Будапешт** (550,5) 12.05 Циг. муз. 17.35, 19.35 Легка й танкова музика, 22.40 Симф. концерт, **Будапешт II** (227,1) 18.20 Спів, 19.45 Фортепіяни, **Мілянo** (368,6) 11.30 Легка муз., 21.00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 13.05 Легка муз., 16.00 Академія св. Сесилії (віольончеля Пятігорський), 20.45 „Прімароза" оп. Пієтрія.

Львівське радіо.

Субота, 5. січня 1935.

6.45 Ранішня авд., 7.50, 22.00 Реклям. концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Спорт. вістки, 12.05 Огляд преси, 12.10 Відомі марші в вик. камер. орх., 13.00 Полудн. денник, 13.05 Мадярська музика з гр. пл., 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Найновіші гр. пл., 16.30 Театр Уяви: „Батечко в дорозі", „Як бурий котик заспав ісусика", 17.50 Поведінка з людьми, 18.00 Львовяни у гітлерівському Берліні, 18.10 Сільва рерум, 18.15 Цезар Франк „Соната на скрипку та фортепіян", 18.45 Жінка працююча в СССР., 19.00 Пісні в супр. форт., 19.20 Острів Великопольський, 19.30, 23.35 Гр. пл. на бажання радіослухачів, 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.0 Легка музика, пісоньки, 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Концерт симф. орх., скрипка, 21.45 Доля героя драми (на марг. ост. песи Кокто), 22.15, 24.00 Танк. музика, 23.00 Комунікати, 23.05 Льожа Глуманцвів.

Неділя, 6. січня 1935.

9.00 Ранішня авдиція, 10.05 Музика з грамоф. плат. 10.35 Богослуження з вірменської церкви у Львові; Думки та пісні з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Сільва рерум, 12.10 Театр. огляд, 12.15 Поранок Коляд святохресного хору, муз., спів, У шлеській Ченстохові, 14.00 Сальон. музика з гр. пл., 15.00 Трансм. з Вильна: „Як то Тріє Царі ходили по Вильні", 15.15 Твори трубної орх. з гр. пл., 15.25 Огляд ринків рільних продуктів, 15.35 Пісоньки в вик. Ст. Вітаса з гр. пл., 15.45 Сільська гутірка: З покоління в покоління, 16.00 Різдво 1631 на ріці Парані, 16.20 Спів (Евг. Май, бар.), 16.45 Переказ про варш. Замок (для ст. дітей), 17.00 Радіовертеп (маловідомі польські коляди), 17.50 „Падеревський" (кн. Ліндана). 18.00 Театр Уяви „Сон про Сезам", 18.45 Т-во приятелів молоді, 19.25 Форт. речіталь, 19.50 Акт. фейлетон, 20.00 Концерт симф. орх., 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 На веселій льв. хвилі, 21.30, 21.31 Спорт. вістки, 21.45 Почт.-тел. скринька, 22.00 Реклям. концерт, 22.15 Вірна наймичка, 22.25 Про сьогоднішню Гдиню, 22.35 Легка музика з гр. пл., 23.00 Комунікати, 23.05 Танк. музика.

Понеділок, 7. січня 1935.

6.45 Ранішня авд., 7.50, 22.00 Реклям. концерт, **10.00 Богослуження з Волоської церкви у Львові,** 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Огляд преси, 12.10 Концерт, 13.00 Полудн. денник, 13.05 Шарпентіє: „Імпресії з Італії", 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Концерт, 16.45 Лекція німецької мови, 17.00 Концерт сучасної музики, 17.25 Фільм. огляд, 17.40 Вокальні твори Карловича з гр. пл., 17.50 Гутірка Бр. Вінавера, 18.00 Львів бореться за своє післанництво у власній державі, 18.15 Спів у супр. форт., 18.35 Оп. фантазії з гр. пл., 18.45 Муз. загадки для ст. дітей, 19.00 Концерт хору, 19.30 Приятелі диких людей, 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.00 Легка музика, 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Концерт симф. орх., форт., 21.45 Вічні мандрівники серед морських просторів, 22.15, 23.05 Танк. музика з гр. пл., 22.35—23.00 Танк. музика, 23.00 Комунікати.

Вівторок, 8. січня 1935.

6.45 Ранішня авдиція, 7.50, 22.30 Реклям. концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Огляд преси, 12.10, 13.05 Концерт, 12.45 Листи від дітей, 13.00 Полудн. денник, 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Концерт орх., 16.45 Скринька ПКО, 17.00 Балетова муз. з гр. пл., 17.25 Куток мови, 17.35 Спів, 17.50 Почт.-техн. скринька, 18.00 Культ. і мист. життя, Сільва рерум, 18.05 Жінки-пластички, 18.15 Концерт Сонат Бетовена, 18.35 Маскані: Екзотичний танок із гр. пл., 18.45 Літ. рейд із Данціґа до Гдині, 19.00 Спів у супр. форт., 19.20 Фейлетон, 19.30 Пісоньки із гр. пл., 19.50 19.56 Спорт вістки, 20.00 Муз. фейл. Чудесні діти, 20.15 Літ. вечір у память поета-повстанця Романовського, (сп., муз.), 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Музика з гр. пл., 21.15 Транс. з Гельсінгфорсу: Концерт фінської музики. 21.45 Музика з гр. пл., 22.00 Форт. ресіталь, 23.00 Комунікати, 23.05 Танк. музика.

Середа, 9. січня 1935.

6.45 Ранішня авд., 7.50, 22.00 Реклям. концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Огляд преси, 12.10 Концерт. 13.00 Полудн. денник. 13.05

Шуман: Суїта „Карнавал" із гр. пл., 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Театр. фрагмент, 16.00 Муз. вок. концерт, 16.45 Січень на небі та на землі (природнича гутірка для ст. дітей), 17.00 Соната б-дур оп. 13. Ж. Стойовського, 17.25 Товариська суперечка (діяльоґ), **17.35 Коляди та щедрівки у вик. хору Волоської церкви у Львові під дир. Прокоповича-Орленка,** 17.50 Спорт. порадник, 18.00 Наука стенографії, 18.10 Культ. і мист. життя, Сільва рерум, 18.15 Концерт творів Люд. Ружицького (спів, муз.), 18.45 Віритель, довжник, держава, 19.00, 19.30 Легка музика, 19.20 Гутірка, 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.00 Останній пісенькар Львова (муз. вок. авд. присвячена Людвиковському), 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Шопенівський концерт, **21.30 Федькович співець Карпатських гір (виг. д-р Денис Лукіянович),** 21.40 Спів у супр. форт., 22.15 Танк. музика з гр. пл., 22.35, 23.05 Танк. музика, 23.00 Комунікати.

Четвер, 10. січня 1935.

6.45 Раншня авд., 7.50, 22.00 Реклям. концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Огляд преси, 15.45 Оп. і ревієві мельодії з гр. пл., 16.45 Лекція фр. мови, 17.00 Театр. Уяви: два вікна на 5-ому поверсі (авд. Демелівни), 17.50 Листи та програми, 18.00 Мист. й культ. життя, Сільва рерум, 18.05 З мовчазного дому, 18.15 Мендельзон-Бартольді: Тріо г-моль оп. 49, 18.45 Що читати, 19.00 Спів Г. Грабівни (транс. з Катовиць), 19.20 Актуальн. фейл., 19.30 Легка музика з гр. пл., 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.00 Легка музика, спів, 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Концерт симф. орх., 21.45 Польські дороги, 22.15, 23.05 Танк. музика, 22.45 Поляки в славянських краях.

Пятниця, 11. січня 1935.

6.45 Раншня авд., 7.50, 22.40 Реклям. концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Огляд преси, 12.10, 13.05 Концерт, 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 „Старий Відень" камер. концерт, 16.45 Авд. для хорих, концерт, 17.45 Брамс: Форт. соната ф-моль оп. 5, 17.50 Наші книжки, 18.00 Мист. і культ. життя, 18.05 Літер. хвилини, 18.55 Джез, 18.45 Ловецьке господарство зимою, 19.00 Спів (Вермінська) з супр. форт., 19.20 Гутірка, 19.30 Твори Кетелбі з гр. пл., 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.00 Куток Краєзн. Т-ва, 20.05 Муз. гутірка, 20.15 Симф. концерт: в перерві Веч. денник, Як працюємо. 22.30 Рецитації поезій, 23.05 Танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·23·50 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·90, Париж 34·94, Берлін 212·60, Цюріх 171·70, Голяндія 358·10, Прага без трансакцій, Італія 45·32, Нюйорк кабель 5·26 5/8, Нюйорк чеки без трансакцій.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·50—82·00, Корони 36·20—36·50, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·82, Рублі 1·25, Фльорени 0·75.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 4. і 5. січня ц. р. з приводу вичікуючої тенденції цін на масло не ставить. Кооперативам платив за:

		льоко Львів.
1 л.	молока	0·16 „
1 л.	сметани	0·60 „
1 к.	яєць	4·00 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло вичікуюча, на молоко і сметану слаба, на яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 1. січня до 5. січня ц. р. включно платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, подібно подвіря птахомасарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Когутики мол.	за 1 кг.	0·85	зол.
Кури	„	0·93	„
Качки	„	0·90	„
Індики	„	0·93	„
Годовані гуси	„	0·80	„

Птицю приймає в скількости установленого для кожного доставця контингенту.

ОПОВІСТКИ.

Порядок Богослужень в Успенській (Волоській) Церкві в часі Різдва Г. н. Іс. Хр. Пятниця 4. січня. Год. 9. Царські часи. Неділя 6. січня. Навечеріє Різдва Хр. Порядок Богослужень як в кожну неділю. В год. 4-ій вечірня. Понеділок 7. січня Різдво Г. н. Іс. Хр. В год. 5 рано. Повечеріє велике з всеночним. Опісля утреня. Читані Служби Божі в год.: 6, 7, 8, 9, і 12. В год. 10. Архієрейська співана Служба Божа, яку відправить **Преосвященний Кир Никита.** Трансмісія через радіо. Вечірня в год. 4·30. Вівторок 8. січня і середа 9. січня. Служби Божі читані в год. 6·15, 7, 8, 9 і 12. В год. 10. Служба Божа співана з проповідю. Вечірні в год. 4. Всім Парохіянам бажає веселих і щасливих Свят та Нового Року

Управа парохії.

Диригентський курс при Т-ві Лисенка у Львові. При Інституті Музичнім ім. М. Лисенка у Львові (Шашкевича 5.), отвирається дня 15. січня 1935 двомісячний диригентський курс для диригентів церковних та просвітянських хорів. Курс вестимуть учителі-фахівці Музичного Інституту. План навчання обіймає крім головного предмету, значить науки тактування і диригування, науку загальних основ музики, сольфежа, читання партитур, гармонії та форм, зі спеціяльною увагою для української церковної музичної літератури. Навчання відбуватиметься щоденно від години 9. до 12. перед полуднем. Оплата за науку місячно зол. 20.—, значить за цілий курс зол. 40.— Якщо на курс зголосилосьби більше число кандидатів, оплата буде менша. Кандидати мусять очевидно заздалегідь подбати за своє приміщення та прохарчування на час курсу. Вписи відбудуться 15. січня 1935. між 3. і 7. вечір у Канцелярії Вищого Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові вул. Шашкевича ч. 5. III. пов. Виклади почнуться в середу 16. І. ц. р. в 9. годині зранку. По курсі роздача свідоцтв. 825 1-1

Порядок Богослужень в архикатедральній церкві св. Юра в часі Різдвяних Свят. Неділя — 6 січня ц. р. порядок як звичайно з тим, що Вечірня відправиться зараз по Службі Божій о год. 12 пол. Понеділок — 7 січня ц. р. Світл. Празник Різдва Христового: год. ½6 р. Повечеріє Вел. з Литією; год. 6 р. Читана Служба Божа і проповідь; опісля що ½ год. читані Служби Божі; год. 9 р. Торжественна Архієрейська Співана Служба Божа; год. 12 пол. Читана Служба Божа; год. 4 пол. Вечірня і коляди. В другий і третий день Свят порядок Богослужень як звичайно в неділі і свята з тим, що другого дня т. є. 8 січня відправиться о год. 8 р. Братська Архієрейська Служба Божа з посвяченням нового прапора Братства Найсв. Тайн при архикатедр. храмі. — Уряд парох. Церкви св. Юра у Львові. 833 1-1

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.35
" одношпальтовий в тексті і новинках " 0·60
" " на першій сторінці . " 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . " 0·10
шукаючі праці . . . . " 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480·—
" " 1/2 . . . . . . " 250·—
" " 1/4 . . . . . . " 130·—
" " 1/8 . . . . . . " 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок 10.